Ketabton.com

ښاغلی قیام‌الدین خان « خادم »
د «روهی ګاونه» مؤلف

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپښتو ټولنې له خپرونو څخه :

دخپرونو لمبر (۷۱)

روهي ګلونه

مؤلف

قيام الدين « خادم »

دپښتو ټولنې ددائرة المعارف دترجمې دڅانګې مدير

۱۳۲۵

دکابل

عمومي مطبعه

(c) ketabton.com: The Digital Library

زېړی

بلبلان پسی ناري وهی رحمانه ! دبهار گــلونه شويدی که نه دی ؟

«رحمان»

* * *

دسونډک مونډک سپلی اخری کيږي پهبلبلو زېړی و کړه : بيا بهاردی

«خوشحال»

* * *

د گلونو قدر چا زده ؟

دبــلــبل یا دبو را زده

«خوشحال»

تقريظ:

روهي ګلونه

هر طرف ته نوبهار دی غوړېدلی
سترګې وخوره چه به دا ننداره نه کا
(خوشحال)

دا ښکلي ګلونه چه د ښاغلي خادم په زيار راغونډ شوي دي او د پښتو ادب مينانو ته د سوغات په توګه وړاندې کېږي ، هغه ګلونه دي چه پښتنو د پخوانيو شاعرانو د زړه په وينو روزلي شوي دي .

ځنګه چه تر اوسه پورې د پښتو ژبې په ادبياتو کښې داسې يو جامع منتخبات نه و ، او ښاغلي خادم (چه د پښتو يو پياوړی اديب دی) په دې کار ګوټي پورې کړې او بريالی شوی دی ، نو پښتو ټولنه دا خپله وظيفه ګڼي چه د دې فاضل د ستايلو وړ خدمت وستايي او په دې انتخاب د ده ته تبريک ووايي او هم په دې ګلونو سره د هغو پردېسانو روح ښاد او ياد کړي چه دوی به د خوازه وطن په بېلتون کښې وېل :

قاصدان له روهه نه راځي مدت شو
سلام باد را رسوي منت ئې تم دی

او له خدايه غواړي چه داسې ډېر آثار پښتنو ته وړاندې کړي .

(عبد الرؤف « بېنوا »)

د پښتو ټولنې عمومي مدير

(c) ketabton.com: The Digital Library

تهدیه

زه دا درنګ رنګ تا زه ګلونو دسته هغه چاته په مخکښې ږدم چه تر هر چا اوتر څه دروه په ګلانو مین دی !

دشا هانو ور کړه لعلو چواهر وی　　　　دادب دخاوندانو ؛ دزړه وینی

« خادم »

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د لوی څښتن حمد او ثنا وایو . او دده په هغه استازي چه تر ټولو غوره دی ؛ او په آل او اولاد ئې، درود لېږو او د دې شکر کوو چه په لږه موده کښې مونږ د خپل ملت (پښتو او پښتو نولی) په خدمت کښې «چه زمونږ د مشرانو او خصوصاً د ګران ټولواک اعلیحضرت محمد ظاهر شاه رضامندي هم په دې کښې ده »
خومره چه کېدی شوه د هغې نه ډېر کامیاب شو. یعنې په کوم وخت کښې د پښتو خدمتګارانو زیات آثار ولیکل؛ چه لږ له دغو څخه چاپ شوی دی ؛ او ډېر لا پاتې دی په فرصت کښې به چاپ یږي او د ذوق خاوندانو ته به وړاندې کېږي .

یو له دغو آثارو څخه چه د پښتو په ادب کښې ورته ډېره اړتیا لیدی شوه دا کتاب دی چه د «روهي ګلونو» په نامه نن له چاپه راووت . دا کتاب د ډېرو پخوانو هغو شاعرانو د اشعارو انتخاب دی ، چه نني آثار ډېر لږ کېږي . دا اشعار او د دغو شعراؤ دیوانونه ما په ډېر کوشش پیدا کړېدي . او په ډېر زحمت سره مې ترې دا مجموعه جوړه کړېده ؛ چه په خپل ډول او ترتیب کښې د نورو ژبو دیوې ، انتخابا توته هم نه ده ورته .

او داله دې کبله چه د پښتو شعر او ادب ځانته روح او ځانته لاری لری . ما دغه روح او دغه اسلوب په نظر کښې نیولی دی ؛ او هغسې مې د کتاب د ترتیب نقشه جوړه کړېده . او بیا مې دا کتاب لیکلی دی د دې کتاب په ترتیب کښې نوې خبره داده چه د تهجي توررو یا د ردیف او قافیې په لحاظ نه دی ترتیب شوی بلکه په ترتیب کښې موضوع او معنی ته زیات اهمیت ورکړی شوی دی ، نو هر څومره چه دا مجموعه یوه ادبي مجموعه ده ؛ او دا د ادب او شعر د نزاکتو او شاهکاریو څخه ډکه ده ؛ هغومره د ژوند او زندګی د اسرارو خزانه هم ده !

په دغه شان سره د پخوانو کلاسیکي شعراؤ شعر په شپږو بابونو وېشل شویدی چه په هر باب کښې فصلونه دی ؛ او په فصلونو کښې هم ځانته ځانته عنوانونه دی . او د هر عنوان لاندی د مختلفو شاعرانو اشعار لیکلی شویدی . امید دی چه د قدر دانانو په نزد به زما دا خواری ځای ونیسی ؛ او په درنه سترګه به ورته وګوری !

کابل - تسند وز سازی - قیام الدین خادم

لومړی باب

مینه او محبت

لویه خدایه، لویه خدایه! ستا په مینه په هر ځایه
غر ولاړ دی درناوی کښېږي ټوله ژوی په ځاری کښېږي
دلته دی د غرو لمنی زموږ کږدی دی پکښې پلنی
داو ګړی ډېر کړی خدایه!
لویه خدایه، لویه خدایه!

دلته لنږ زموږ اور بل دی ووړ کورګی دی، ووړ بورجل دی
مینه ستا کښېږي مونږ مېشته یو د بل چا په مله تله نه یو
هسک او ځمکه نغښته ستا ده د مهر و وده له تا ده
دا پاڼه ستا ده خدایه!
لویه خدایه، لویه خدایه!

« بیت بابا »

✿ ✿ ✿

پر لویو غرو هم په ښتو کښېږي په لوی سهار په نیموشپو کښېږي
په غاړه ژغ او په شپېلکو کښېږي یاد وېر ژلیو په شپېلو کښېږي
ټول ستا دیاد ناري سوري دي!
دستا د مینې نندارې دي!

جنډی زرغون که په بېدیا دی د بر بڼ خواته په خندا دی
ترنک چه خړ دی په ژړا دی دا ټول اغېز د مینې ستا دی
ټوله ښکل دی ستا له لاسه
ای دپاسوالو پاسه پاسه!

که نمر روښانه مخ یې سپین دی یا دسپوږمۍ تندی ورین دی
که غر دی ښکلي پرتمین دی لکه هنداره مخ یې سپین دی
ستا دښکلا دا پلوشه ده
دا یې یو سپکه ننداره ده

لغات: هسک آسمان. مېشته: ډېره. ځاری: عجز. جنډی: ګل. ترنک: دیورود نوم دی.

دلته لوی غرونه زرغونېږي   دړوند وږمې پکښې چلېږي
بوراوې شا وخوا ګرځېږي   سترګی لیدو ته یی هېښېږي
لویه خاونده دا ټوله ته یی
تل دنړی په ښکلیده یی

خاونده! ښکلی ستا جمال دی   ښکاره یی لور په لور کمال دی
که ورځ که شپه که پېړی کال دی   ستا دقدرت کمکی مثال دی
ستا د لور ونو یوه رڼا ده
دلته چه جوړه تماشا ده

زړه مې داستا دمینې کور دی   سوی دعشق په سوځندا ور دی
رب یی وتاته په هر لور دی   بیله دې هیڅ دی ورک یی پلور دی
ستا دجمال په لید و ښاد دی
که نه وی دغه نور بر باد دی

په غرو کښې ستادعشق شپېلکی دی   ددې نړی په عشق سمی دی
که غټ که ووړ که پنډ نری دی   ستا د جمال ځری هر شی دی
چه پر دنیا مې سترګی پرې شوې
ستا دجمال په ننداري شوې

نه هسک نه مځکه وه تور تم وُ   تیاره خپره وه ټول عدم وُ
نه دا ابلیس نه نی آدم وُ   ستا د جمال سوچه پر تم وُ
چه شو ښکاره ښکلی دنیا شوه
دپنځ پر لوری یی رڼا شوه

زه چه خرګند پر دې دنیا شوم   د ښکلی مخ په تماشا شوم
ستا پر جمال باندی شیدا شوم   له خپلی ستی را جلا شوم
په ژړا ژړام چه بېلتون دی
یمه پردیسی بل مې تون دی

و ګرېږو، ولې «متی» ژاړی   سوړې یی اوری غاړې غاړی
څه غواړی، څه وایی، څه باړی   خپل تون او کورو کلی غواړی
چونی چه بېل شی نیمه خواشی
تل یی دبڼ په لور ژړا شی

« شیخ متی : کلات بابا »

لغات ـ هېښ : حیران ٬ تون : ځای ٬ چونی : بلبل ٬ بڼ : باغ

الهی ! د محبت سو زو گداز را
تن پروربلبل دې عیش کاندی پر گلو
که مې نزمویی په ویاړ دوزو ستر گو
چه نظر له ناتوانی وچا ته نه کا
چه مې نوی سر کوزی چاته بې ننګلیو
اضطراب د حرص مې کړې له زړه ګی اري
که مې نه فاشوې سرزید و عمر ته
خو به گورم د قیامت و ورځو شپو ته

چه خپل بر گ په آب د چرخ نکړم سر سبز
چه مدام وی په چشمه د آفتاب ولی
چه کباب یې په گرمی ، زما ځیگرشی

چه بلبل یې و دیدن ته انتظار کا
که مې نه محتاجوي د صبا باد ته
سرخرو یې زما نصیب لکه لاله کړه

په اوبو کښې یې د کاملی گوټ پیدا کړ
په سجود یې مځکې سردی لګولی

الله مې رب دی زه یې مربوب یم
غرق په اوبو کښې کله اوبه وینی

د ده په حکم بالا پستی شی
نه تل بهار وی نه تل خزان وی

چه زما په چمن راشی گستاخی کا
چه آزاده د منکر تر سره پر یوځی
چه کشور د افغانانو معطر شی
الهی ! د خپل حبیب له برکته

په داور کښې دستی(۱) سمند رسازرا
پروانه لره په اور زما گداز را
مې د عیش په میخانه کښې د مجازرا
د هغو بیمارو ستر گو نازو نیاز را
له دولت د عشقه هسی کبرو ناز را
قناعت قوی لنگر دد ې جهاز را
خپل زانو لکه نرگس محرم راز را
دا انجام په دم قدم کښې د آغاز را
«عبدالمجید مهمند»

د همت علو پشان د کهکشان را
د سحرپشان درست عمرسپین دامان را
دلاله غوندی په جام مئی جوشان را
کاظم خان «شیدا»

تن و ماوته گلشن د هغه باغ را
بوی د یار د تورو زلفو په دماغ را
پرسینه له محبته هسی داغ را
«شمس الدین کاکړ»

ده ور کړی پکښې اورلره مکان دی
هم یې زوړندپه رکوع سره آسماندی
«عبدالرحمن مهمند»

بنده دده یم که خوب نا خوب یم
نعمت یې نه وینم په نعمت ډوب یم
«عبدالقادر ختك»

مستی خمار شی خمار مستی شی
هستی نیستی لری ، نیستی هستی شی
«خوشحال ختك»

د شبنم په ځېر یې عمر یوزمان کړي !
د فلك په ځېرمې توره د زبان کړی !
دهر بیت مصرع مې زلفې د خوبانکړی !
دا : ساده انشار نگینه درحمان کړي !
«عبدالرحمن مهمند»

---

(۱) په اکثرونسخو کښې د (ستی) پځای (سهی) لیکلی شویدی ؛ خومونږ یې په معنی نیوهېږو «خادم»

روغی گڼلونه (۵۲۵) ب سردار محمد : ح سراج الدین : ر محمد امین : ن محمد نعیم : ه اجرائیه پښتو ټولنه لیل ۱۸ : ۸-۲۰-ع

الهي د مينې درد را — کرم دل آهو نه سر د را
خلاص کړه ما له بې دردۍ — له دې هسې د لسر دی
زړه په شان د غنچې را کړه — آتشي ز ما مينا کړه

«کاظم خان شیدا»

پر هر چا چه حق یاد نشي ناتمام دی — پر کاغذ اول دده پنام مقلم ږده

«دوات لوانی»

ب : داستاڅې په مينه

که رنما ده پیروی د محمد ده — ګنه نشته په جهان بله رنما

«عبدالرحمن مهمند»

ړندي ستر ګې چه دزړه مې بري بيناشوي — یم پيد ین د محمد آخر زمان خوبن

«عبدالعظيم رانېزی»

توره تاریکی تو له لدې جهانه لاړه — نوردپاك رسول چه په جهان کښې شه پيدا

«میانعیم متی زی»

ما مختار يکښې مذهب د حنيفه کړ — چه مختارۇخود په ستورو کښې مهتاب

«پیر محمد کاکړ»

راغلم ووجود ته د حبیب له برکته — شوم لکه ذره هسې په نمرسره اظهار

«پیر محمد کاکړ»

توره تاریکی تو له له دې جهانه لاړه — نوردپاك رسول چه په جهان کښې شو پيدا

«میانعیم متی زی»

په زرګونو انبیاتردنیا تېر شو — محمد غوندې بل نه ؤ پیغمبر هيڅ

«دولت»

ج : عشق . . . ؟

هسې يې ګرځم دا زېړرخسار له خلقو — لکه زرچه خوك له خلقو پټ پنهم ږدی
راحت نه دی بې زحمته چا موندلی — کوم طبیب دی چه په روغ صورت ملهم ږدی
زه هر ګوره خپل صنم پورې شرمیږم — برهمن چه سر په پښو دخپل صنم ږدی
وآسمان ته لاس د عقل نه رسیږی — داخو عشق دی چه په عرش کرسی قدم ږدی

«عبدالرحمان مهمند»

که د سر ښندل دشوار په ما و تا دی   دا په عشق کښې سهل کار دی دشوار نه دی
اندېښنه سری بیدار کاندي له خوبه   کم اندیشه که بیدار دی بیدار نه دی
«عبدالرحمان مهمند»

که په کار دي د سرو شونډو شیرینۍ وی   د خپل ځان په وینو سور لکه انار شه
د رحمان په عاشقۍ کښې ستر ګي وشوي   څوک چه وایی عاشق ړوند دی هغه خوار شه
«عبدالرحمان مهمند»

عشق د نفس له خاصیته منزه دی   کار د سترګو به څوک څرنګ په دهان کا
«عبدالرحمان مهمند»

څه حکمت دیار په مینه کښې رب کېښود   چه عاشق لره همدرد او همدوا شوه
دا باران نه دی چه اوری له آسمانه   د مرغانو په رحمان باندی ژړا شوه
«عبدالرحمان مهمند»

چه په زړه باندی زر داغونه جوړ شی   چه دیار له داغه آه کا هغه ګرم دی
«خوشحال ختک»

زه تر عشق جار ېږم ؛ تر هغو چه عاشقان دی   واړه عشق یو کار دی حقیقت دی که مجاز دی
رایشي له کومه ځای په څوو کا په زړه کښې   هیڅ پری نه پوهېږم عشق یو څه سوز و ګداز دی
هی د خدای دپاره تفحص راپسی مکړه   پلار ته وایه نشي عشق یو هسی مخفی راز دی
«خوشحال ختک»

عاشقان د عشق له کاره انکار نه کا   فاسقان به په خپل زړه کښې لری غلا
«خوشحال ختک»

ځینی هوس کا مینه په باغ لری   څوک می پسر ستـه حب دا یاغ لری
داد واړه ګرو هـه بوالهوسان دی   عاشقان مینه د زړه په داغ لری
«عبدالقادر ختک»

لیونی غوندی د عشق په کار و بار کښې   د خپل ځان په سود و زیان نه یم هرګز
«عبدالحمید مهمند»

که هر څو مې تند تېزه توسن د عقل   عاقبت شو په دنبال د مینی پاتی
«میا نعیم متی زی»

د عشق یو سبق کافی دی   نور د درست جهان دفتر هیڅ
«صدرخان ختک»

عاشق ګرم او شوقی وی   زاهد سوړ بی حمیته
چه د عشق په لاره درومی   خالی نه دی له تهمته
«دولت لوانی»

(c) ketabton.com: The Digital Library

خام خاطر مې مشوش و په هجران کښې — چه تمام دعشق په اور وسو متین شو
«دولت لوانی»

معرفت ځني پیدا شو — عشق د عقل پلارو مور دی
«مرزا خان انصاری»

دغه عقل چه په عشق با ندې شیدا شو — دعرب په مینه گوره چه عجم مری
«مرزا خان انصاری»

وقبلې د عشق مخ د کل عالم دی — ودریاب ته ځی که سیل له هر جا پاځی
«مرزا حنان»

په هرداغ مې دخپل زړه هسې باوردی — چه په مرگ به راته شمع شي په گور کښ
«عبدالحمید مهمند»

که شهید نکړی خپل ځان دعشق په توره — نوش به کله جام دحوض کوثر نکړی
«عبدالعظیم رانیزی»

دسیماب په شان په لاس کښې نیوی نه شم — عشق راهسې کړم هم نرم هم لطیف
آئینې غوندې هر ولې هرنا ولې — شي مهمان ځما په کور کښې بې تکلیف
«شمس الدین کاکړ»

هر یو زړه چه شي پیدا غه پکار نه دی — چه بې مهره شي بېرات هغه باطل دی
«مرزا حنان»

ته دعشق په لذتو نو خبرنه شوې — په سراب دځان مشغول کړ، له دریابه
هغه چاری چه دعشق په جذبه کېږی — کله کېږی په لښکرو په افواج
«خواجه محمد بنگښ»

جریده د عشق په لار ځم همراه نه لرم بې عشقه
بې رفیقه، بې پناه ځم، پناه نه لرم بې عشقه
هرساعت چه بیلتون یاد کړم په خپردادو فریاد کړم
څکرم چاو ته فریاد کړم، نیکخواه نه لرم بې عشقه
مدام غوښې د زړه خورمه، دزړه وینې به تل څښمه
څکرم څکرم چرته ځمه، همراه نه لرم بې عشقه
معتقد یدا خپل رزق یم، مبرا په زړه له فسق یم
واړه سرتر پا په عشق یم، یوگاه نه لرم بې عشقه
دافقیر دولت نفسې یم، و گناه ته هوسې هم
خدای مې بیامرزه عاصې یم، گناه نه لرم بې عشقه
«دولت لوانی»

عشق دی دا که یوفساد دی نه پوهېږم — په جهان کښې چه داشورو شر پیداشه
بیا به روغ دعاشقې له رنځه نشې — په هر تن کښې چه د غه اثر پیدا شه
«عبدالرحمان مهمند»

باد شا هانو که قصرو نه کړه آباد   ماد عشق عمارتونه کړه آ باد (۱)
نوم د کوم یوه بادشاه هسی یادېږی   لکه نوم دی دمجنون او د فرهاد
عشق عاشق لره یوهسی پیراستاددی   چه به نه دی بل دا هسی پیر استا د
دغه واړه کرامت د عاشقی د ی   چه څوك غوث کاندی، څوك قطب څوك اوتاد
« عبدالرحمان مهمند »

درحمان شراب له عشقه   نه ا نګور (۲) نه له عنبه
« عبدالرحمان مهمند »

عاشقی ده خدای له اوره پیدا کړی   چه په اور کښې یې وطن وی څه به خوب کا
« عبدالرحمان مهمند »

مدام ناست یم وچ کو کل ستر ګی په نم کښې   عشق راو ښود بحروبر په خپل حرم کښې
« عبدالرحمان مهمند »

دایو څرنګه ژوندون دی نه پوهیږم   خواب وخیال دی که افسون دی نه پوهیږم
دپتنګ او دبلبل ترمینځ حیران یم   مېڅ دې اور دی که ګلګون دی نه پوهیږم
عشق په هسی رنګ مقام باندی قائم کړم   چه وصال دی که بېلتون دی نه پوهیږم
درحمان څهره یې زیړه زعفرانی کړه   خدای زده عشق دی که طاعون دی نه پوهیږم
« عبدالرحمان مهمند »

خودځر ګندوی لکه صبح په جهان کښې   هر ګړوان چه په یارۍ کښې دریده شی
بی مطلوبه بی هیڅ فهم په چا نه وی   هر طالب چه په طلب کښې فهمیده شی
یا به قند یا به نبات او یا به شهد وی   هر کلام چه له رحما نه شنیده شی
« عبدالرحمان مهمند »

سر اومال مې شو تالا په تور د عشق   لا مې ندی لاړ له سره شور د عشق
« عبدالقادر ختټك »

چه د عقل په تدبیر مې عاشقی کړه   پو هېد لی په تدبیر وم د د بیر کېج
هېڅ مدد له عقله مه غواړه په عشق کښې   د دغه طبیب دارو لری تا ثیر کېج
راهبران دعقل واړه رهزنان د ی   لېز د عشق له لاری مه بیا یه بهر کېج
« عبدالحمید مهمند »

په هرځای کښې ناست ولاړ زانګم له غمه   مینې مخ راته د ځمکی ګهواره کړ
« عبدالحمید مهمند »

ته چه ما له عشقه اړ وی نا صحه !   دا عبث دی پول د سحر په دریا زدی
« شمس الدین کا کړ »

عشق دعقل په تد بیر چلاوه نشی   په دې ناوې نه جوړېږی پسول د چا
« عبدالحمید مهمند »

---

(۱) په مجنونسخو کښې (بنیاد) راغلی دی (۲) دانګور په ځای که (خورما) وای، ښه به وای «خادم»

داجهان دی خدای له عشقه پیدا کړی،   د جمله وُ مخلوقا تو پلا ر دی دا
تسر عشق غوره بل څه کار په دنیا نشته   ترهمه کارو نو غوره کار دی دا

« عبدالرحمان مهمند »

بل به هسی سر گردان په جهان نه وی   یاعاشق دی یا آسمان دی یا آسیا
ته چه ز غوري سرومال په‌عاشقی کښې   عاشقی دا هسی کـله ده و یړیا
چه یی کسب عاشقی ده د دلبرو   نظر نه کاندی په کسب د کیمیا

« عبدالرحمان مهمند »

بیدردان دعشق لـه درده خبر نه شول   براهیم ځکه منت بار دا هل درد یم

« ابراهیم »

هیڅ می نزده محبت که او ر دی دا   یه اور سوزم په رضا که زور دی دا
چه په تـله د سرو مال راځخه نـه ځی   وا قعی د تورو ستر گو تور دی دا
چه یی زه لـه بله غمه په امان کړم   دعشق غم دی کـه زما غمخور دی دا
چه‌می‌ولیدو «حمید» دعشق په کار کښې   لیونی د مجنون کشر و رور دی دا

« عبدالحمید مهمند »

یاد ښکلیو دپا ولیو شرنـګها ر دی   یا د عشق د لیو نیو د ز نځیر

« عبدالحمید مهمند »

بی رهبره یون دعشق په‌لاره گران‌دی   دلیه بویه چه پیدا کاندی رهبر څوك

« عبدالرحمان مهمند »

خپله مینه یی ر هبر پیر کا مل دی   عاشقان ځـکه طلب دبل پیر نه کا

« مطیع‌الله پیرخیل »

آرام زړه په‌عشق کښې نشته سرله سره   خوب محال په هغه ځـکه چه توده شی

« عبدالله پوپلزی »

چه اثر د مینې نه وی باندې شوی   هغه زړونه گویا کا نی د بیدیا دی

« ملا جمعه »

غزلیات

که څوك یار په جهان غواړي یار دی دا   یار دی دا که دجهان سنگار دی دا
خیال دژ افوي زما له زړه چا پیر شو   که تر گنجه چا پیر شوی مار دی دا
دا جهان دی خدای له عشقه پیدا کړی   د جملو ؤ مخلوق تو پلار دی دا
تر عشق غوره بل څه کار په دنیا نشته   تر همه کا رونو غوره کار دی دا
بل بلبل به د گل توم اخستی نه ؤ   که خبروی چه گل نه دی خار دی دا
بیا را تله و دی جهان ته بل وار نشته   بل وار نشته بل وار نشته وار دی دا
د حباب عمر دي وگوري چه څه دی   که څوك شمار کاندی دعمر شماردی دا
د مجنون صورت په زړه کړه رحمان گوره   ستا په عشق کښي هسی خوار زاردی دا
« عبدالرحمن مهمند »

چه یی و لید و ستا حسن بیحساب   له دي قصده تاو پیدا شو د آفتاب
په آرزو یي دنرگس ستر گی خلور شوي   غنچه سره دزړه په وینو شوه غرقاب
ستا په غم می دواړه ستر گي سري ناغي شوي   که خیمی د ی سیاه پوشي سره طناب
که دي زلفي په مخ پیچ وتاب شوي شایی   وښته څه طاقت لري د اور له تاب
در حمان بخت به هله له خوبه ویښ شي   که ستر گي ورته پورته کړي له خواب
« عبدالرحمن مهمند »

که ساقی تلخه باده دریای شور کا   د فلك په جام به مست کله مخمور کا
آرا سته وی تل محفل د خنده رو یو   زمانه به د گل جام څرنگه نسکور کا
چه په لاس کښي یی تل چوب لکه شانه وی   بی افسونه به نیول د تور منگور کا
د لتنگی کړم لکه گل به خندا ورکه   که می بل دصبا باد په خونه اور کا
چه په سر یی سبز آسمان زری دستار زدی   عاقبت یی لکه شمع بیا سر تور کا
لکه گل کړی گران بار تر دا منشی   باد دي څه لکه غبار په کتف سور کا
« کاظم خان شیدا»

که ښکاره زما خاطر د لاله داغ کا   په ژړا به ستر گي سري د گلو باغ کا
د حباب غوندي مي دك په آه سرد کړ   څوك زما په گور به بل څرنگ چراغ کا
افرو خته یو وی محفل په شان دشمع   چه سوخته دبل په کار کښي خپل دماغ کا
دگردش نوبت یی هیڅ په ما دا نشی   که ساقی د زماني ، فلك ایاغ کا
زنگه که هر کله «شیدا» دتیغ جوهر خوری   دمگس په بال به څرنگ استفراغ کا
« کاظم خان شیدا»

چه می ولیده ابرو په مخ دیار کج   له تعظیمه ور ته زه شوم په تلوار کج
کنزي ورو ځی کوږ با نه کنزي یی زلفی   منا سب دی له کنزو سره رفتار کج
مار په دا سبب مدام کجر فتاری کا   چه یی ولیده دا ستا د زلفو مار کج

هسې ژړا خلې اتر له همنشینه   په سبب د کنځې پښې شي سم بازار کږ
چه معما رې اول خپته کنږه کښېږ دی   بیا ترسره پوری ځی هغه دیوار کږ
ژړبه وا چوی بار دار چار پای په خا کښې   که یې یو ځله خوك وځکوی مهار کږ
هیڅ جواب د پیغام نه را ځی دیار ره   پسی زما شوه توریمه په انتظار کږ

« شمس الدین کاکړ »

خوږ ژوندون راپورې هسې کړهجران تریخ   لکه حال وی پر بند پاتود زندان تریخ
نو خطان چه د عاشق له ژړا بد وړ دی   پرسبزه باندې نا وخته وی باران تریخ
په وصلت کښې له رقیبه نه خلا صیږم   پرموسم د گل اوقات شي د باغبان تریخ
می حرام دی په مجلس کښې چه یارنه دی   بی له گله وبلبل ته شي بوستان تریخ
چه می نوم ستا د هجران په ژبه وا خیست   لا تر اوسه مې په هغه دی دهان تریخ
که فرهاد ته شیرین غم د شیر ینی دی   داستا غم کړ شیرین عمر پرحنان تریخ

« مرزا حنان »

چه مې یار ولید په سینه د اغیا رگه   له غیرته می لیمه شوه په خو نبار گه
د غه حق د بلبلا نو په جا نب دی   خدای دنه کا مینګیر کې په لاله زار گه
په امید د زلفو و نښتم په دام کښې   رو هیلی وم ساده دل په هندو بار گه
د دیدن په گدائی کښې مې ننگې نه شي   درویږ گریم د بتا نو په با زار گه
د وفا د گلو بیا نه پکښې نشته   کاشکې نه وی زه ددهر په گلزار گه
زه رحمان ئې د فردوس له غمه خلاص کړم   چه په گلې په کوخه شوم د خپل یار گه

« عبدالرحمن مهمند »

دا تور خط را غی په مخ د گلعذ ار   که غا لب شوه په کشمیر باندی کفار
سپین رخساریې په تورخط کښې هسې پټ شو   لکه پټه چه معنی وی په اشعار
زما نه به یې سپین مخ دا هسې تور کا   چه غرض اری د بل په کا رو بار
هر کارسازن په خپل کار کښې درمانده دی   او به کله وړای شي گرځ دخپل رخسار

« شمس الدین کاکړ »

او بو د فراق دستر گو خواب را خخه یووړ   کور زما دصبر دې سیلاب را خخه یووړ
رنگک په رنگک ژړا کړم لکه نی دیار لغمه   زړه مې په یوه نفس احباب را خخه یووړ
نه مې را برسېره کړ گوهر دعشق له بحره   زیات یې لاآرام لکه حباب را خخه یووړ
تل چه یې هوس کاندی سره لاس وخونریزیء ته   سرې دهغو ستر گو قصاب را خخه یووړ
یوطرف ساقی شو بل طرف شو جام دمیو   عقل یې له میانه په شراب را خخه یووړ
وا چولم یار د جدائی په سره دیگک کښې   روح یې زما دځان لکه گلاب را خخه یووړ
هیڅ یې نظرونه کړ زما و خاکساریء ته   زړه مې سیا چشمو په شتاب را خخه یووړ
سینه خوله دیار چه په خواست زه شمس الدین غواړم   خواست دهرې ورځې دمخ آب را خخه یووړ

« شمس الدین کاکړ »

زما زړه گوره چا يووړ
په دوه زلفو ليلى يووړ
ځکه د ي شوبى ارامه
چه د زلفو بلا يووړ
چه په خپل قوت غره وم
زړه قوت په تالا يووړ
دا كتاب زما دستر گو
سيلا بو د ژړا يووړ
څه بازار چه مې د زړه ؤ
ستا حسن په غلا يووړ
حسن باج ؤ چا ورنه گړ
ده جهان په يغما يووړ
ما ويل چه ميينه نه كړم
زړه بېوا كه شها يووړ
قراري د زړه مې نشته
بېقرار زلفو ستا يووړ
دا تمام عالم ښادي كا
احمد غم دا شنا يووړ «احمدشاه ابدالى»

ستا د زلفو خيال چه زه افگار ساتم هميش
هسې په سينه كښې گويا مار ساتم هميش
زلفي دي سنبل مخ د گلاب ستر گې نرگس دي
زه باندي باغبان يم دا گلزار ساتم هميش
داله تلو سي نه چه پر قلب مې پېرزو نه شي
ځكه په ځيگر كښې ستا ازار ساتم هميش
خلق زهير بيزي چه مجلس لره ور درومم
بس له دي به زه نور ځان كنار ساتم هميش
عكس د رخسار چه دي زما په زړه كښې گرزي
زه په خپل ځيگر كښې سورا نگار ساتم هميش
زړه مې ستا له غمه هميشه آه و فغان كا
زه په خپل وجود كښې دا بيمار ساتم هميش
ستر گې مې څلور شي ستا پر خوا چه وعده و كړې
زه حنان له غيرو دا ستالار ساتم هميش
« مرزا حنان »

خط په مخ د صنم راغى كه سپوږمى شوه په هاله كښې
داېي غابن په خوله كښې زيب كا كه ژاله شوه په لاله كښې
هسې رنگ سحر و جادو كا په نظر د شهلا ستر گو
نه يې سيال په هند كښې شته دى نه ثاني په بنگاله كښې
لكه وښلى مرغى په سست دام د سلو لومو
هسې زه پر ښانو زلفو كښې يستم په كشاله كښې
دا زما له غمه شين زړه يكښې خيال د يار دلبو
هسې رنگ زيب و زينت كا لكه مى په شنه پياله كښې
ما ويل عين گټ گل دى د غنچې په لمن لغښتې
كه مې كوت يو گل اندام و پروت په سبزه دوشاله كښې
شكلى مخ كا ولې ناسته ، په مجلس د رقيبانو
په جوار د سپو كښې نه وى هيڅ ارام په غزاله كښې
ستر يا په تيغ د هجر لكه نى سورى سورى كړم
ځكه يم مدام دا هسې په فريادو په ناله كښې
كه يار غواړي هو مره ژاړه خودرځى عبدالحميده!
دا په دا چه درموندنه شي په درياب ته په ناله كښې
« عبدالحميد مهمند »

زه داهسې ديوا نه او مجنون چا كړم
له رواج او له رسومه بيرون چا كړم
نه پوهيږم چه داهسې چاري خوك كا
لېونى د خپل نگاه په افسون چا كړم
كومې ستر گې كوم بانړه كومه غمزه ده
دوب شهيد غوندي په خاكه اوپه خون چا كړم
توان توفيق چه د فتنو را څخه نه ؤ
په فتنې د تورو ستر گو مفتون جا كړم
رحمان هيڅ له خپله ځانه خبر نه يم
چه دا هسې رنگه زبون او محزون چا كړم
« عبدالرحمان مهمند»

زه ديدار په دردوغم كښې شاد مان يم
لكه گل دبر ښانى په وخت خندان يم
ته زما و بېكسى ته نظر مكړه
خداى ساتلى لكه گنج په بيابان يم
لكه ونه د ځنگل په ميوه پوره
په ويرا نه ويرا نى كښې ابادان يم
پوره ښتنه مې د صورت بى عشقه نه دى
څو كيدار په هر نفس د خپل كار وان يم

دوصال مارغه داو ښو دا نه راکړه
لکه لعل ودر په غاړه د خوبان یم

د کاملي عقيدې له برکته
دروهي په غاړه ناست شاه جهان یم

روښنائي مې په طلب کښې شوه حاصله
شپه اوورځ لکه آفتاب په لار روان یم

چه صفت د تو رو زلفو د اشنا کړم
بلې، سر په لو یه لار د هندوستان یم

بې مینه مې هيڅ حال د صورت نشته
لکه بې مال ومتاعه تش د کان یم

دهوس بلبل ویسا را با ندې نه کا
دافلاس په کبل بو تښې د خزان یم

دلرانو ته خاك تر تللی لا نه دې
د دې نور جهان په سر لکه اسمان یم

چه دیار په دیدن سرو مال ښندمه
خلقو واوری زه هغه عبدالرحمان یم

«عبدالرحمان مهمند»

زه دیار په درو غم کښې غرقاب خوښ یم
په داوور کښې بېطاقته بېتاب خوښ یم

تر دا پوچې گفتگوی چه زه یې اورم
په نغمه په ترانه د رباب خوښ یم

چه دیار دخط وخال ښې پکښې وی
زوړ ند سر په مطالعه د کتاب خوښ یم

د ریا تر ناقبو له عبا د ته
دساقی په میو مست او خراب خوښ یم

چه نه علم نه تسبیح نه تلاوت وی
له دې هسې بېدارۍ نه په خواب خوښ یم

دطوبی دونی سوری مې خوښ نه دی
ستا دمخ په لمبو سوی کباب خوښ یم

خاموشی که هر څو لویه مرتبه ده
زه دیار سره په سوال وجواب خوښ یم

دیار دهیري غمخوری یم عاجز کړی
رحمان ځکه په خوردن دشراب خوښ یم

«عبدالرحمان مهمند»

څوك چه بد راسره کا ورسره ښه یم
هم په دا ښو دبدانو تو ز لیمه یم

له هغو مې څه اندوه چه په خوی اوردی
په خپل خوی کښې سوړ اونرم تراوبه یم

چه وماته وزما عیب پټ کښې را وړی
ددی هسې یار له خدا یه په غوښته یم

نور زما دی، نار زما دنورو څه دی
دیتنگو غوندې مخ خیر دلمان په سوه یم

په ابرو یې مخ سپېره شي چه نفاق کا
آینې غوندې مخ سپينه تور په زړه یم

چېرې نه وی چه به بل مخ وته گوری
په هجران کښې خوښ دستر گو په واته یم

له نور چا گله گله عبد القادر کړم
زه خوار کړی خپلو ستر گو یم خپل زړه یم

«عبدالقادر ختك»

مخ دې لکه نمر دې ورته ځیر کتلی نه شم
ځکه یې د مدحې تر عهدې وتلی نه شم

زړه یې راغلبیل کړ د هجران په ناو کیو
راز پکښې دیار د محبت ساتلی نه شم

اوس مې په معنو کښې ښه مین دستر گو کسی
کسی به د خلقو په ویل ایستلی نه شم

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه یې د زنخ په څاه کښې بند لکه یوسف کړم
بند یې د حواس په پنجره زه عبدالقادر کړم

بی یې د زلفینو د رسی ختلی نه شم
زړه مې پرواز غواړی ولې الوتلی نه شم
«عبدالقادر ختك»

د خپل یار له مینې هسې دېوانه یم
که بې آهه بې ناڅې بې زغه سوزم
د خال خیال یې ما ضعیف له کافی دی
چه یې خیال ساتم د سرو لبو په زړه کښې

چه خبر نه یم په کعبه په بتخانه یم
پر څراغ د مخ یې څنګه پروانه یم
د مینې په دود قانع په لږ دانه یم
دا په دا مدام د لعلو خزانه یم
« مرزا حنان »

په جنت نه یم خوښ هرګز په درد یار مې قسم
زړه مې له تا وعده د نه وصل هرګز و نه لیده
پر وایه ګل ویه خار نکړم د جنون له فیضه
که مې سرو لاړ شی ستا په مینه لا خوشحاله یم زه
تور بخت مې و نه لیده هیڅ ستا د کنا کل شب قدر
ستا د ګلګون رخساره شرقه زه حنان دا وښو

خوښ په لذت یم د خوارۍ په اعتبار مې قسم
په نا امیدګۍ د توری شپې د انتظار مې قسم
په سینه صافه آئینه د نو بهار مې قسم
په تېره تېغ د استاد جور جوهردار مې قسم
په تورو مینګو ستا د زلفو په هر تار مې قسم
ګلان کړم هره ګړۍ په لاله زار مې قسم
« مرزا حنان »

زه چه مین دیار پر مخ یم نوبهار څه کوم
چه وعده و کړې د عفتی ترمیان کړې تېر ګلونه
رضا د ځان مې په رضا د خپل اشنا ور کړې
چه مې زړه وړی په منګوله هغه یار دی زما
که د وصال په هوا را شی یکتنها دلبره

تماشه بې دیاره مخه د ګلزار څه کوم
بې له وصاله ئې ش د خوالې خالی اقرار څه کوم
دا که مې ټول دیار په لاس دی خپل اختیار څه کوم
نور حسن داره بې له ده د قند هار څه کوم
نور منتونه زه جمعه په دریار څه کوم
« جمعه بارکزی »

سپین رخسار دې وای سپین صبا شو قم
د صبا او د بیګا تر منځ حیران یم
سېر پندې خوندې قی کړې کو لمې نا ست یم
ګنجینه شوم ستا د مینې له دو لته
چه میرا در سره نه وی قلندر ره !
قلندر په کومه بوزه لاړ شی صوات له
د میرا صاحب له جوره قلندر ره !

تور کا کل دې وای تور شپه د تم
نه پوهېږم چه عمل و کړم په کم
د هجران لاس مې و کاږی زیږوبم
اژ دهار را باندې ګرزی دمبدم
ته چه صوات لره ورځې عذر دی کم
چه میرا یې همراه نه وی هوس کم
دا یو ، لاړو ، السلام علیکم
« قلندر »

مغنی ګوتې په ځیر ز دی په بم هم
ستا د عشق دغشی هسې ځای برهار دی
ستا د زلفو مار چېچلی نه رغېږی
تا چه مخ ور نه ښکاره کړو لېونی شو
هغه راز د محبت چه پټ له تا دی
د خوښۍ پیاله په لاس کښې نن زما ده

هم ساقی شته هم بهار و صنم هم
چه ریښه پرې اېښودای نشی مرهم هم
په ستا نو په زیار تو نو په دم هم
پاس د غرو نو په سر ګرزی په سم هم
زړه خبر ور ځنې نشو قلم هم
درد زحمت را څخه و تښتېده غم هم

به لذت دې دسروشونډو کوثر هیڅ کړ
د یوه لاس نغاره دا سې آواز کا
که ناستې دیار کوی به خاورو مومې

د شبنم دا نه که تخم شي د ګلو
چه بې نشه لکه ګل بنه رخسارونه
حال دسوی طالع څه بیان کړم چاته
معطل به عارضه د شام غریب دی
داسمان به شان یې تیز دفتنو تیغ کړ

بسرلې مې دخزان په تاتار تیر شو
اوس که ځان وهم که خاورې په سرلونم
لامې غټوړ ته په ځیر کتلي نه وو
لکه ډیر ډیری پیکر هم پرې رو وو
یوه ورځ به دا غمز و شي عایغا نه

بې له یاره را بنکاره ژوندون زبون شو
چه دعشق په مکتب ماد غم داستان اوست
دقلم په دود به چا که سینه ټی کړم
دحسرت ګوتي به غابن کړی طبیبانو

سورپیزوان د په سروشونډو هسې زیب کا
دسرو ټیک دشهزاده په جبین پروت دی
دواړه لیچي دي وبنکلي مصرۍ نوري
ستاله غمه به ځان زړه درحمان سوزي

پارسائي یې د پارسا له لاسه یووړه
چه مې کړې وه توبه له مې خوارۍ
معجزه چه د احیاده په دوه لب یې
دلبرانو چه دعوی د دلبری کړه
راته پاتې دا یوه مسلماني وه
ماوې زه به دعشق رازلرم په زړه کښې
چه دزړه صبر دیار له څخه غواړم
که دنورو هوښیاري په عشق کښې بس وړي

د حیات او به لا هم د زمزم هم
دا افسر کلا به ستا نه دی دم هم
باغ بهار د سکندر دی ارم هم
« سکندر خان خټک »

زړه به سوړ په دیدن نشي د بلبلو
څوک به څه کاتوري زلفي دسنبلو
لکه نمر زما جبین دی د داغلو
که مې زړه په حلقه بندشو د کاکلو
صبح وشام ګرزي بنکاره په سرومنګلو
« کاظم خان شیدا »

ما لا ګل بوی کړی نه ؤ بهار تیر شو
په هیڅ رنګ په بیرته نه رازي وار تیر شو
لکه برق رخشنده په تلوار تیر شو
هم هغه رنګه تیز رویری وار تیر شو
چه فلانی هم لکه ګردو غبار تیر شو
« علیخان خټک »

اشتیاق مې دزړه مرګ وته افزون شو
هک حیران راته فرهاد دویم مجنون شو
دمرجان په طور وینې مې لړون شو
له قانون او له شفی رنځ بیرون شو
« صمد »

لکه جیم په قلم بنکلی کاتبانو
شینکی خال دي محاصل په بند یوانو
در یوه بزم سربه برابري د خوارانو
لکه شمعه په زیارت د شهیدانو
« عبدالرحمان مهمند »

دانائي ئې د دانا له لاسه یووړه
په چشمانو یې زما له لاسه یووړه
لاس په لاس دمسیحا له لاسه یووړه
دا دعوی یې دهرچا له لاسه یووړه
دا مې هم هغه ترسا له لاسه یووړه
دا خبره مې ژړا له لاسه یووړه
محبت مې دا دعا له لاسه یووړه
دخوشحال یې لا په خوا له لاسه یووړه
« خوشحال خټک »

ستا د زړه سختي مې سر تربايه و ليد نه
نوره دنيا نشته چه څه وه را څخه خلقه
يار مې هغه وخت وي چه په شيه په سره ناست وو
گل چه شگفته شي عندليب باندې ناري کا
تل گونه و هلی هر زمان ساړه اهو نه
سري لمبې بې بلې دخوشحال ختك په زړه کړي

مست يم مې پرست يم رندی کړمه کړمه کړمه
نور شراب مې واړه تور عالم وته بخښلی
موړ به څښي نه شم زه د ميو مستسقی يم
لار د محبت زه تل به روغ سلامت نه وم
څه وايې وماته خيال دڅوؤ په هجران کښې
خلق راته وايی رنگ دې بيا زيړ شو عاشق شوې
دوردعاشق دادی چه په عشق کښې ملامت وی

توره چه تېر يېږي خو گذاره اره کنه !
ولې راته وايی چه په ښکلو نظر مکړه
شيخ دې نمونځ روزه کا زه به د کې پيالې اخلم
تا وې چه زما د خولې بوسه اخله دا روده
وينې مې دزړه خوري مگر نور څه لره نه دی
څه ژړا فرياد کړې دشپې د تورو زلفو
خو د به ستا دمخه د گناه غوندې خر کندشی
مې شته چنگ وني شته دخپل يار سره خوشحاله؟

اکه مخ زما د سار دی نمر خو هسې وی کنه!
دعالم د بري خبري اور به اورتوري لښکر يې
بې دعشق له شوروشره چه هر گز زما له سره
چه يې ريم عمل لا کا چه يې ورك کړی ځان يې کا
تاوې دروه اوم مې زبر کړه بل سبق له زړه بدر کړه
وهغه ته مې سر کوز دی چه معلوم ورته رموز دی
چه آزاد مړ بې وردرومې خپل مراد ور ځني مومې
په يوه زمان ته يار دورشی راشی خو گذاره

سنگ به سينه دوړ کړی ستاله هسې سخته دله
وار به وار مې واړه په دلبرو و ښند له
شمعې به ژړا کړه صراحی به خند بد له
نشته يو ه ښکلی چه ي ي و بو لم بد له
ما چه عاشقی کړه خود به ما به دا کېدله
سور خت يې اغوستی په دا لارې تېر بدله
«خوشحال ختك»

واوره محتسبه ! باده خورمه خورمه خورمه !
لام و ی مې محادلی يسې مرمه مرمه مرمه!
تل که هسې د کې پيالې چښمه چښمه چښمه !
زه چه په دا هسې لارې تلمه تلمه تلمه !
نور خبر دار نه يم په زړه سومه سومه سومه !
هيڅ منکری نکړم خلقه شومه شومه شومه !
ځکه زه خوشحال ملامت وړمه وړمه وشړمه !
«خوشحال ختك»

زلفې چه ول ول شي خو خپل ياره لره کنه !
ستر گې چه پيدا دی خو ديدار لره کنه !
هر سړی پيدا دی خپل خپل کار لره کنه!
غوا ړم دا دارو د زړه پرهار لره کنه !
زړه زما پيدا دی تا خونخواره لره کنه !
نور تلی پخپله دی ښا ما ر لره کنه !
گل دلاله را وړه خپل رخسا ر لره کنه !
خپل باغ په لاس کښې ځه گلزار لره کنه!
«خوشحال ختك»

اکه زه په عشق کښې زبر يم زبر خو هسې وی کنه!
زړه مې نه خوځی له ځايه غر خو هسې وی کنه!
نه ځی نور څه هر څه درومی سر خو هسې وی کنه!
ورځ دشپه دا هسې کر کړه کر خو هسې وی کنه !
تل مې تېری په خاطر کښې زبر خو هسې وی کنه!
په خبره نه پوهېږي خر خو هسې وې کنه !
په هيڅ ځای نه دی تړلی ور خو هسې وی کنه !
دخوشحال خاطر تېز بردی پر خو هسې وی کنه!
«خوشحال ختك»

د وفا خبر پیدا ران دی بل خوا دروهی
دا متاع د زمانی په دکان نشته

مګر ځان وسپاری خدای ته په امان شي
ګنه بل خوا ته د هیچا امان نشته

هغه یار به زه و کومی خوا ته غواړم
چه یې هیچیرې منزل او مکان نشته

دلبران که هر څو ډېر دی په جهان کښې
زما یار غوندې د نېر په جهان نشته

چه هم قد لری هم زلفې هم سرې شونډې
دغه هسې رنګ آفتاب په آسمان نشته

عشق عاشق لره یو هسې ګلستان دی
چه وباغ وته یې لار د خزان نشته

که مجنون غوندې په عشق کښې څوک صادق شي
د لیلی په دروازه کښې دربان نشته

دا نایاب به د رحمان په قال پوهېږي
داته کار د هر نا اهل و نادان نشته

«عبدالرحمان مهمند»

ستا په مخ کښې چه حساب د جمال نشته
څکه ما څخه د صبر مجال نشته

ته د سر و د مال وېره په ما مکړه
وېره ما څخه د سر او د مال نشته

روښنائی می د چشمانو ستا دیدن دی
په دا کور کښې بل چراغ او مشال نشته

په جو یبار زما دستر ګو سروته یې
په دا نهر باندې بل څه نهال نشته

مخ دې بې له خط و خاله هسې زېب کا
چه یې هیڅ حاجت په خط و په خال نشته

ستا په یاد و کښې رحمان هسې مشغول دی
چه په زړه کښې یې نور هیڅ غم و خیال نشته

«عبدالرحمان مهمند»

ګنج و عقل زار شه د عاشق د ځاځکی او ښې
نه خروار د عقل شته د عشق یو دانه

تیغ دیار له لاسه په مری د عاشقانو
هسې لذت کا لکه د میو پیمانه

خدای لره به ورسم په سودا دیار له مخه
بل مقصود مې نشته په کعبه په بتخانه

څه که زاهد زهد کا د یو جنت دپاره
سر بند لی نه شی په ور بل د جانانه

ګوره د منصور هسې په دار نه شې رحمانه
مکړه دا د عشق خبرې مې سته رندانه

«عبدالرحمن مهمند»

په ګلو نو اواز ورو کوه بلبله !
پر ښنا نه پېږی ستا د شوره له غلغله

عقل و هوش عزیز تر هر څه بنده له شی
ته یو څه رنګه ډېر ګران یې د مل مله!

خدای دې ه کاچېرې چوخ بودې په بېهوشی
قدم ورو زده درابېلو په ګل ګلله !

و مطرب ته مینا وایی وایه و ایه !
دا معنانی پیدا کېږی له قلقله !

صدقه یې هم تر پسل عبدالقادر شه
څه قدرت لری چه وایی له دل دله !

«عبدالقادر خټک»

وینځه که اصیله وی که توره وی که سپینه
کښلې شی له حور و چه پرې ور شی د زړه مینه

شهد که څه نبات دی که شته شیرینی نورې
مینه که ئې ګورې چه تر هر څه ده شیرینه

خیال یې د زلفینو لکه مار و رباندې پروت دی
نه پرېږدی و زړه ته بله مینه چه ورځینه

سل زخمه که و خوری توی به یو څاڅکی پرې نوځی
هسې رنګه و چه د صورت کا مینه وینه

خرب به یې بدل په بیداری خوبنی پری ویر شی
هر چه یې په زړه کښې د دلبرو مینه وینه

یار په هوا دندی که د زړه مینه پیدا کړی !
مینه هسې څیز دی چه نزدې لری کوینه

څه عبدالقادره ! په خوله مینه مینه وایی
څو دې لاو چاره نده مینه نده مینه

«عبدالقادر خټک»

چه له خپله اشنا نه لری گډه
له نور چا به په نور څه لری گډه

انگوری ترخه شراب ور اره بویه
میخواران له گبینه لری گډه

چه بی تا یې غوروم د بل و مخ ته
په دا خوی له ما تیمه لری گډه

هیڅ ایستادي یکښې ونکړتري پرېوت
له ناو که یې مې زړه لری گډه

چه جارو مې ستا د در د خاورو نکړه
ډیر زما له ما بیا نه لری گډه

بد و بد و ته ښکار ېږی ښه و ښه ته
ښه له بد و بد له ښه لری گډه

ښه که سرۀ تری قربان عبدالقادر کړ
بیا تري ولې یار له ده لری گډه

«عبدالقادر خټک»

ننداړو لره راځی چه یسی څو نه
په اختر به ځلمی جونه کا سیلونه

ته به وایی مخ یې گل د پغمبر شی
چه یې د مه یه مخ ووهی خالونه

چه په سیل د بهار د گلو گرځی
ځلمی گل به پگړی ږدی په اوربل جونه

ځینی دواړه زلفې ډکی کا له گلو
څوك به غاړه د گلونو کا هارونه

زیړ او سره نمری اغوستی گلرخانو
وایی سپر و نې و نیول گلو نه

چه گلو ته ټولوی سندري وایی
شرمنده کا د بلبلو اوازونه

درست صحرا په خوشبوئی سره خوشبوی کا
په هغه ځمکه چه کیږدی قدمونه

چه له سیله را روانه شی و کورته
گل لمن بلبل یې نیسی آستینونه

چه له هسې ننداړو نه ځان وباسې
شیخه ورك دي شه یو خنه خلوتونه

له لیدل د ښایسته ؤ یکښې نه وی
چا به څه کړه اته واړه جنتونه

که اوازدی کهلیده د روح خوراك دی
نفساني دي باندې نکا غرضونه

تېر شو وار عبدالقادره ! را به نشی
که ژړا کړي که فریاد کړی که آهونه

«عبدالقادر خټك»

څه افسون دي په ما وکړ پریزاده
چه یودم نه یم خالی د تا له یاده

زړه مې ډك لکه سپند دی شعله بویه
که د زړه په فراد و کړم څوفریاده

بهانه ددي غرض مگر شانه کړي
ته یې لاس وروړې و زلفو ته شمشاده

چه اواز دي د تیشې په کهسار نشته
د شیرینې په طلب لاړې فرهاده

په اسباب کښې مې زړه بند په اسباب ندی
د چمن په قید سرو ده آزاده

مهیا ورته قفس د ښاخ د گلو کړه
که څه رحم په بلبل کوې صیاده

چه په هر منزل کښې سرخوری لکه شمع
د هغه لاري څه نفع ده له زاده

په سختی کله امساك د دولت کیږی
جوهر نه ځی په هیڅ وخت له فولاده

همیشه یې پیچ و تاب لکه جوهر وی
چه شیدا راغی تر دا حیرت آباده

«کاظم خان شیدا»

زه چه مست په لب دیاریم هیڅ حاجت د شراب نشته
اور د عشق مې زړه کباب کړ هیڅ حاجت د کباب نشته

تمام تن مې وچ لرگی شو پر گېڅه مې تار در باندې پرېوت
زیر و بم اواز تري خیږی هیڅ حاجت د رباب نشته

پر پرهار نمك پاشی کړی چه پرسش کړی له ما نه
حال مې خود ورته معلوم دی هیڅ حاجت د جواب نشته

لکه مرغ نیم بسمل یم تپش کړم په ځمکه باندې
ځان مې ور کړ ستا په عشق کښې هیڅ حاجت د قصاب نشته

«خوشحال شهید»

(c) ketabton.com: The Digital Library

سحر دا آوازمی غوږ پوست له بلبله
ستا خندا په ژړا کښي پستلم گله !

ترمستي يې لا لذت د خمار ډېر دی   ستا د ستر گو مستی بده ده ترمله
ښا پسته د زماني د نيا پرست وی   په کوڅه کښي يي بلمه کښېږده بي بله
په چغلی مي ستا ؛ په يارمينه زيانېږی   خو دي زړه هومره چغلی کوه چغله !
ساقی می چه را کوی يي په قهقه خانده   زړه کړه دا د صراحی له قلقله
د ليدونکو په نظر کښي تفاوت وی   او که نه وی خبرجدا نه وی له کله
په پريشانو اندېښنو خاطر پرېشان شی   جمعيت مومی خاطر له توکله !
چه ستامخ ورته حاضروی گل به گوری   دغه ستر گی دي دخدای نکابی گله
د مجلس روښنائی ته يي ته دی استي   کوم نقصان دی که صبا کړه ډېوه گله
دا دنيا په مثال پل د آخرت دی
تېرشه زر عبدالقادره لدی پله

«عبدالقادر خټك»

سرو که ليده شی د چمن تازه تازه   ستاحسن تري وينم ماه من تازه تازه
زلفي دي سنبل دی يا ښامار دی په چمن‌نو   يا دوازده نافی دی دختن تازه تازه
گوره ستاله مينې زړه يې ډك دی وينې وينې   رحم کړه شيرينې په کوهکن تازه تازه
سازدی ښه مجلس دی ښه ياران دی سره جمع   وايه ای فاضله ! هر سخن تازه تازه

«فاضل»

❀ ❀ ❀

زه اول هم دېوانه وم ، دېوانه يم لا تراوسه   له دلداره همخانه وم ، همخانه يم لا تراوسه
له طفلی نه عاشق وشوم ، غم طلب او بلا کش وم   ددلبر د مخ په شمع ، پروانه يم لا تراوسه
زه هلك هم افسانه وم ، له عالمه بېگانه وم   ترخلو ښتو کالو تېرشوم بېگانه يم لا تراوسه
چه عاشق په جانانه شوم ، له اغيارو کرانه شوم   تورو ښتو مي د سر سپين شو ، کرانه يم لا تراوسه
چه داخل ديار په صف شوم ، د تهمت د تير هدف شوم   عام وخاص مې وايه ولی ښانه يم لا تراوسه
تل راضی يي په قضاوم ، هم صابر يي په بلاوم   عذر نلرم له حکمه ، بی بهانه يم لا تراوسه
دشيرين دلبر له لاسه ، ماشراب دعشق بی قياسه   څوبي حده مي ډېر وڅښه ، فرزانه يم لا تراوسه
دا فقير دولت يو مست يم ، د اشنا په مينه هست يم
په ازل مي شراب څښلی دېوانه يم لا تراوسه

«دولت لوانی»

❀ ❀ ❀

ناست يم ستاله لاسه زړه يا ره سينه افگا ره   ته له ما نه څه غواړې فلکه ستمگا ره
ته يو موش گيرك بی لايق نه بې د گلو نو   ولی بلبلان شړي کمبخته ! له گلزاره !
يار دي له ما بېل کړ تا خو هيڅ ښادی ونکړه   وايه څه دي وگټل رقيبه دل آزاره !
يو دي د هجران په تنا ره کښي لوغړن کړم   بل دي درقيب سينه رايخه کړه دلداره !

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر یو گل ئی خار شی په لمن زما څو خېږی
سیر د گلو نو چه کوم یې له خپل یاره
نه چه د وفا طمع کوي لـه سر و قـد ه
سرو به هیڅ لید اپي نه وی میوه داره
غوڅ وي قلنـدر په تیـغ د هجر کړی نیا زه!
مـه کوه میرا ! نوره جفا درب دیاره !

« قلنـدر »

څوك چه ستا په مینه کښې وما ته کا پنـد ونه
واړه بیفائدی زدی ابا سینه لره بندونه
زړه مې که نادان په لاس کښېومات لـکه ښیښه شو
نه شی څوك ایښو دای وښیښوته پیوندونه
او ښې دبا نړو په سر چـه را شی نـه دړ هېړی
ندی چا بند کړی په گیـا سره سیندونه
نه شی څوك ساتلی سره بڅری په گریوان کښې
ومې سول یاه سره د صبر در مند ونـه
نه دی چا مو ند لی ښاپیری په دو شا لو کښې
وا خله قلند ره ! پـه میرا پسې کـندونه

« قلندر »

چـه صبا یې پـه هر گـل باندي طوا ف کا
زه هوس د هـغه بـا غ لرم لـه شو قـه
د پتنگ په دود د ځان پـه سو و ر ضا یـم
ځکـه مینـه پـر څراغ لـرم لـه شوقـه
همیشه د گـل پـه بـو ی زه شمس الـد ین ځم
په خپل بـار پسی سرا غ لرم له شوقه
میـل نـکـا را تـه با ز د یـا ر د ستـر گـو
تل په لاس کښې پردی زاغ لرم له شوقه

«شمس الدین کاکړ»

څوېنې له و صله نـه شوم د هجر ان له غمه زه
نه کړم په گـل مینه دخزان لـه غـمه زه
خلق را ته وا یی چـه ز حمت دي لاد وا دی
لاښه چه بی خلاص شوم د درمان له غمه زه
سر دي په جها نـکښې د همه وا ړو ښا دیـو
نه دي شم بیغمـه د جانا ن له غمـه زه
لوس به له دي ورو ستـه دخپل یارپه غم اخته شم
ډېر په زړه زهیر شوم دجهان له غمه زه
غـم د ي لـه از له پـه نـصیب د عا شقا نـو
ځکـه تـه خلا صېږم یو زمان له غمه زه
ما عبـدا لقا در چـه دا غزل د فـر اق و وي
رشك بـه کړم پـه اوښو دباران له غمه زه

« عبد القادر خټك »

یو غوا ړم له یا ره ښه دید ن تـا زه تـا زه
بل در قیبا نو ځا نـکندن تـازه تـازه
ځکـه بـلبلا ن چغـا ر کوی پـه تـا زه گـلو
نه به مدام گـل وی نه چمن تـازه تـازه
یـو ز مـان له مـد حې د د لبرو مـه د ر ښېږه
تل دیـارله وصفه کړه سخن تـازه تـازه
ز ړه چه در قیب ز مـا په بد سره ښه کېږ ی
مکړه پـه ازار زما د ښمن تـازه تـازه
آه کوی لـه د لـه پـه فر یـا د له ز یړ گـلـه
وا وره لـه بـلبـله ښـه گفتن تـازه تـازه
بل فـکر مې نه کېږ ی بی ستا له گـفتـگو یـه
شیر شکري وا یه له دهن تـا زه تـازه
مـه کـړه پـه جفا سـره از ار د بـلـبلا نو
ښـه خوبه وفـا کړه انجمن تـازه تـازه
ستر گی مې خیره شوی چه ولاړ یې زه دي گورم
و کړه په دا لوری آمد ن تـازه تـازه
ز ړ ه د یو نس چوی ستـا د هجر لـه سختیٔ
ښه خوبه خپل مهر کړه غمجن تـازه تـازه

« یونس »

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه مې ولیدل په سترګو واړه ښکلي
چه تر واړو لا تېرى کا جمال ستادى

د دنیا په مخ به ډېر وي ښه مخونه
چه ترهر څه ډېر لذت کا وصال ستادى

د واړه زلفي د حلقه کړي لکه لو مې
چه دانه دى په دالومه کښې خال ستادى

دواړه ښې ګلګوني سرې په دماغ درو مې
ګوره بیا څو مره وګړى پا یمال ستادى

ته کشتن د غمزى کړه مه ودرېږه
مقتولا نو قبول کړى وبال ستادى

که همه دخلقو ښکلي سره ټول شي
خسته زړه مې به ټولى کښې لېوال ستادى

چه دې څوك په کوڅه تېر شي نور مین شي
چه تمام له عشقه روغ دى دېوال ستادى

که مثال د صورت غواړې ګوره میاشت ته
چه پوره د دوه هفتو شي مثال ستادى

چه صبا بیګا یې لوندلرم په او ښو
یادګارى را څخه پاتې رومال ستادى

څوریبار در سره نه بیا یې دوړاندې
چه په چم به یې تېرېږى محال ستادى

که په قهر یې شړې په لطف یې بولې
چه یې نه پرېږدې په هیڅ کښې خوشحال ستادى

« خوشحال ختك »

مخ د یار شمس و قمر دری واړه یو دى
قدې سرو صنوبر دري واړه یو دى

حاجت نه لرم په شهد و په شکرو
لب د یار شهد و شکر درې واړه یودى

که بې یاره په بستر د پاسه پروت یم
نارو خارو دا بستر درې واړه یو دى

چه ودراو و دیو ار ته یې نظر کړم
باغ بوستان اودغه در درې واړه یودى

چه غبار یې د کوڅې را ندې راشي
دا غبار مښك وعنبر درې واړه یو دى

خداى دیار له هجره هیڅوك خبر مکړه
تاخت وقتل و دا خبر درې واړه یو دى

هغه دم چه سړى د روحی له جهانه
تورې خاورې سیم وزر درې واړه یودى

قلندر که په رښتیا قلندرى کا
خان سلطان او قلندر درې واړه یودى

په دکان د نابینا ؤ جوهریانو
خر مهرې لعل و ګوهر درې واړه یودى

دا پیران دې عار زما له عشقه نکا
پاك عاشق پیرو پدر درې واړه یو دى

په سبب د ظالمانو حاکمانو
ګور او کور وبښور درې واړه یو دى

غزاو شوه که خان ستانى ور حمان ته
بې هنرو ګاو خر درې واړه یو دى

« عبدالرحمن مهمند »

تور ګیسو د په چند ښاندې ښامار دى
تورې زلفې دې سنبل دنو بهار دى

تورې سترګې دې هوسۍ دى خطا شوى
چه وڅرو ته پرتې په سنبل زار دى

تورې وریځې دې لیندې با نه دې غشى
عاشقان یې زخمى شوى په ګذار دى

مصفا تندى دې ښه دى تر بلوره
بیدلان یې په سرونو خریدار دى

دغه خال چه دې دو رو څو په پیوند دى
دخطا دملك اصلي نافې ترې جار دى

سپینه پوزه دې غوټې د زنبق ده
چه چاپېر ترې نور ګلونه د ګلزار دى

ښنا ګونښ د نسترن دى غوړېدلې
د چنبې تر ګلو به د واړه رخسار دى

سپینه خوله که دې غنچې سره نسبت کړم
د غنچې غوټې کله شکر بار دى

دواړه سرې شونډې دې ښې دى د سرو لعلو
سپین غاښو نه بې بها در شهوار دى

ښایسته زنه د سیب د سمرقند دی   چه خواږه یې تر نباتو نه بسیار دی
صراحي د سپینو زرو سپینه غاړه   سیم اسا اوږي دې هم په دغه شمار دی
واړه تن دې د حلب تر ښیښې صاف دی   چه را زونه دد رون تري نمودار دی
سپینې لیچې دې ښکلې مصري توري   چه خو نونه یې په غاړه سل هزار دی
دیا قوتو نیکنې دې سره نوکونه   ځای په ځای دې په اوږو باندې قرار دی
چه مې ستا د تیو ښه ننداره وکړه   هغه کلک په لذت ډک خوازه انار دی
د نامه غوټۍ دې ګل ده د ګلابو   کینږ اوښې د ګلو پاڼې پرې انبار دی
د نامه نښکته دم وهلی نه شم   هم هغو زده چه خبر په دا اسرار دی
د پنډو یو تر صفت دې نه رسېږم   ولې سپینې په سپینو الی تر چنار دی
سپینې پښې دې د زنبق د ګلو پاڼې   دپښو ګوتې دې ګلونه دانار دی
تمام قد دې په مثال د صنوبر ونه   در پنده یې سم په مثل د چینار دی
سر تر پایه ننداره یې ځان دې جوړ کړ   ترتا جار واړه را نمی د هند و بار دی
ستا مثال په هند و بار کښې را ښکاره شو   د لو ییا دانه یوه مثر خروار دی
نه خوږه بر مهر کوی عمر دې ډېر ښه   دخوشحال ختټک دې تش لیدل په کار دی
« خوشحال ختټک »

عاشقي را باندې سوري کړې مرۍ   هیڅ مې نه د رومی بې باره تر مرۍ
څه اثر به یې د عقل وی په سر کښې   د هغو په سر چه کښېني ښا پېرۍ
د مژګانو په پنجه مې زړه وکاږی   خدای د تر کو مستې ستر ګې کړې مرزۍ
علوفه به یې بې غمه نور څه نه وی   هر چه کاندې دخو بانو چاکرۍ
لېږ د صبر سبق ما لره هم راکړی   که په عشق کښې څوك دغه طاقت لرۍ
خدای په څه دې د کو ټوال په لاس کښې ورکړم   شپه او ورځ مې غږوی لکه تورۍ
په صورت مې نری تبه شوه ولاړه   تاچه دواړه ستر ګې تورې کړې نرۍ
د وصال د دلالان کوم طرف ته غواړم   چه بندی شوم د هجران په کچرۍ
نور د شمعې په فانوس کمله پټېږی   تاچه وا غوستې دخیال جامی نرۍ
زه رحمان په زړه نری کړم هغه جو نو   چه یې ملاوې د و ښته په دود نرۍ
« عبدا لرحمان مهمند »

دا چه مست په میو راغی یار د چا دی   بیابه تاخت کایه کوم غولی وار دچا دی
چه زړه سوی یې د حرم په صید هم نشی   دا بید رده بیصر في ګزار دچا دی
ما خو نه دی ښوك یو جهی ازار کړی   دا چه ما ازار وی ازار د چا دی
چه یې درست جهان د مخ په رڼا زیست کا   دا آفتاب غونډې روښان رخسار دچا دی
چه بلبل یې رسیدی تر ګلو نه شی   دا د ننه په حرم ګلزار د چا دی
چه هیڅ ترس په زړه کښې نه لری رحمانه   دا ناترس اوبې پروا ګزار دچا دی
« عبدالرحمان مهمند »

سپین رخسار او مشکین خال یې سرخم دی   یا محمود او ایاز ناست سره همدم دی
که دې مخ په زلفو پټ دی باك یې نشته   د حیات اوبه هم پټې په تور تم دی
ستا له زلفو له رخساره له سرو شونډو   پیدا شوی شام ، شفق او صبحدم دی
په دهن کښې دې غاښو نه تجلی کا   یا غوټۍ چه په غنچه کښې د شبنم دی

نه چه اوس زما زړه غوښ ستا په غمزو دی — چاړه، غوښې له قدیم سره په غم دی
بې ژړا اچا ته نه ګوري سیاچشمه — د نرګسو غوړ یده د جوی په نم دی
راحت ندی چا موندلی بې زحمته — ستا جفا او وفا دواړه منقسم دی
ستا د حسن د تعریف له برکته — د رحمان د شعر کوکې په عالم دی
«عبدالرحمان مهمند»

❁ ❁ ❁

زه که پرنګ بدیم ښکلیه! عاړولی له ما کړي — چارې د قسمت دی، زه یې زشت ته یې زیبا کړي
یو ځله بیا راشه په ګلونو ګذر وکړه! — ای د صبا باده! چه بیا نغښتې غنچې وا کړې
ګل دې په هجران کښې سل ټوټې خپله سینه کړه — سرې دې له فراقه لاله سترګې ژړا کړي
ولې له شیدا بلبلې مخ جار باسې ګله! — ته په دا خوبې هم دده ناړو رسوا کړي
لاخوشبویې ورکا چه یې واچوی وا ورته — زه به تنا زیاته کړم که ته زیاته جفا کړې
ته د حسن نمر یې دانو ښکلې لکه ستوری — ګل به کالعدم شي که ښکاره خپله لقا کړي
«عبدالقادر خټک»

خوښ یم تر ابده د ساقي له میخانې — خورم شراب د مینې ډکې ډکې پیمانې
قدر د بلبل چه پاتې نه شو به ګلزار کښې — جوړې شوي په باغ کښې د زاغانو اشیانې
سپینو سترګو د راوښو واړل په خاورو — نه یې وساتلې په پښه کښې د ر دانې
هرساعت چه دمه کا سنګار د یار د زلفو — وخېژي تر زړه زما غا ښونه د شانې
هیڅ حاجت مې نشي په شیخانو ملایانو — ورکې شه بیخایه د پښتون د پرې ستانې
تل مې لیونی عوندی څوک نه پرهېږدي و کور ته — ځای رالره نشته یې د یار له استانې
هرچه په ازل وی هغه دی زما په برخه — څه لره نور زه کړم شکایت د زمانې
مرګ د شمس الدین چه ددلبرد یاده نه ځی — شپه ورځ بې تر لی دی په ګوتو نښانې
«شمس الدین کاکړ»

ما په خوب کښې ځان ملنګ لیدلی دی — د زړه رخت مې په عشق رنګ لیدلی دی
اوس له وېرې په کوڅه ورتللی نه شم — ما د مستو سترګو جنګ لیدلی دی
غم و ښکلې توري راغی که مې پرېږدی — ما خلاصی د ستا ترڅنګ لیدلی دی
ما بېګا شپه د یار مخ لید لکه شمعه — دا خپل ځان مې پرې پتنګ لیدلی دی
د ا مطیع په سحر ځکه ځکه ژاړی — چه خپل حال یې ډېر بد رنګ لیدلی دی
«مطیع الله پیرخیل»

مینه د خوبانو نام و ننګ لري کوی — تش دیدن د ښکلیو د زړه زنګ لري کوی
تل آرزو لرم چه به پټ حال و یار ته وایم — کله سپی غماز له یاره څنګ لري کوی
خوښ د معشوقو هغه عاشق وی چه بې ننګ دی — ځکه هرملنګ له ځانه ننګ لري کوی
خدای په دواړو کونو هغه دوند په تورلیمه کړه — څوک چه ستا له شمعې ما پتنګ لري کوی
یارمې په شړل ندی راضی زه پرې بوهېږم — سپی غماز له دره ما په جنګ لري کوی
بس کړه ای ناصحه! تورځیګر را باندې مه خوره — کله مست بنګی له ځانه بنګ لري کوی
بل شغل مې نشته په زړه بې دیار له مخه — عشق بوهسې رنګ دی چه بل رنګ لري کوی
«مطیع الله پیرخیل»

زړه مې د دلبرو تورو زلفو ته هوس کا
مرم د خدای د یاره په شتاب شتاب رادرومه
ځم د یار په اوری په هواهوس خوشې کړم
هر څوك چه طلب کا پته نه ده دا خبره

ګوره دا په ځان خونی تورمارله وردرومي
چېرې هم طبیب ورو ورو بیمار له وردرومي
ذوق کاندې بلبلې چه ګلزار له وردرومي
هر کله مطلوب و طلبګار له وردرومي
«خوشحال خټك»

خوږې شونډې دې شکرې نه دی څه دی
چه تسخیر په تورو سترګو کا د زړونو
چه د زلفو په زنځیر یې زمری بند کړل
چه د باغ سرو یې پسته تر قامت ده
وایې نورې مینې لرې کړه د زړه نه

ښکلې غاښ دې مرغلرې نه دی څه دی
سیه چشمې سحر ګرې نه دی څه دی
هوسې سترګې زړو روړې نه دی څه دی
ښېښتنې په قامت سترې نه دی څه دی
ستا د مخ په دور لرې نه دی څه دی
«خوشحال خټك»

یار په ستمونو د خپل یار نه زهیر یږي
څو کبر لو یې ده و خوبانو خدای ور کړی
څه شو که ترې سلسله ځاله ځار یږي په ساعت کېښې
ښه رنګ یې بدرنګ کا چه پری والوزی بیو خته
ګرانې دی هر ګوره نوې چارې نو آموزته
زردی چه خبر به شی د سترو له احواله
سرغواړه له خدایه خولې ډېرې دی فاضله

سترګې د ښو په درانه بارانه زهیر یږي
هیچېرې بې زړه په عاشق خوارانه زهیر یږي
ګل د بلبلانو په چغار نه زهیر یږي
زړه د خزان ګوره په بهار نه زهیر یږي
هرچه مدام مې خوری په خمار نه زهیر یږي
هرچه د ویښتلو په آزار نه زهیر یږي
هرچه غم د سر کا په دستار نه زهیر یږي
«فاضل»

چه خدای په بت مین کړم که داعیب دی هم وی دی
عالم وایې عاشق شوې زه سوګند خورمه چه کله
کافر یم که یې و یاسم هغه ساعت له ژبې
که ستا کوڅه جنت سره څوك سمه راته کېږدی
چه ځوان وم دایم زوړ شوم په رښتیا رښتیا خبرو
شیخان او زاهدان واړه په پسې شا ویل کا
که نور په صهبا مست دی زه خوشحال په خرابات کېښې

سجود که روشن کړم که داعیب دی هم وی دی
درست خلق دروغجن کړم که داعیب دی هم وی دی
ستا نوم چه ځنکندن کړم که داعیب دی هم وی دی
کوڅه به دې وطن کړم که داعیب دی هم وی دی
عالم د ځان دښمن کړم که داعیب دی هم وی دی
په مخ یې مبرهن کړم که داعیب دی هم وی دی
مستې یې په دیدن کړم که داعیب دی هم وی دی
«خوشحال خټك»

په ما غم دی واړه ستا د مینې مینې
اندرون ګو ګل می درست دو ینو ډك شو
بیا دې نوی پرهار و نه په ما روغ کړه
په ژوندون یې څه احسان را سره نه کړه
زه دې درست له باغه وا پستم دلبره
تورو زلفو دې خوشبو په کړه ملکو نه
خماری سترګې دې د واړه ښته زمری دی

زړه مې درست پاره پاره شو وینې وینې
ظاهری جامې اغوستې سپینې سپینې
لرغونی مې لا روغ نه دی ځینې ځینې
څه پکار دی که یې کړی په مړینې مړینې
تورزاغان یکښې میوی خوری خوږینې خوږینې
د واړه ګلو ښتی دی دمښکو چینې چینې
د خواجه محمد و مرګ ته وږینې وږینې
خواجه محمد بنګښ »

نه به څوک بې ناچارۍ وطن پرېږدي / نه به روح هرګز په خوښه بدن پرېږدي
که ستا مخ یو ځلې ووینې په سترګو / بت پرست به نور سجود د وثن پرېږدي
د یوسف غوندې به څوک ځني بېرون کا / که د زني چاه ته زلفې رسن پرېږدي
که دې ولیدې سرې شونډې جوهریانو / په یاقوت پسې به تله د یمن پرېږدي
که د لبر په دا ښایست لاړ شې چمن ته / د خولې دعوی به ګل د چمن پرېږدي
« کامګار »

چې یوه ګړۍ په جمع زړه ښه مخ وته و ګورې ! / که د رسته دنیا ستا شي هم څه نه ده دا تر پورې
دا خوی زما قدیم دی څه ماوس نه دی راوړی / چې بې د زیبا مخه رانه خس دي چارې نورې
د خلقو تهمت یو سر د جهان غم نه بل سر / هم ته به مې له هسې رنګه سختې بلا ژغورې !
دا اور چې په ما بل دی د خپل یار له جدائي / نه ګرم نه ملامت یم که تل وینې ژاړم تورې
اشنا ته وایه نه شي نا اشنا به څه خبر یږي / دا راز چې له ما نه دی اوریدلی خپلې مورې
ناوک یې د مژګانو دا برو په کمال جوړ کړ / خدای زده چې به د چا تر زړګي وزي پورې ورې
ښه باز دې د خوشحال خټک خاطر په لاسو کبوت
په قدر یې خبر شه چېرې نه په لږې پلورې !
« خوشحال خټک »

شنه خالونه چې د پاسه پر جبین ږدي / دا زما پر زړه داغونه آتشین ږدي
د عشق اور مې و پلوی د زړه ګي شمع / بېهوده مې پر موم نقش د نګین ږدي
مادې خیال اره فرش کړی تور لېمه دی / ته بې نیازه قدم ولې پر زمین ږدي
په شپه حال د مهجورانو په یاد راوړه / په راحت چې سر له نازه پر بالین ږدي
« پیر محمد کاکړ »

ه: موضوع ګانې

(۱) - مخ:

بادیې لاس په پلو کښېښږدی سره رېږدی / ګل یې مخ وته نظر کا خوله یې رېږدي
« خوشحال خټک »

د پري ښکلې جوړه مالیدلې دې په سترګو / ړوند شم که به تا غوندې په حسن بله وه
زور دغا ښو مکړه مخ یې صاف تر آئینې دی / زخم به پرې وشي په ورو ورو یې ښکلوه
عمر به یې لنډ شي که یې تار د زلفو کم شي / فهم کړه ای ډمې ! ز منځ ورو ورو چلوه
« عبدالقادر خټک »

ای چې په مخ وړې خو ئې له ور ده / خالي یو دم نه یم د ستا له درده
ته بې آسیبه بسې، سیب او سې / که تر نارنج مې څهره ده زر ده
« عبدالقادر خټک »

که مخ دې نمر کړم د نمر کړه وړه نښته / که یې سنبل کړم سنبل مشکین نه دی
«عبدالقادر خټک»

د بر هوس لرم دا ستا د مخ و ګل ته / زه بلبل پرې الوته کړم که بد نه وړې
«شمس الدین کاکړ»

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپين رخسار دى ستا کعبه د عاشقانو
تورې زلفې غلافونه د اطلس
«ميا نعيم متي زى»

دا په خوب کښې را ښکاره شو د دلبر مخ
که په ابر کښې ښکاره شو د قمر مخ
چه يې و ليدو دا ستا جوهر د غاښو
پټ له شرمه په خپل آب کښې کړ گوهر مخ
له حيا دى غټ و مخ ته کتى نشم
کله ليد په خوږو سترگو شي د نمر مخ
« قلندر »

دا دې پار خو دى، خو له نيو لى
که لا له گل دى پر خپې و هلى
دا دې سرې شونډې که سپين غاښونه
که لعل و در دى سره پېيلى
«خوشحال خټک»

دېر مې ستا و مخ ته و کا ته موړ نشوم
نور به څو پردې نا بوده دنيا ويا دم
«شمس الدين کاکړ»

لکه مخ زما ديار دى اى باغوانه !
په درست باغ کښې يو نسرين هسې لرې !
«خوشحال خټک»

مخ وته يې، گوره چه په مخ لرى خاوانه
څه عجب زيبا دى لکه گل د پيغمبر
«خوشحال خټک»

(۲) شونډى اوزنه:

د خولې ويل دې وايه نبات دى
خوا ږه دې لا د کنځلو زيات دى
څوك يې چه ښکل کا سخ د هغو دى
شونډې دې دوا ړه آب حيات دى
«خوشحال خټک»

بوى به ستا د محبت څخه روان شى
که ياره مې د نافې په دود تاتر کړې
په ناز کو شونډو بار د پانو مه زده
خداى چه شونډې سرې بې پانو در ته در کړې
«عبدالقادر خټک»

غنچه خوله چه يې نقطه موهومه ده
څه عجب که په خندا کښې شى دوه نيمه
«پير محمد کاکړ»

په سرو شونډو کښې يې روز دى هم او به دى
دوا ړه زيست کا په يو ځاى کښې بې جداله
«دالپورى حافظ»

که څوك و وينى د استاذ نخ پر آب
زړه يې و وزى د سينې لکه حباب
«عبدالله پوپلزى»

چه يې خيال د زنخدان وزړه ته تېر کړم
په کوهى کښې گذار کاندې اسکورلا
«ميا نعيم متي زى»

هغه شونډې چه ځائى د پانو سرې دى
هغه شونډى څه حاجت لرى و پان ته
«خوشحال خټک»

چه په خيال د سرو لبو د شپې خملم
هر سحر څا څى ځما تر بستر و ينى
«عبدالله پوپلزى»

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)- بوسه:

چه بوسې د جفا جو يو د خولې اخلی — گويا اخلی د يا غيانو قلنگو نه
څوك مايوس څوك په اميد ديار دوصل — څوك پراته غاړه غړئی په پالنگو نه
زه خوشحال د آهو چشم مينې سر گرم — د غرخه غوندې په هسې کړ سگو نه
«خوشحال خټك»

چه د يدن دمين و کړ مه تازه شم — لکه کښت چه په باران سره اوبه شی
په ارمان د هغه و خت يم دريغه دريغه — که د زنې سبب يې بيا زما په خوله شی
«خوشحال خټك»

څوك چه زور مه ښکاره کا وزيا تيږی — که پخيله بوسه را کا زور به نشی
«خوشحال خټك»

مگر تا سره سامان د سلطنت دی — چه په هوډ مې سپينه خوله غوادې خټکه
«خوشحال خټك»

څو مې ياد دهغې خولې دمچې خوند دی — نور مې کل له د له هېر دی تلذذ
«خوشحال خټك»

سر به در کړم مچه را کړه ښه سودا ده — که يې ته په بها پيرې زه يې پلورم
«خوشحال خټك»

په ر ښتيا ږ ما ته و وايه طبيبه ! — چه د رنځ به يې صحت وی که به نه وی
سپينه خوله که بې ريباره وز پيشکش کړم — په خوشحال به مې منت وی که به نه وی
«خوشحال خټك»

دادی هغه اوچه په هجران کښې پسی ته مرې — اوس يې په وصال کښې دواړه لوريه ښکلوه
«خوشحال خټك»

دصبا باده ! گزر په چمن بيا کړه — په چمن کښې رنگا رنگ گلونه وا کړه
زه خوشحال کمزوری نه يم چه به ډار کړم — په شکار نارې وهم چه خوله يې را کړه
«خوشحال خټك»

زده مې تخمخ کښږی دسپين مخ وښکلول ته — لاس يې لر بر کښږی دزلفينو ونيول ته
زه چه ځنې سوال دبوسې و کړم راته خاندی — يا به زده راضی ده يا پروانه کاوين ته
«مطيع الله پيرخيل»

چه يې تل دمخ ثنا وايی خوشحال له — په صله مې سپينه خوله درته بخښلې !
«خوشحال خټك»

دبوسې وعده دايم صبا برات کا — زده به څو کاندې تازه په دا وينا کښې؟
«اشرف خان هجری»

بيا حانث په سپينه خوله شوم د خو با نو — قسمو نه مې نا صح گڼل عبث
«ميا نعيم متی زی»

هغه چا چه ستا دلبو خوازه نوش مکړه — په خو زو يی د حلوا نشته غرض
« يونس »

که هر ار لحله شيخی کوی خو شحا له — که ښه ښکلی درنژدی شی نو يې ښکل کړه
«خوشحال خټك»

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤ ـ سترګی :

مست دهغه مخ یم چه مخموری اری سترګي
هسی پرې غوځېږم وایی توري لري سترګي

یارمي په ښایست کښي بی نظیره بی مانندی
لا په درست صورت کښي ده پر مشهوري اري سترګي

ناست دی لکه ځری رقیبان وخوار عاشق ته
ځکه ستاله مخه هوري دوري لري سترګي

هرچیرته چه ته یی هغه اورته می نظر دی
هرچرته چه زاني شاهین هوري لري سترګي

« خوشحال ختك »

ما یی خیال لره ابلق د سترګو زین کړ
قدم نېز دی په رکاب زما د سترګو

« عبدالرحمن مهمند »

خار بندی می دپښو کړه تري چاپیره
ګوندي خیال دیار په سترګو کښي حصار کړم

« عبدالقادر ختك »

ځکه ما دعشق په تېر ځان شهید کړ
چه مي نه رسی د صبر په کفن لاس

مرګ ئې دژوند زما پوښته له مړاو سترګو
په رسا ګذار یو هیښري د تور زن لاس

« عبدالحمید مهمند »

کښری وروځی کوژبانه چه دي را یاد شی
کاږه غشی مي تر زړه لوښري آزاد

« پیر محمد کاکړ »

نیمکښو دی د غمز و توري تېري ستا
پرې به غوځ شی هرچه کاندي ننداري

« میا نعیم متی زی »

باز دیار دسترګو دمږګانو په پنجو کښي
دی لکه تنزری په چنګ وړی زما روح

« میا نعیم متی زی »

د اشنا دتورو سترګو په تعریف کښي
نده کمه شاعری له اجتهاده

« میانعیم متی زی »

خو، دیار بیماري سترګي خدای خونی کړي
ګڼه خون کله کولی شی بیمار

« عبدالرحمان مهمند »

خپلو سترګو فتوی درکړه چه مي وژني
حیرانی ده پرداو ستو د مکتب ستا

وکوتر ته حاجت نه لری د خپلو
چه جام نوش کا څوك دمیو لباب ستا

« مرزا حنان »

زړه مي رم خوری له سیني پرخبر نه یم
دا د سترګو باز مي بیا راځی وښکار ته

« مرزا حنان »

یل یی په جهان کښي مونږ ندی نشی
عاشق تله دیار په لوری په لیمه کا

« عبدالقادر ختك »

بی دیار له مړاوو سترګو چه کج ګوری
ګڼه نکا رنځورا چاته جواب سخت

څوك د صبر ارام نه غواړی په عشق
د ازل کاتب دی ښکلی په دی باب سخت

« عبدالحمید مهمند »

عجب نده که وحشی د کوه و دشت شی
هرچه زړه د آهو چشمو سره مل کا

« پیر محمد کاکړ »

روهي ګلو نه (٥٢٥) ـ سردار محمد ، ج سراج الدین ، ر فتح محمد ، ن محمد نعیم ، ه اجرائیه پښتو ټولنه ١١-١٠ - ٣٢٥ ع

٥- غاښ

په آرزو د سپینې خولې یې په بوستان کښې
نرگس پاس پر سر نیولی دی پیاله

چه یې ولید خندا د سپینو غاښو
له شبنمه لمن ډکه کړه لاله
« شمس الدین کاکړ »

په رڼا د سپینو غاښو یې خرم وم
واقف نشوم د هجران د شپې له دا چه
« پیر محمد کاکړ »

٦- غوز اوپوزه :

در په غوز کښې د مهرویو هسې زیب کا
لکه بر ښېي په سحار کښې ستاره
« مرزا حنان »

چه الماس دلمندرو زانګې په غوز کښې
کواکب کا په اسمان لرزان حبیب
« میا نعیم متی زی »

چه له غوز وتی مقصود د مومی لښتی ده
چه له پوزې یې مراد مومی لونګ دی
« خوشحال خټک »

سپینه پوزه دی غوټۍ د زنبق ده
چه چاپیر ترې نور گلونه د گلذار دی
« خوشحال خټک »

٧- خال :

مخ وته یې گوره چه په مخ لري خالونه
څه عجب زیبا دی لکه گل د پیغمبر
« خوشحال خټک »

زه حیران د استاد ورځو په نور خال یم
کافر څه رنګ سجده کاندي په محراب کښې

گل دې بري باریکړی په شبنم خوړ شي
نازک زړونه بد وي په صاف جواب کښې
« عبدالرحمان مهمند »

مشکین خال دي په سرولیو هسې زیب کا
لکه مهر په مخون د در مرجانو
« عبدالرحمان مهمند »

لکه عکس د اسمان چه او به شني کا
زړه مې شین شو ستا د شنه خال له لاجورده
« شمس الدین کاکړ »

چه ز خال و خط خبری یکښې نه وی
د عشاقو یکدار دا ترانه نه ده
« قلندر »

شنه خالونه چه د پاسه پر جبین ږدي
دا زما په زړه داغونه آتشین ږدي
« پیر محمد کاکړ »

شینکی خال د وروځو منځ د مهرویانو
هم محراب دی ، هم منبر دی ، هم خطیب
« میا نعیم متی زی »

زړه مې څکه په سل ژبو گفتگوی کړي … چه شانه وهي په زلفو د نګار لاس
« عبدالله پوپلزی »

په لښکر د تورو زلفو يې تالا کړم … خدای دې نه کا حال کمان کفر د چا
« میا نعیم متی زی »

خيال د زلفو د رخسار زما په زړه کښې … زړ عو نه کړه تر سنبل او سره گلاب
« میا نعیم متی زی »

ځانګې يکښې زړونه د عاشقو سره په ويښو … نه چه چيرې کيږدی سره کلونه په اور بل
« میا نعیم متی زی »

کفرستان د شاه د تورو زلفو گوره … چه په څه ښايسته تاویږی وایمان نه
« خوشحال خټک »

که څوك وايي چه مار کله په کټ خيږي … زه خو ړه لی یم په کټ د زلفو مار
« عبدالرحمان مهمند »

که اره لکه شانه شم پری نه يې نږدم … که د تورو زلفو تار په لاس را کښیوت
« مرزاحنان »

تورې زلفې دی په ليچو باندې ځانګې … ښامار ان دی دچندنو په ښاخو نه
« خوشحال خټک »

دار بل په هر هر تار يې زړونه بند دی … مشاط ور باندی نور يسی په تار و
« خوشحال خټک »

که دد ديدن حج اکبر کوی تلو ار راو که … چه پر سپين مخ باندی د زلفو تور اطلس لرم
« صدیق آخند زاده »

۸- زلفی:

که بل مار چيچلی په لاس ياپه پښو کاندی … په زړه خوله لگوی مار د تورو زلفو
« عبدالرحمان مهمند »

رحمان ستا په مخ بی ځنمو وهم مين دی … پېښو دمه و زنه کښښنو دا ام په څه
« عبدالرحمان مهمند »

دك مې د نشه لړ مون په اور ښېو … زړه سمند ور دی پکښې يې کور شو
چه ستا د تورو زلفو په رنګه دی … له بخته خو نن يم چه بخت مې تور شو
« عبدالقادر خټک »

په ليده يې پېچ وتاب شم نه پوهيږم … څه بلاده دشوخ چشمو په کاکل کښې
تر حلقو د زلفو مخ ئې معلو ميږی … که گلاب راته ښکاره شو په سنبل کښې
« مرزا حنان »

زه مين په هغه زلفو په رخسار شوم … چه سنبل ورته خجل دی گلاب هم لا
« پیر محمد کاکړ »

خو ديه څو دی کله زلفې په مخ ځانګی … واړه زهر دی چه څوزی په تور مار کښې
« پیر محمد کاکړ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیال دزلفو یې دزړه په چېداکینږی
دی کیمیې پوښ پښکته شي تور حجاب
«عبدالله یوپلزی»

۹- خندا:

په بار بار دخندا منت را باندی
چه په مادی نظر وشوپه خندا شوی
«خوشحال ختك»

کله کله په خپل قهر لګښي مسېږی
لکه خوګ په هندو بارکښ دینداري کا
«شمس الدین کاکړ»

تبسم یې له دشنا مه سره زیب کا
قدرزیات لري ترخه چه شي شراب
«مرزا حنان»

۱۰- لاس:

دا ځما د قاتل لاس دی نه یو هینزم
که تر باغ وتلی لاس دی د سرو ګلو
«عبد الرحمان مهمند»

کوم دلبری زړه په سرو منګو لوری
چه لرمیون دویهود کښې دی د حنا
«شمس الدین کاکړ»

سره نوکان دی دسرو ګلوپه څېر زیب کا
د واړه لاس چه دی رنګ ګړی په حنا
«پیر محمد کاکړ»

۱۱- حسن:

ته په دا حسن د ګل غوندی پیدا یې
پوری مور که ښا پیرئی یی راوړی
«خوشحال ختك»

زه رحمان د هغه حسن تنا خوان یم
چه جر که دعا شقا نو وی پرپنده
«عبدالرحمان مهمند»

ستا دحسن د آفتاب له ګرمه خو یه
لکه ګل په تمن یت تازه شبنم ودم
«شمس الدین کاکړ»

پویکښې مخی د قند هار د کښلیو نښته
کښلی د کشمیر که دلا هو رود کابل
زړه دشمس الدین په حساب سره دری ځای کړ
پوطرف دي تېك شوبل دی ننه بل چار ګل
«شمس الدین کاکړ»

خو برو ئی یې دلبرئی څه په کارنده
لکه ونه بې میوی په پنا نو پورده
«عبدالرحمان مهمند»

توری زلفی نښته خالونه سره رخسار
ښغه طوطیان دی سره ګلونوتور ښامار
«یونس»

۱۲- جامه او ګاڼه:

ارغوانی جامي یې واغوستي رحمانه
پیایي جوړ کړه ستا دقتل اسبابونه
«عبدالرحمان مهمند»

دعقیق د آب په رنګ یې تن معلوم دی
هر ورخ چه جامه واغوندی ګلنار
«مرزا حنان»

نور دشمعې په فانوس کښله پټېږی
تاچه واغوستي دخیال جامي سری
«عبدالرحمن مهمند»

درسته دې له خيله غريو وا بستم خوشاله يو دغا دې ها رمى د ګلونو مه شلوه
« خوشحال خټک »

وښې

دا هلال دى چه ليدل شى په شفق کښې که په لاس د ګل اندامى سپين وښى دى
« عبدالرحمان مهمند »

۱۳ـ عيش، او دعشرت سامان:

دنيادار کړه چه نه وى ښې دلبرې اوردې يورې ددنيا په ملک ومال شى
ارمان دادې چه به زه هميشه نه وم هميشه به سره ګلونه کال په کال شى
د ګلونو وخت تيريږى ساقى! ګرم يې که دجام په د کولو دې اهمال شى
❀ ❀ ❀ « خوشحال خټک »

ساقى! يو رنه شه دميو جام تيار کړه عمر هيچ معطلى نه کوى تلوار کړه
که غمخوار غواړې په غم او په اندوه کښې نيبنه د که د شرابو اختيار کړه
هغه څوک دى چه تهمت پرې واپه نه شى غوزيه هيچا باندې مه باسه خيل کار کړه
❀ ❀ ❀ « عبدالرحمن مهمند »

غنچه غنچه شراب ساقى! بيا به ارمان کړې عندليب نارې وهى چه بهار درومى
❀ ❀ ❀ « عبدالقادر خټک »

ساقى وخت د نوبهار دى شراب راوړه دشرابو سره نقل دخولې مل کړه
« خوشحال خټک »

رباب

په آواز مې يى دزړه پرهار ګانده شى مين څکه د رباب په زيرو بم يم
« عبدالقادر خټک »

له مزينه زړه مې نرم اواز خېژى ځکه خوښ لکه رباب په زيرو بم يم
« عبدالقادر خټک »

باغ د ګلو نو ګنج د کتاب وا ى رود وسرود نقل و شراب واى
ښې ښې محبوبې پته پته احباب واى خوبى د عمر وخت د شباب وى
« خوشحال خټک »

شراب

زما يار په خوب ويده دى چه ويښ نه شى په پياله کښې ساقى! مى تر يوه ورو
« عبدالقادر خټک »

ګله! نه چه د بلبلې مغ جار باسې مګر ستا په خيل ښايست اميد مدام دى
نور چه تل د کې پيالې نشوى ښه دى په يوه پياله خوشحال خټک بدنام دى
« خوشحال خټک »

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا ګلګون شراب د کومې میخانې دی   چه صوفي یې په جرعه سره مدهوش دی
بیا به دا ګلونه نوی میخواري کړه   د بلبلو په اواز کښې دا سروش دی
« خوشحال خټک »

د رحمان شراب له عشقه   نه انګور نه له عنبه
« عبدالرحمان مهمند »

د ګلو نو میو ناوې راسته ناسته   زنګاري کمیس اغوستی د مینا دی
« عبدالرحمان مهمند »

شپه او ورځ په دا زه مستغرق یم د شرابو   وینم یکښې هردم د خوبانو انعکاس
« قلندر »

په تاخیر کښې افتونه پیدا کېږي   معطل مه کړه ساقي! په داد و مل شه
« عبدالقادر خټک »

یو نفس دیاد پیاله له لاسه مه ږده   دا شراب حقیقي نه لري خمار هیڅ
« دولت لوانی »

نن هغه شراب حرام دی   چه یې ساز کا له انګوره
« شیخ دولت »

ای ساقي د جام په ور کړه سستي مکړه   کاشکې بوهم پاتې نشي هوښیار دریغه
« دولت »

۱۵- بیلتون :

ګیځ رڼا د نمر خپره شوه   زما پر کور د وېر تیاره شوه
د بیلتون ورځ توره تیاره شوه   غږ شونا څا په چه بیلتون راغی
زده مې له دې وېرنې سین دی   په زړا ژاړم ځه ما ورین دی
زر غون له اوښو مې سادین دی   په نوال نولېږم چه تاخون راغی

❀ ❀ ❀

نه به بیا یم نه به بیا راشي   نه به تیاره شپه زما رڼا شي
نه به شڅي را ته پخلا شي   بیلېږي پیر یې اوس دیون راغی

❀ ❀ ❀

د ښېښتن یار دی هېر مو نکړي   آ غلیه مخ چه په یا نه کړي
اور بل دې پر ښو وی واته کړي   په ما دبل اور کړوون راغی

« دا شعر د شیخ تمین بڼ کاکړ دی چې، د ۵۲۵ ه په حدودو کښې ژوندون کاوه »

❀ ❀ ❀

وېر مې زده سوري سوري کړ   راته وګوره ملو کې ! !
په بیلتون کښې دې وباسم   له خوږ مینه زندګي کوکي
راته وګوره ملو کې !
راته وګوره ملو کې !

د بېلتون او رو نه بل دی — هر گړی مې زړ گی سو ځی
لېو نی به د مینی ! — سو ځم زه لکه پیلو ځی
راته وگوره ملو کی !
راته وگوره ملو کی !

غوړ و لی دی اور بل دی — اور زما په زړ گی بل دی
زه د بختیار خاوری ایری شوم — په اور سوی می گو گل دی
راته وگوره ملو کی !
راته وگوره ملو کی !

«قطب الدین بختیار»
«متوفی: ٦٣٣ ھ»

❀ ❀ ❀

جدائی دما په زړه کا هغه چاری — لکه بازی په تارو یا په دراج کا
دوه مېن چه په هواد وبله بېل شی — خدای بی څه شکل دتش سلام محتاج کا
زما اوښي دگوگل په جوش پیدادی — لکه اور چه له کبابه نم اخراج کا
هر ناوك چه دقضا له شسته خېژی — زمانه دخوشحال زړه ورته اماج کا
«خوشحال خټك»

که داستا ستر گي راوچا ربا سم ځانته — له بنادی به یی نور شا کرم وجهان ته
یوزمان مي که داستالیدل نصیب شی — نور به ستر گي پورته نکرم گلستان ته
طبیبان دخیل دارو درسره کښېږدی — تا و یشتلی مینه نه کا و درمان ته
چه په ما باندي تېرېږی ستا په عشق کښي — خدای دي هسي حال پېښ نه کا مسلمان ته
په فراق دښو یارانو چه دېر ژاړم — دواړه ستر گي مي پیغور کا و باران ته
«خوشحال خټك»

اوس بی درد د فراقت زغملای نشم — لکه نی یم وهرچاته په فغان کړم
«پیر محمد کاکړ»

دفراق په درد کښي شوق دبوسي څه کړم — خوز شربت په حال دمرگ دبیمار نښلی
«پیر محمد کاکړ»

مونږ له هواده تنها راغلي یو — دبېڼ طوطیان یو، په دام و تلی یو
غمازه ظلم را باندي مکره — د ښو یارانو فراق نښتلی یو
«پیر محمد کاکړ»

دسحر چر که خوږ شي په کومي — چه تا ناري کړي دلبرمي دروم ی
یوم‌ي دلبر ځي بل رانه زده ودی — زړه مي پدا ودی چه دلبر نومی
«اخوند گدا»

دهجران دغم راتله په توره شپه وی — په هر چاورمشه بېوخته مېلمانه
د فراق اوښکو دصبر تیمم مات کړ — په دریاب کښي نشته نمونځ په تیبانه
«شمس الدين کاکړ»

وخت دنوبهاردی زه جدا له خپله یاره — دریغه دریغه دریغه چه بی یاره ځي بهاره!
ژاړي غاړي غرونه په احوال دعاشقانو — سیل دراورون دی چه رادرومی له کهساره

اوردخوزو زړودی چه‌دغره په‌ونو بل شو
غواړی چه‌احوال‌دفراق چنودرمعلوم‌شی
نوري ناري نشته خو ناري د بېلتانه دی
رنځ‌مي نه کمېږي‌په‌زمان زمان‌زیاتېږی
مرگ د رقیبا نو بل ژ وندون د حبیبانو
څه‌شو که لادم‌وهی په شماردی دژوندیو
هسې‌خواروزارشوم‌زخوشحال‌په‌عاشقکښې

چه‌په‌وخت‌دتلوراتلو کاچیغار و نه

که هر څو دبېلتانه له غمه وا یم
په‌قد کوږ په‌تن ضعیف گوښه یولی

له شېکیه وچاوده وخت دصبا شو
راشه‌چه‌شېکل‌دي کړم‌اوس‌په‌بېلېږو

مین را یاد شو دا ستا له رنگه
که اشنا نه‌یی داشنا مثال لري

وخت د سحر شو پر یوتي تلي
د یار د راتلو وعده شوه تېره

د مني وخت ؤ ونې لېډ لي
خوارې خسته وي وي‌مي سزایی

ورلی‌دهجرپرما شرط‌مکره په‌شقکښې

دزړه‌وینې‌مې په کومه‌درشتې‌خورې
بېلتانه‌مې‌هډوپوست‌هسې‌وچ کاککره

د هند بار را نه آ هسته و وره !
د سا یې گل ؤ په نا ز لوی شوی

د هجرا ن له ډېره غمه ولې نه مرم
چه یو یار له بله یاره جدا کېږی

سری ددوزی خیژی له نبتره له چیناره
گوره هغه زانې چه جدائی ځی له قطاره
راشه که بی اوري در باب له هره تاره
زر راځه طبیبه! گنه مرم د خدای د یاره
خدای‌زوبه‌هنگام‌دوصل کېږی دادوه کاره
رنځ چه‌لا دو اشی طمع پر مکړه له بیماره
خپل دی که پردی دی راته‌نه‌گوری له هاره
« خو شحا ل ختک »

دهوا دیاران زا یاد زانی اکثر کا
« عبد القا در ختک »

خپل‌ژوندون‌مي دروغجن کاندي‌چه‌یایم
په منا ل لکه ا بر و د د لر بـا یـم
« عبد القا در ختک »

په هر مسجد کښې ا ذ ا ن ادا شـو
په ځا ن ز مو نبژ ه صبا بـلا شو
« عبد ا لقا در ختک »

که یو د رنـگ کښېني ز ما تر څنـگه
ځا ر شم قربا ن شم تر تا ملـنـگه !
« عبد القا در ختک »

لـه کښیـه لو ر یـه را و ختـلـي
په دبر ککتـل مي ستر گي و تـلـي
« عبدالقا در ختک »

یو څو بـلبـلي چـه ژ ړ بـد لـي
چـه بی گـلـو نـو و یا ئـېد لـي
« عبدالقا در ختک »

ز هر چا خو د لی ند ی په شر طو نه
« شمس الدین کا کړ »

هغه شونډې چه په شهدوشکر خوږ شی
دیار لاس مې په وهل دخنجر خوږ شی
« شمس الدین کا کړ »

یار مسافر دی د ر بسره بې ژ غو ره
و تلی نه دی هر گز لـه کـو ر ه
« شمس الدین کا کړ »

له دې هسې رنـگه ماتمه ولې نه مرم
د د ې د هر له ستمه و لې نه مر م

چه په هر سحر زما په ژړا خاندی
چه‌په‌لېزه گرمی شا کاندي وگل ته

له دې هسې صبحدمه ولې نه ـر م
ه دې بېو فا شبنمه ولې نه مر م
« عبدالر حما ن مهمند »

زاروخوار عاشق‌دی چه‌په‌شپه‌دجدائی
در سته‌شپه‌بېخو به‌دا ـمان ستوری شمېری
« خو شحا ل ختك »

کاغذ

مخ یې سپین ورق خالونه توری په کاغذ
دادی تما ما د محبت کمال طور و نه
ته‌که‌نه‌رادرومې گاهی گاهی‌په‌خطیار کره
مه کوه ناتر سه د جفا ستم را باندې
وران به هر گز نه شی کښلی توری‌له‌ازله
ستوری د طا لع هم له جبینه معلو مېږ ی
مه گوره بې خط قلندره د یا ر مخ ته

سرو مال په دا عا شقان پلوری په کاغذ
یار له جدا ئی چه یار ژ غوری په کاغذ
نیم ملا قا ت و ینم ستا له لوری په کاغذ
کله کله یاد کړه خپل‌غمخوری په کاغذ
هرزمانې که ستر گې د چا اوری په کاغذ
څه گوری فالونه د بخت ستوری په کاغذ
بې توروړ ندېږی چه‌څوك گوری په کاغذ
« قلند ر »

۱۶ — ژړا

که گرېوان می‌دسپوږمی‌دنمرمشرق‌شی
درحمان خندا په اجـر دژړا ده

زه چه یار په ستر گو نه‌وینم تورتم وی
تـاز گـی د گـل پـه قـدر دشبنم وی
« عبدا لرحمان مهمند »

ناخبر به ی له حالـه شفق بـولی
که دوینـو پـه ژړلـو کړم اسمان دوب
«عبدالر حمان‌مهمند»

بې دردان ئی‌لاس‌سرخی دشفق بـولی
که په وینو کړم برجونـه د آسمان دوب
« شمس الـدین کا کړ »

زه دشمعې پـه خپر ژاړم تر صباحـه
تـه د صـبح پـه شان خاندې لـه‌غـروره
« شمس الـدین کا کړ »

لـه ژړامی شوه تـازه دزړه داغو نـه
لـکـه تل چـه شبنم اور ی پـر وښـو
ځما دیـار پـه‌زړه کښ جوروستم نشتـه
در وی ئی سپی رقـیب را تـه پرېښو
« شمس الـدین کا کړ »

پـه سحـر ژړا دیمنـی نشـا نـه ده
بلبلانو پـر ې لـوولـی گـواهـی ده
کـه فریـاد پـه زورمنـکرم‌زړه‌می‌چوی
کـه‌پـه زوره ناري کړ مـه رسوانی ده
« مطیـع الله پیر خیل »

هرسحر ستر گې د گـل له اوښود کی
پـه دابـا غ کښ ئی ژړلـو خنـدا نشته
« عبدالقـادرختـك »

روهی گلونه (۵۲۵) ب : سردار محمد : ع محمد علی خان : ر عبدالغنی : ن رجب علی : ه اجرائیه پښتوټولنه تاریخ ۷-۱۱-۳۲۵ ع

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷ ـ او ښکي :

څه اثر به زما او ښي په تا کاندي
لا نازه شي او ریه او ښو د کباب
« عبدالرحمان مهمند »

هومره او ښي مي بهېږي په رخسار
چه غرقاب مي هم ګرېوان دی هم کنار
په ګرېوان مي تل داوښو باران وری
نه ورکېږي در حسان د زړه غبار
« عبدالرحمن مهمند

خدای پیدا کړم لکه اوښکي په ماتم کښي
څکه برخه مي ژړا شوه له السته
« شمس الدین کاکړ »

یا کوم ستر ګی په او ښو دیار مخ ته
ناروا دی په قران وهل خیچن لاس
« مطیع الله پیرخیل »

په ناولی مخ دیدن دښکلو نشی
چه څولوند نشی د اوښو په باران مخ
« پیر محمد کاکړ »

له حسرته خپلو او ښکو برسر یودم
محبت په شان و شکل د حباب کړم
« عبدالله یوبیلزی »

دا ورك زده غوادم په او ښو یسي څغلم
زخمی ښکار به پسل دوینو پیدا کیږي
« میرزا حنان »

۱۸ ـ غم :

غم دي هسي غلبه شو په ما باندي
چه مي ځای شي نه دننه نه د باندي
له ز ګېروی نه مي نور خلق په عذاب شوه
تل دوچو له کبله سوزی تاندي
زه دستا په غم کښي شمعي غوندي ژاړم
ته زما په غم کښي صبح غرندي خاندي
زده مي ستا په اوری هسی او بزان دی
لکه زلفي دي په مخ دی او بزا ندي
ما د ي ستا داند ښښو په غم کښي سوي
ددنیا اند ښښي واړه لکه سپاندي
داد ستور دی چه لوی غم په سړی ورشی
نور غمونه ئی همه شی تر پښولا ندي
هرچه ما په نصیحت له تا جار باسی
بیا دي ستا په اوری درومی له ماوړاندي
سره لمبه ګوره چه څه کا په وچ د کی
مخ دیار په رحمان هسي چاري کاندي
« عبدالرحمان مهمند »

هسي زه یمه دیار په غم تا زه
لکه وی هره ګیاه په نسیم تازه
ستر ګی وخورم که نی وچي کړم له نمه
که مي شی په دا ژړا صنم تازه
زه به څه کړم دچا چاري بی دیاره
هر سړ ی دی پخپل سا په دم تازه
دیار نوی نوی غم زېبزوی و صل
رغوی سوی پر هر مر هم تازه
که دي زړه له غمه وچوی دلګیر مه شه
کا تبان کړی په چول قلم تازه
ښایسته یاران ګلونه دی رحمانه !
بیلتا نه کړه اکثر مړا وی کم تازه
« عبدالرحمان مهمند »

لکه غم د بختورو له خاطره
قسمت هسې له‌ښا دلیو کناره کړم
« عبدالقادر خټک »

تل مطیع الله ځکه سرور په‌دود نه‌مې کا
دا مشهور متل دی فریاد غم پر ښا نوی
« مطیع الله پیر خیل »

غم دیار مې په خاطر کښې محکم بیا موند
په کعبه کښې‌مې صیاد دحرم بیا موند
« پیر محمد کاکړ »

جای نشین وغم ته تل په انتظار کښې
رکالا پیا نوی بندی یم د انګریز
« عبدالله پوپلزی »

لاله افسوس کاد زړه له داغه
کفن ئې رنګین کړ دزړه په وینو
پسر چمن نه‌دی خاطر فراغه
په ارمان ویست خزان له باغه
« شمس الدین کاکړ »

ګوتې چه پر نبض زما ږدی هغه پرې‌سوځي
ځکه‌مې حیران شوو علاج و ته طبیب
« پیر محمد کاکړ »

۱۹ ـ رقیب :

سپی رقیب ئې کښېنولی دی په مخکښې
هرڅوک زدی کوډی په مخکښې دباښېز
« شمس الدین کاکړ »

عشق له عقله څخه کا خلاف کارونه
بې‌هنره سپی رقیب هلته څه غوښت
ګنه زه څوک اشنائي د زور ورڅوک
که ویارته رسیدای شوی په هنر څوک
« شمس الدین کاکړ »

د رقیب وسرته وژی تږی ناست یم
پرې‌برئې تږدم که‌ئې‌پلار په‌لاس را کښېوت
« مرزا حنان »

ماقبول د رقیب ناز کړ ستا دپاره
سودا وزیان په‌دا جهان کښې‌خوراوورور دی
« عبدالرحمان مهمند »

۲۰ ـ جفا :

ستا دعشق حرفونه‌تور نه‌دی ګلګون دی
هم په داچه نوشته په جګر خون دی
تش به نه شی هغه خم دعشق له میو
چه‌ئې خاوري د فرهاد و دمجنون دی
ددنیا چاري همه واړه فاني دی
داد ستا جورو جفاو لې افزون دی
مقتولان ستا د غمزو دی لا له نه‌دی
چه په سره کفن له مځکې را بېرون دی
در جهان دزړه خوناب مګر قبول شو
چه مخونه د دلبرو پرې ګلګون دی
« عبدالرحمان مهمند »

له خوبانو چه کوم دوفا طمعه
کتوری غواړم د زانو له قطاره
« قلندر »

ئې مې پیاله‌ تورو ستر ګو سره جنګه دی
پر لبانو ئې دزړه دوینو رنګه دی
که پر هکری سر په‌لاس ورلره راشم
لا په دائی باور نشی زړه‌ئې‌سنګه دی
« تیمور شاه ابدالی »

ج : بدیعی تشبیه گانې

خوله دې ګل غنچه ده تور ګیسو دې سنبل پاڼې   ښې دې دی دزر کې سپینه غاښه دې دزانې
شونډې دې ژوندون ښې به ستر ګو کږې خونه   ژبه دې شکرې ده د ننسه په زړه پاڼې
هیڅ پری نه بو هیڅرم دا دې زنه که منه ده   خال دې دی په رنه که دانه ده د ممانې
« خوشحال خټک »

کنډه ولې د دوا ړو سترګو ستا په طمعه   و هر لور ته می نیولی کور په کور دی
چه می خیال د ترکوو لیدو په زړه کښ   د واړه کسی می وزړه و ته نسکور دی
« عبدالرحمان مهمند »

مایه خواست وزاری خوله له یاره غوښته   ده په ناز لکه غنچه سره و نه غوښته
څه خوحال زما تر غوږه د یار ورو ړه   چه مدام کا پرتا خواب د ناز با لښته
محبوبا پر پا انګک وا وښته په خوب کښ   که هو ستی ده د بهار پر ګلو رغښته
ثمره د بد فرزند ښکنځل د پلار دی   پیدا مشه نا خلف د چا له پښته
« شمس الدین کاکړ »

چه له غنچه د ګلرخ می اغیار کښیناست   په چشمانو کښې می ګل عوندې خار کښیناست
« پیر محمد کاکړ »

آهو چشم پر سبزه د چمن رام شو   یا پر تخت د زمرد شهریار کښیناست
« پیر محمد کاکړ »

که عشاق جنګ وجدل کاباندې څه شوه   پر ګلزار اروی د بلبلو شر و شور
« پیر محمد کاکړ »

کوم یوله دوه وښه دی سپین رخسار که چنبیل ګل   کوم یوله دوه وښه دی تور ګیسو که سنبل ګل
« پیر محمد کاکړ »

پر سینه د ګلبدن ګریوان یاره شو   د غنچې له چا که رنګ د ګل ښکاره شو
« پیر محمد کاکړ »

دا تور خط راغی پر مخ د ګلعذار   که غالب شوه په کشمیر باندې کفار
« شمس الدین کاکړ »

چه می ستا د مینې داغ په خاطر یوړ   زړ غونه به می لاله شی له تربته
« میانعیم متی زی »

میانعیم ناست دی ستا دغاړی البلونه شماری   یوکښې پراته دی هزاران زړونه بلبلی صنم
« میانعیم متی زی »

ګوتې تورې کړې په بای کړې دا پورې   زه حیران یم ستا د سپینو ګوتو تورته
« خواجه محمد بنګښ »

زه درپسې درسته شپه پټ ژاړم لکه شمع   ته صباخندان لکه ګل واز ګریوان دچایی
« علیخان خټک »

یون ئې د تدرو ، دربده ئې دی د سرو
پهر کوی په پلهو کښې حمله ئې د سپاره ده
« علیخان خټك »

تماشا چه زه د خپل دا غونو تل کړم
هم گلشن هم لاله زار په لاس را کښېوت
« مرزا حنان »

د گلرخ په هوا در ستَه شپه ر فتن کړم
د شبنم په څېر ښځې پېلې سر سر تور تم
« شمس الدین کاکړ »

او ښې در ، ر نگ گهر با ز مده لکه لعل
جنس مې ډېر ولې رونق د بازارته نشته
« مرزا حنان »

د یار خیا ل ته مې خالی کړ د ز ړه غو لی
مېلما نه لره تیا ر شی سرای د ستور دی
« مرزا حنان »

چه دې خیال په خا طر را شی مضطرب شم
لکه ډېر چه د مفلس کره مهما ن شی
« مرزا حنان »

چه تا و وینم تا ز ه غز ل ا نشا کړ م
پرې بلبلې فریاد کاندی چه گلعذاروی
« خو شحال خټك »

پر خپل ځای با ندې ولاړ یم لکه شمع
تر غزل پورې رفتار کړم لکه شمع
« شمس ا لدین کاکړ »

وخت دی راغی دغدا که فدا کېږی
شمعه پلوه شوه تازه پتنگه خوځه !
« جمعه بار گزی »

آفرین دې په ول ول تورو سنبلو
چه ئې ځای د پا سه وینو په گلو
« خوشحال خټك »

قبیح اوملیح

که یو ځله ئې په سرور باندې کښېنې
رنځ د هجر به شی د فع د بیمار
په مدار مدار به ئې کاږم چه خوږ نه شی
د ښانو په ستنې ستاد یو نه دې خار
« شمس الدین کاکړ »

دویم باب ـ اخلاق او نصایح

الف : ښه خویونه

١ ـ اخلاق

که د رنګ خوبي ئې ستايې بو دې نشته — پهجهان کښې که باقي دی خو اخلاق دی

« خوشحال خټک »

په خو يونو کښې ډېر فرق دی — که سړی پرې خبردار شي
ځينې هسې خوی آغاز کا — چه خپل هم ځينې و بېزار شي
ځينې هسې خوی آغاز کا — چه پردي ئې خدمتګار شي
که څوك خپل خصلت ښه کا — تر سرو زرو به ر و پيدار شي

« خوشحال خټک »

ثنا د ګل شي له ښکلېه بو يه — صفت د مرد شي له نيکه خويه
اهل به نه کا ستا ينه هيچېري — د ګل له رنګه د مرد له رويه

« عبدالقادر خټک »

چه ګل همت ئې خوراك لباس وي — په تحقيق هغه ارذال الناس وي
شرف په خوی دی په ديانت دی — که څوك شريف وي يا څوك کناس وي

« عبدالقادر خټک »

په ښه خوی د سړي قدر قيمت کېږي — بد خصلت سړی يا ديو دی يا پېري دی
چه ئې علم وهنر نه وي ځنې تښته ! — بې هنر سړی که و ګورې لاشي دی

« خوشحال خټک »

په ښه خوی باندې پردی عالم خپلېږي — په بد خوی باندې خپل واړه شي سوا

« قلندر اپريدی »

که دې رنګ، بو، لطافت واړه دلمان کړل — نور د ګل په خبری پاس په دستار ګرځه

« فاضل »

د ښه خوی ګټه ده ډېره — له ګڼلو ترانده تېره
هغه څوك چه اخلاقي وي — د هغه نوم به باقي وي
که د چا اخلاق ښه نه وي — د هغه به ژوند ښه نه وي
د اسلام دين دی راغلی — پيغمبر دی پا څېدلی
چه پوره کي ښه اخلاق — او پر ځای کي دا ميثاق
په خويو انسان انسان دی — که نه وي خو تش حيوان دی
مکارم انسانيت دی — رذائل حيوانيت دی

« عبدالکريم کاکړ »

هر طرف پرې سره ځمکه سره پښتنه شي
په نسب که خان ، نواب قاضي قضات وي

لکه کښت لره باران اوباد په کار دي

رب دې مکړه د اخلاقو په سپکه
بد اخلاق سړی نه ارزي په کنجله
« احمد ګل اسلمی »
د عالم تولی په خلق په احسان شي
« خوشحال خټک »

۲ ـ په ځان باور « او » همت :
چه فلك سره سر باسي
کړه ئې ندي بې حکمته

په همت کښې هغه زه یم
زه خوشحال دده په کړه یم
« خوشحال خټك »

په تېرو تورو ور دروم ی یکسر ننګان
په له بو باندې ځان ولې پټنګان !
د کنجکو قدر یو ، د در ویل دي
ننګیالو سره څه ژوی بې ننګان
ارتګی د زړه دلیل د جنتی ده
د دوزخ دا ور لایق دي دلتنګان
د باد شاه په سلطنت پورې خندا کا
په سپهر و ایرو اړ اسي ملنګان !
نور ماهي ئې تار په تار دروم ی له منځې
ما تو ی لو اې بېړ ی ، نهنګان
دهاتي د پاسه سپور ورته پیکه وي
چه د میو پیالې آخلي سر هنګان

څه د ځان صرفه اوس کار کوه خوشحاله
لکه کار کا پر هار ژ اې پلنګان
« خوشحال خټك »

چه په غوښو ئې روز ګار هغه زمری یم
نه چه والې ئې خوراك هغه منږك یم
که عالم راته کل تا و کاغم مې نشته
په رښتیا ویل د ډېرو پو لیو لك یم
په دانش په شعور نده په همت ده
چه دا هسې سر ګردان لکه پټك یم
هر پښتون چه د مغولو نو کری کا
که دی زر ، د هغو واړو بهترك یم
چه منصب مې د مغل خوړ یو ملك وم
چه منصب د مغل نشته اوس ملك یم
د فرمان د پروانې حکم ئې نشته
شکر داچه په خپل حکم په خپل وك یم
نه مې کار په خاص وعام نه په دیوان دی
نه په درو لاړ د هر یو ه مردك یم
نه تصدیق شته نه یادداشت شته نه توجیه شته
نه په فکر د سند نه د دستك یم
هر ګیدی به چه له ما سر کوزی غوښته
د هغه د سر یا توره یا کوتك یم
پښتانه لره شړی، اندېر مې بس دی
نه په فکر د مسندنه د تو شك یم
آزادی ده په ساده سپینه جامه کښې
خلاص دغمه د زر بفت اود میلك یم
د وښو جونګړې هسې راته ښې شوې
وایې ناست په محلونو د آهك یم
که او ګره د بټو شته په شړو مېو سپینه
د مغولو پولاو پاتې ډېر پرې ډك یم
چه نیولی مې داهود دننګ ونام دی
که له خپلو هوده وا وډم کنیزك یم
په بل غشی توپك هیڅ ویشتلی نه یم
که ویشتلی یم خو بیا په خپل توپك یم
چه شپېر مې بتی خیل وو کندو کیرشول
پر وا دار په لندو پرونو دبارك یم
د کرېز بڼې مې تونې لکه باز کړې
ګمان مه مکړه چه بې پرو ښا پېرك یم
تف په زړه د همه واړو بسار کو
لا زما په زړه هم که زه بارك یم

که دوا‌ړو پښتنو را ته تسلیم دی   زه خو بیا د سبا کی‌ء انا خشتک یم
نن خو قام‌را سره ډېره جفا وکړه   کانده بیا د خدای و حکم و ته ځك یم
که څه حق یا دنیکی یا دووروری شته   و یا داش و ته په طمع د هر یك یم
مهمندی زما د کډی لاس او پښې دی   راضی من دافریدیو په کومك یم
ډېر چینی چه تراوش و کا دریاب شی   چه ایده شم اوس خود ایم یو بولك یم
کړ لانی څړ بننی څو چه پښتانه دی   زه د ننګ په کار دواړو مشترك یم
که مې عمر په شماره تر شپیته تېر دی   لا په کار د سواری‌ء لکه از بك یم
د افغان په ننګ مې وتړله توره   ننګیالی د زمانې خوشحال خټك یم

« خوشحال خټك »

٭ ٭ ٭

حواله مې په تېشه د فرهاد شه ده   تر هغه چه نا هموار لکه خا را یم
تر هغه چه سرد جوشی د حنا وینم   خوش په طور د مك بې دست و پا یم

« کاظم خان شیدا »

بار دهر خس و خاشاك په‌خپل ګردن ږده   خو صله دې په مثال د لوی دریا کړه

« کاظم خان شیدا »

راته یو دی بحر و بر   که څه سمه وی که غر
په همت به ئې تسخیر کړم   په شا‌ها نه شا‌ن و فر

« احمدشاه بابا »

ای مرزا په خپل اختیار له ځایه پاڅه   دون همت اندېښنه مکړه بله بله

« مرزا خان انصاری »

که فلك ئې د زمری په‌خوله کښې ورکا   خدای دې نه کا چه‌عارف پکښې غارت شی

« خوشحال خټك »

څه‌هغه شهباز شه‌چه دې‌ځای په سردرو وی   نه لکه د کلی کارغه ګرزه غم د نس کړه

« خوشحال خټك »

که ئې ته په منت مومې وائې مه خله   که دچا په باغ کښې بوټی د کیمیا دی

« خوشحال خټك »

سر دې دروم مال دې دروم پت د نه ځی   د سړی د چارې کل خو بی په پت ده
چه‌یې خدای ورکاو چاشکرد کاندې‌ندې   په جهان کښې لو یه بخره د همت ده

« خوشحال خټك »

علم تا بیائی په پورته جهل تا بیائی په ښکته   یا عیسی اره وردرومه یا قارون ته‌ځان‌سپاره
د نباتو حلوامه‌خوره چه‌منت‌ور‌سره مل‌وی   خپل کشکاب دخپل‌محنت خوره‌په‌سر‌راوده‌پښتاره

« خوشحال خټك »

٭ ٭ ٭

هغه ژیست چه د عزت له مخه‌نه وی   چه‌یې کا‌په هغه ژیست پوری هکه پکه یم
اوریې پوری په منصب په نوکری شه   چه تر فهم و تر نظر د مغل ککه یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپل نام ونګ چه را شم لېونی شم   خبر دار کله په سود او زیان دلګې یم
چه په طمع د او د و ز غلی و شست ته !   ګمان مکړه چه هغه نا پوه سمګې یم
تر قضا پورې د هیڅا چاره نشته !   او کنه تر زاړه ذئب لا زیرك یم
لکه باز په لوی اوی ښکار زما نظر دی   نه چه ګرځي ګونګټي نیسي بادخو رګې یم
« خوشحال خټکې »

❀ ❀ ❀

که د جام لکه حباب وه نه نیو سیند ته
آفرین دې په همت شیدا خټکه
« کاظم خان شیدا »

❀ ❀ ❀

په څو غره په غره د باز غوندی پرواز کا   بیا به وا نی د خو شحال خټکې پر نښته
« خوشحال خټکې »
ساقي جام د مېو مه پر ېږده له لاسه   څو د عقل څه زده وی لا به مست کښ
د بلند همت کښ پورته پورته در ومی   ښکته ښکته ځی سړی په پست همت کښ
«خوشحال خټکې »
چه همت د سړ ی څو قد ر ی هو مر ه   د آمیز په تله هر سړ ی تا له شی
د و لتمن سړ ی هغه بلبلی بو یه   چه له سینده ئی جدا د چا واله شی
«خوشحال خټکې»
نو ر ه پښتو نخو ا ه په ځا ی میشته د ه   خو یو زه دی زما نی په کښ منصور کړم
که یې درست د ه تو زور را ته ښکاره کړه   نه به بیا په قوم کښ کښېنم نه به هور کړم
عجب مار می چا ر و تلی تر دوه پښو دی   مګر لوی پادو پیداشی چه یه دور کړم
مست ها تیان خونی زمری په زنځیر کېږی   بو یه دا چه ځان فلك وته تر بور کړم
په خپل ا ه مي باور شته اثر به و کا !   ر قیبا ن به او ر لړ و نی د تنور کړم
یو دوه سړی مارمی پروت په دواړو پښو دی   په دیدن یی له نشا طه نه نفور کړم
«خوشحال خټکې »
کار په خپله تر دستی لکه حباب کړه   چه محتاج د خیاط نه شی پیر هن ته
« کا ظم خا ن شیدا »
د با ښی د باز نصیب شوی تازه غو ښی   دوچ در بو بیخ نصیب شود سپهر کندي
« مطیع ا لله »
وزی تېزی پروت په خپل پوز کی ښه ئي   نه په تخت د پا سه نا ست د بل کره
دمنت پو لا ړ د ې ز هر شه که ئي مومې   د محنت سو ی سکړك د سا ګې سره
« عبد الحمید مهمند »
که د توان رسی په لوی دریاب کښ ګرزه   په بېله کښ د ې زو ا ل وینم نهنګه
عاقبت به ککری ور با ند ی کېږ دي   تر څرا غ چه کېن و ښی ګرځی پتنګه
هغه یار که په پا لنګ را سره نشته   دا هم شکر چه ئي بوی ځی له پا لنګه
دغمزې په تیغ ئي خوز ښه ئي خوشحا له   مړ نی په روغ صورت نه ځی له جنګه
« خوشحال خټك »

(c) ketabton.com: The Digital Library

که غوټۍ پسې وهي په لاس به در شي … چا وي دا چه په دریاب کښې گوهر نشته
که د جنگ په کار کښې ډېر دي حکمتونه … خو صلاح پر نشي ز لمیه ظفر نشته
څه عجب باد شاهي لکه خور شید کړم … یکه تنها په جهان گرزم لشکر نشته
د منت دارو که مرم په کار مي نه دی … که علاج لره مي را شي مسیحا هم

« خوشحال خټک »

را شه گوره نامردان بلا و هلي … د ډېرې میدان پر ییږ دي لړي تې زغلي
د آسمان د پاسه گنبت ننداره نکاه … کوز د خمکې د تلې په مینځ کښې هلي
مړ هغه چه نه یې نوم نه یې نښان شته … تل تر تله په ژوندون پاڼي ښا غلي
څوك په خپل پتې کړل کاد اعزېږو … چا په خپل پتې گډو نه دي کړلي
پسینه کړنه هو مره فا ئیده نکا … چه په وخت کړ نه و کا پر آخلي
چه محنت په ځان قبول کا راحت موی … رنج و گنج سره دا دواړه دي تړلي

« خوشحال خټک »

ښیا د د چارې په مصلحت دی … بیا د مړ دانو په ښه همت دی
چه سره یو شي دا دواړه نو که … واړه دولت دي حرمت عزت دی

« خوشحال خټک »

مړ دان هغه دي چه همتناك وي … د ننگيالي په کار کښې چست و چالاك وي
کار چه آغاز کا انجام نې فرض گڼي … په زړه هم پاك وي په خوله هم پاکوي

« خوشحال خټک »

چه په خپل دخپلو وینو سرخرو گرزم … څه منت به دد و نا نو د دینا ر کړم
چه په وازه خوله مونده شي مه یې وینم … که صدف غوندې حاصل در شهوار کړم

« عبدالقادر »

که دمځکې غوندې کوز په تواضع یم … په همت تر واړه پاس لکه آسمان یم

« عبدالقادر »

چه همت دې د تپوس دی ځان بازمه کړه … ځان په رسم د جانباز و جان باز مکړه

« عبدالقادر »

هر سړی په موافق دخپل همت نظر اري نه … په ورو چارو هیڅ کله کاته نکاندي لوی چاری

« عبدالقادر »

مړ دان هغه دي چه همتناك وي … په هره چار کښې چست و چالاك وي
چه غم پېرې را شي پروا دغم نه کا … خوازه له هر چا په زیست وړوا ك وي

« خوشحال خټک »

چه په شان د آفتاب ندی گرم رو یه … ستا په سر کې په سایه دهما خوښ یم

« کاظم خان شیدا »

چه همت مې نه کا ډېر به هسکو او … لکه موج نکړمه بیم له پور پو تلو
سوال مې خوی له در افشانه ابر نه دی … صدف ورانه خپله خوله کړم یه غوښتلو
د آفتاب به کمند نه خېژم آسمان ته … ه زړدم بار لکه شبنم پر دوش د گلو

« کاظم خان شیدا »

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ ـ امید :

د شپې ښېټن دې سحر ته گوري
هیڅوک دې طمع امید پرې نه کا

گوندې پسرې و خېژي د صبا ستوري
باران پسې تېز و کښېتو نو اوري
« خوشحال خټك »

له مقصوده نا امید مشه یکلخته

خدای په څمکه کا مرغونه د هوا پیښ
« عبدالحمید مهمند »

دادستور دی چه شپه و لوېږي په څمکه

په شتاب ور پسې صبحدم را ځي
« عبدالحمید مهمند »

په ژوندون به لکه شمع دلسرد نه شم

چه تر مرگه پورې زما جانگزاري ده
« کاظم خان شیدا »

هر گره گره کشا لري نیکبخته

نا امید له خدایه غو تـه جبین مه شه
« عبدالرحمان مهمند »

٤ عزم او تو کل :

دهوشیارو نادان هومره تفاوت دی
که په ما باندې چرخ خوري پروایې نکړم

نه رسي تریاره هر چه ډېرې اندېښنې کا

خود څمکې د آسمان په مینځ کښې وت دی
دهر هر کله دانا سره یه نېت دی
«خوشحال خټك

نورې کیسې مې ډېرې ده د عشق په تو کل هسې
«خوشحال خټك»

هغه باغ چه تل ما واده دبلبلو
دزړه راز و چاته ووایم حیران یم
تو کلت علی الله و ینا یو ه ده

اوس یه ده کښې د بلبلو آواز نشته
پهر اوری چه نظر کړم همراز نشته
د خوشحال دزماني سره ساز نشته
«خوشحال خټك»

په پرېشانو اندېښنو خاطر پرېشان شي

جمعیت مومی خاطر له تو کله
«عبدالقادر خټك»

٥ ـ جد وجهد :

په طلب کښې دې ستي وینم درویشه
نعمتونه رنگارنگ دی په هر لوري
څو طلب هومره مو بدل دی په دادور
د عسلو خوازه کله هغه مومي !

چه و تلې يې ددې خونې له ویشه
په غښتونې با نه يې نه ده جفا پیښه
بلکه لا تر طلب بخره مومي بیشه
چه حذر کا د مچې له بده نیشه
« خوشحال خټك »

غشي چه ډېر ولې بې تیر انداز شي
کار د محنت دی د مشقت دی

چه مشق دخط کړي وخط ته سازشي
ودو ورو په هر هنر ممتاز شي
«خوشحال خټك»

هر مرغه چه دبل غوښې خوري مردار دی
دذرې په خیر دلمر په طالب گرځه
کار به تش لستوني نشي بې دلاسه
چه تقوی د یانت نلري رحمانه

ځان حلال کړه لکه زانه شاهین مشه
لکه تیږه هسې پروت په زمین مشه
لاس په توره کړه بې لاسه آستین مشه
د دې هسې همنشینو نشین مشه
«عبدالرحمان مهمند»

چه زمری خپلې منګولې نه کا ګېلې ... هومره نه وی څربې غوښې ورته ملې
ځرجونړا درو مرجان هله ولجه کا ... چه قبول کاندی د بحر خونی چلې
عاشقان چه ترسره تېر شی هله ښکار کا ... د دلبرو پستې خولې لکه بجلې
بازچه والوزی له جالې هله ګوری ... د کبګانو ښایسته سترګې کجلې
چه داور بخری یاد سره رفیق شی ... بیا هاله کا په ملکو نو لمبې بلې
چه سیلاب د غره د سره نه روان شی ... بیا هاله بیایی په مخ د بری خځلې
«خوشحال خټک»

* * *

په تحصیل پسې پی ځکه کوښښ بویه ... خپل هنر له لاسه مه پرېږده خوشحاله
«خوشحال خټک»

چه تورده ترخه قبول لکه دریاب کا ... هم هغه د قیمتی در و مراب شه
چه لمبه یی د آتش کړه په ځان تېره ... لوغه پسه د ګلا بو ګل ګلاب شه
د کمال کسب پا به دسعا دت ده ... هغه ښه چه د کمال په اکتساب شه
ته هم زده مراد وغواړه له عمله ... چه په علم بی عمل و کړ کامیاب شه
«خوشحال خټک»

ښادی غم غوندې آسانه موندنه شی ... سور په خپلو وینو لعل د بدخشان دی
«عبدالرحمان مهمند»

زر ندوهله څه حاصل کاندې چه ګرزی ... بو زمان قراری مکړه له طلبه
«عبدالقادر خټک»

له آزاره چا بازار مو ندلی ندی ... له ننګاره چا ګلزار موندلی ندی
تلوار مکړه په خپل وار به برخه در شی ... بی له واره چا خپل وار موندلی ندی
په قصور مطلب موند نه شی پسی پاسه ... له ګفتاره چا کردار موندلی ندی
«مطیع الله پیر خېل»

کار کوه کار په کار هم کار دی ... تاوان په ځان باندې خالی ګفتار دی
عقل څه بل دی خبرې نور څه دی ... ګو تره ګوېګه طرطا طرار دی
«عبدالقادر خټک»

لکه عامل شوه د خا ورو لاندی ... عمل هم ورک شو په مځکه باندی
او س په خبره پرول و ډل دی ... دا بیت بازی دی عالم پی کاندی
«عبدالقادر خټک»

ګله به لا د رومی له مانی د سحر خو به ... خوب پیغمه نه کا چه په مځکښی بی منزل دی
«عبدالقادر خټک»

چه منت په ځان قبول کا نو راحت شی ... چه عارف د مصیبت شی عافیت شی
«خوشحال خټک»

٦ ـ صبر او استقلال :

غشی چه د یړ ولی ښه تیر انداز شی ... چه مشق د خط کړی و خط ته ساز شی
کار د محنت دی د مشقت دی ... ورو ، ورو ، په هر هر هنر ممتاز شی
« خوشحال خټک »

مړ نه یې د هر چا ننه دی سره سمې
د خرد بار د فیل په شا باندې مثقال دی
نه چه لافې د مردانو د میدان کړی
په میدان دی کوم راوړی استقلال دی
که همه خلق یې سنز شه پغندانه
بیچاره خوشحال په خپل هنر خوشحال دی
« خوشحال خټك »

د مرد چه صبر چه استقلال نه دی
چه شم پری راشی یکښ خوشحال نه دی
مرد دی یې هیڅ ده و زما په بوهه
که بې په جاه ودولت ځوك سیال نه وی
« خوشحال خټك »

اضطراب به دې خلاص نه کا له غمه
مستقل و ر نه په صبر و تحمل شه
« عبدالقادر خټك »

په تاکه را شی غاد نه لوپه
تهیه تسلیم صبر نه بویه
نه به یې دفع په صبر و کړی
نه په لښکر و په زر او زویه
« خوشحالی خټك »

صبر و نیسه په څکښ که مراد غواړې
هیڅ کار دې کړي دغه کار په شتاب ندی
« عبدالرحمن مهمند »

ای حزینه صبر وکړه مراد به مومې
د فلك زر نه به وارده پس و پیش
« مرزا حنن »

خلاص به نه شی سرکشان له گوشمالی
چه فلك په جهان شته دی تلوار مکړه
« کاظم خان شیدا »

دانایی مه گڼه چه صبر نه لری
چه صبر نه لری حکمت به څه لری
سړی د صبر به کار کښ و ازمیه !
چه صبر ناك وی هر څه به شه لری
« خوشحال خټك »

صبر تا کو سره جور فلك نه کا
د فلك جور د چا چه سبکسار و
« خوشحال خټك »

ژوندی که گرځی خان یې ژوندی دی
تور زن د سر به وینو لړ لی دی
چه صبر نه لری ظفر به نه مومی
ظفر له صبره سره تړ لی دی
« خوشحال خټك »

شورش مکړه د گردون له کشمکشه
اومه کلکه کا مرغی له اضطرابه
« اشرف خان هجری »

۷ــ د وخت اهمیت :

دو باره دې را تله نشته په دنیا
نن دې وار دی که دروغ کړی که رښتیا
هر چار چه تر وخت تیر شی عنقا شی
عنقا نه نیولی په دام کښې د هیچا
تر ورځ تیری اوبه بیرته نه جار وزی
نه جار وزی تیر ساعت به بیرته بیا
تیر ساعت په مثال مړی د لحد دی
مړی چاری ژوندی کړی په ژړا
هره نندا چه صحیح گڼه به زړه کښ
پدا غور و به هغه نښه کړی خطا
په عمل د نیکو بدو فهم و کړه
چه به دا کښ دې بهبود دی که بدا
« عبدالرحمان مهمند »

چه بې وخته ارمان کا به وخت ویده وي
د هغه عالمو زړې د وښکو دي
« عبدالرحمان مهمند »

که د پره سعیه کوښښ کړی څه شی
په وخت چه نه کړی بی وخته څه شی
که هر څو مټ په بېړی ملاح کا
په ژانګی چه کښېوزی بوري هاله شی
« عبد القادر خټك »

آبشاره ! ولی دا هسې ژاړې ی !
له چا فریاد کړي خوك بېسی غواړي
که تل فریاد کړی په کانی سروهې !
بیا به را نشي او به نچه لاړ ي
« عبدا لقادر خټك »

کړل دی ویل دی دواړه اوان لري
چه وخت یې تېر شی افسوس ارمان لري
چه کار د نن ورځې پر بېګه دی صبا ته
هو ښیار به نه وی دا خوی نادان لري
« خوشحال خټك »

۸ - زړه

ښه سړی پردی په دلاسا په نیکی خپل کا
کومه شاغلتیاده چه خوك بد کا زړه د یار خپل
« خوشحال خټك »

یو زړه د خوشحال ندی چه جهان یکښې ایده شي
د هر چا زړه مرآت دی صفائی ورله بویه
« خوشحال خټك »

دواړه ښکو نه لکه تن دی
کار د تن جوړ وی زړه
زړه یې چون او بېچګو دی
خولګ دا غنو ښه ګڼی زړه
« خوشحال خټك »

خود زړه خاندی خوله دې خندا کا
چه زړه دې ژاړی ستر ګی ژړا کا
مدار د هرې چارې په زړه دی
زړه دی مفتی دی هره فتوی کا
« خوشحال خټك »

د ناز کداو اطوار مشکل دی
په دا به پوه شی هر چه عاقل دی
.. مم یې نښته ګټول یې هم لا
که زخمی شوی د مینا دل دی
« کاظم خان شیدا »

ښیرو سو ځه په اور کښې شراب وښه
در ته وایم خو د زړونو آزار مکړه
« عبدالرحیم هوتك »

که هزار ځله تقری په هر ګاری کړی
ښه دی نشته چه مدام دل آزاری کړی
« عبدالرحیم هوتك »

قلب د مومن ګوره ملقب په عرش الله دی
زار د ازار جوړ و چه د زړه په بازار بلوسی
« دالپوری حافظ »

چه د زړه تږو د نما تخلو .. پروا وی
ترڅو که زړه د سړی بوسی څه ږکار
« عبدالرحمن مهمند »

و ګوی پواړه کاروته خپل کا
مردان هغه دی چه کار د بل کا
خو کیږی چه آرام ګټی د ښکو نام ګټی
د خوږو زړو تو دارو په تل کا
« خوشحال خټك »

نه سره سم دي و اړه مړو نه !   نه سره سم دی دهر چا زړونه
زړه هم هغه ګڼه چه اکه غرشی   که بیا ئې راشي هزار غمونه
«خوشحال خټک»

مرهم به زړه‌بزده پر هارونه   دا نیا به‌ګل کړی نادان خارونه»
په هره سوړه لاسونه مه منډه   پکښې به خوب کا خونی مارونه
« خوشحال خټک »

زړه دی دهر چا سره صفا وی   په‌چا ګرم مه‌شه که‌دي رضاوی
که‌څوک ئې ناحقه لتا پرخاش کا   اندوه ئې مه‌کړه ظفر به ستاوی
«خوشحال خټک»

په‌بدن کښې دزړه اهمیت

زړه په مثل د پادشاه دی   هر اندام دده سپا دی
ټول دده فرمان بردار دی   دی پادار دوی خدمتګار دی
کل اعضا یې مسخر دی   دده حکم ته مضطر دی
په فرمان یې خوله ویل کړی   لاس نیول، ستر ګې کتل کړی
په بدن کښې ګوشت پاره ده   چه کو چنوټې یې جثه ده
چه وی راست شی راست بدن شی   چه فاسد شی فاسد تن شی
پس چه شو صلاح فساد؛   تمامی په زړه بنیاد
تمدام اصلاح دزړه کړه   په هیڅ وخت غفلت مکړه
زړه په مثل ګنجینه ده   د ګوهر و خزینه ده
ډیر پکښې دی جواهر   قیمتی نفیس نادر
اول عقل ښه ګوهر دی   د جمله نعمتو سر دی
بل ګوهر یې معرفت دی   زیات تر نورو په قیمت دی
نور علمونه حکمتونه   واړه دی لوی نعمتونه
چه زړه هسې خزانه ده   د ګوهر و ګنجینه ده
پس لازم یې ده ساتنه   له جملهٔ غلو رهزنه
چه دښمن یې تالا نه کا   جواهر یې یغما نه کا
«حبیب الله کاکړ»

چه‌غرقاب‌شی تورمژګان په‌نم دزړه   نورخراب شی خانمان په دزړه
عبث‌وای غم دزړه وبوالهوس ته   چه‌یوهېږی هلکان په غم دزړه
په بل مخ باندي سواد یار له مخه   ما ترلی دی چشمان محکم دزړه
چه‌یې عرش او کرسی لاندي‌ترقدم‌دی   بالا تردی هسې شان قدم دزړه
دخلیل له کعبې ۱۰ کعبه ده اوبه   که‌آباد کاڅوك ویران‌حرم دزړه
که‌نور خلق قدمونه ږدی په مځکه   مادی اېښی په آسمان قدم دزړه
دامکان‌چه‌د آسمان مځکی‌ترمیان‌دی   یوخلوت دی دامکان سلم دزړه
زه مرهم دزړه له‌چا غواړم بی‌یاره   چه کړی نشی طبیبان مرهم دزړه
صورتی همدان دېر دی په دنیا کښی   ولې نه مومی رحمان همدم دزړه
«عبدالرحمن مهمند»

همیشه په خدای د شکر شکایت کړي! منکر بېږي په عطا د سبحان وایي!
در بېلي خدای دهري چې توان دی په ډېر توان کښې خپل ځان بولي ناتوان ولي!
زړه د نفس په پیروی در څخه لاړو د خبیث په لاس دي ورکړو قرآن ولي!
« رحمان »

بنګ شراب سرود کوه عبدالقادره! خو یو مکړه آ زړه د مسلمان زړه
«عبدالقادر»

مرده دل دې له تېره زړه بیرون کا یو ساعت په کور کښې نه پرېږدي خوک مړی
جمعیت چه له دنیا په دنیا غوا ړی هغه غړی په معنا د شګو بړی
«عبدالقادر»

هر خوك چه یو کا زړه خوله خپل دواړه دو یم په نیت شی ثابت له واره
که کمې ورغی په دین د نیا کښې تاوان یې واړه وزما په غاړه
«عبدالقادر»

هغه چه ستادی چه یې سائل نکړي ویره مې کېږي چه یې دبل نکړي
که دادې خوی دی دادې خصلت دی خپل به پردی کړي پردی به خپل نکړي
«عبدالقادر»

چه زړه له تا نه دچا نه کېږي نه کړه د عا ګټه د عا قبلېږي
ازار د هیچا د اخستو نه دي نېږی د خوږ و زړو نو لګېږي
« خوشحال خټك »

لتو مه ګنج د زړه په ویرانه کښې پر وانلرم د شهر په عسس
«شمس الدین کاکړ»

زړه ولاړ شو او سې یو وار بسی ولاړ ئی لکه چیر ته لښکر دروی د سلطان دوست
« مرزا حنان »

زړو نه مه ماتوه لعل د بدخشان دی یا مشکل دی ر غول د شکسته ؤ
« خواجه محمد بنګښی »

چه بهتر تر در ګوهر دی هغه زړه دی چه پراخ تر هر کشور دی هغه زړه دی
مکرم په مخلوقاتو کښې انسان دی په انسان کښې چه بهتر دی هغه زړه دی
کم یې مه بوله بېحده مشرف دی چه د خدای باندې نظر دی هغه زړه دی
د مکې حج خو موقوف په یوه وخت دی چه مدام حج اکبر دی هغه زړه دی
که هر څو یې صفت وکړم څه به وکړم چه تر حد صفت بهر دی هغه زړه دی
د زړه شان خو یو بېحده عالي شان دی چه تر ډېر خوبو خوبتر دی هغه زړه دی
سرچشمه د معرفت د لوی در یاب دی چه محل د در ګوهر دی هغه زړه دی
څه سیالي به نیشکر ور سره کاندي چه شیرین تر نیشکر دی هغه زړه دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا د خولې په وېل حکم د قاضي دی
چه ظاهر و باطن دواړه یو رو شان دی
هیڅ اشیا یې له فقره بېرون نه دی
زه نبي به یې ثنا کم هر بیان کړم

چه مقبول د خدای په در دی هغه زده دی
چه دا هسې بلند لمر دی هغه زده دی
چه د درست جهان دفتر دی هغه زده دی
چه منبع د هر هنر دی هغه زده دی
« عبدالنبي »

دلجوئي به دې تمام وګړي و کړي

که ته هم د د لجوئي په جستجوی شې
« قلندر »

داپند له مانه په زړه کښې یاد کړه
زړو نه د هر چا په احسان ښاد کړه .

خو د دې لاس د سخي مروت د اد کړه
آزاد بنده کړه بنده آزاد کړه
« عبدالقادر خټک »

۹ ــ ژبه

قولا دي تو ره وی که او یه تبه !
ډېر یې بلا به د ر خخه وا وړ ی

تر دا لا به ده بد ګویه ژبه !
ژبه که بده کړي د پند طا لبه !
« خوشحال خټک »

په وا ك چه نه اري په کام کښې ژبه
په بده ژبه ځان ځي جهان ځی

که ګنګګ شی ښه دی په لویه تبه
ایمان لا هم ځی وا وره طا لبه !
« خوشحال خټک »

خوږه مری ده که خوږه ژبه !
هنر هم دادی که دا هنر اري

چه خولا یې خپل کړی زما صاحبه
چار به دې تل وی تر سیال غالبه .
« خوشحال خټک »

که هر څو ډېر یې تر صحبتو نه
لا به یې ژبه ډېر فهم و کړ ی

علم ادب لري فصاحت و نه
د ژبې ډېر دی قباحت و نه
« خوشحال خټک »

ژبه عادت کړه په ښه ویلو
که یې عادت کړي په بد ګوئی

چه دې عادت شی هغه تر تلو
مخ به دې تور کا تر پردو خپلو
« خوشحال خټک »

په مرهم د خوشامند سره روغ مشه

هغه زړه چه پکښې تیغ د ژبان کښیني
« پیر محمد کاکړ »

په مجلس کښې د مهرويو خکه زاړي

شمعې هم ځکا ره کو له بله ژبه
« عبدالله یوېلزی »

هر سړی چه شی ګویا لکه قلم

سر به یې شی له تن جدا لکه قلم
« عبدالله یوېلزی »

درست عالم په دا خبره خبردار دی

چه بلبله خپلې ژبې په قفس کړه
« خوشحال خټک »

سلامت کاروان به تېر کړي له رهزنه — که جرس رنګه نکړي په غوغا ژبه

«ملاجمعه»

که تازي ژبه هر ګوره ښه ده — فارسي هم ډېره په خوند خوږه ده
چا یې پلو د جمال وانه خیست — پښتو لا هسې بکره پرته ده

«خوشحال ختک»

ژبه په تن کښې څه عجائبه ده — صحت هم ژبه ده ژبه هم تبه ده
چه ښه مې تحریر کړ ښه پرې خبر شوم — جنت هم ژبه ده دوزخ هم ژبه ده

«خوشحال ختک»

جنګ د هانې او مزرې آسان دی — د خپلې ژبې آفت لا ګران دی
چه خپله ژبه یې په خپل فرمان کړه — هم یې رستم ګڼه هم لا لقمان دی

«خوشحال ختک»

که څوك نېکان دي که څوك بدان دي — په دا دنیا کښې چه په هر شان دي
مه یې ستاینه کړه مه یې غندنه — نه به یې څه کړې چه د خپل ځان دي

«خوشحال ختک»

د هوښیارو ژبه په ځه وي په نږه کښې — راز به نه وایي اشنا وناآشنا نه
لنډ او ډېر ویل به نکاندي بې ځایه — هیڅ باطل ویل به نه وایي و چا ته

«خوشحال ختک»

ژبه عادت کړه په ښو خبرو — خبرې ښې دي ښه تر شکرو
د خوند مثال یې شکرې وایم — قدري ډېر دي تر مرغلرو

«عبدالقادر»

لکه وهي له میدان ګوي داخه ژبه — نه یې شي وهلای په تېره کړې شمشیر ګوره

«عبدالحمید مهمند»

که دین دنیا غواړې پرده پوشي کړه — فتنې له خولې پاځي نو خاموشي کړه
که نه خاموش یې نه پرده پوش یې — بېخوده پر یوزه باده نوشي کړه

«خوشحال ختک»

سخي یې مه ګڼه چه ځنې یې خوار نه وي — باتوري مه بوله چه پرې پرهار نه وي
که دانشمند وي تفسیر په یاد لولي — چه ډېر ویل کا دي به هوښیار نه وي

«خوشحال ختک»

ښې خبرې در ګوهر خاموشي مهر — دانا تل ځکه په خوله د غه خاتم ږدي

«عبدالقادر ختك»

د میرو میره د خانو خانه — د جهانیانو جان او جهانه
دا رنګ لوی په هاله روزي کړي — که وي نېکنیته او نېك زبانه

«عبدالقادر ختك»

بحر خاموش دی سیلاب غرغر لری — سیلاب تش لاس دی سیند امن پر لری
دسیلاب گټه دکانو د کمه ده — بحر په گټه کښې قیمتی در لری

«عبدالقادر ختک»

لهخامی جوش وخروش خېژی لهدېگه — دی له خپلې پختگی پختگان چپ
په ابو بهدې دېوه شی دمراد بله — کهصدف غوندې پهصبر کړې دهان چپ
چه دانه پهخاورو پټه شی خوشهشی — په کو گل دننه وساته ارمان چپ
دبلبلو ناري ښې نهدی پر گلو — چهپهسر ولمبو کښې سوځی پتنگان چپ
لکه کاه اوکهربا چه سره بولی — هسې پټه خوله بلل کاندې یاران چپ

«عبدالحمید مهمند»

سپین ویل دحق کوه عبدالحمیده! — کهپه ز به اویزان شې لکه صبح

«عبدالحمید مهمند»

تماشا دزمانې کوه عظیمه! — مه له خولې نهځه وباسه مهځه وایه

«عبدالعظیم رانړیزی»

صافدلان له گفتگو په خفه کېږی — شی نفس دآئینی پرمخ غبار سخت

«مرزا حنان»

۱۰ اخلاص:

گوره څه بلند مقام دی د اخلاص — چه جهان واړه غلام دی داخلاص
کهله ځمکې نه اسمان تهځاته گران دی — د اسفر په پوه گام دی داخلاص
چه خبر کا مخلصان له علم غیبه — داهمه واړه الهام دی د اخلاص
در واج د رسم عمر مدام نه وی — لکه عمر چه مدام دی داخلاص
بې اخلاصه حلاوت د اسلام نشته — که اسلام دی خو اسلام دی داخلاص
څهعجب دی کهمستانوی ترې چاپېره — هرساقی څخه چه جام دی د اخلاص
څه عجب دی که همای په دام نښلی — هر صیاد څخه چه دام دی د اخلاص
درحمان کلام په داسبب شیرین دی — چهپی هر کلام کلام دی د اخلاص

« عبدالرحمان مهمند »

هرباغی بوزې بنده کاندې اخلاص — هر بې شرم شرمنده کاندې اخلاص
آب وتاببی عالمگیر لکه افتاب شی — هرجبین چه تابنده کاندې اخلاص
هیڅ پروایی دحیوان په اوبو نهشی — هغه زوی چه زنده کاندې اخلاص
هیڅ مقراض یی غوځولی په خوله نهشی — هرپیوند چه پائنده کاندې اخلاص
هغه کار چه سحر گر کاندې پهسحر — ترهغهیی خوچنده کاندې اخلاص
سمدلاسه زوړ کافر دلو کاا و — واسلام ته خواهنده کاندې اخلاص
دنفاق له اهله ځان ژغوره حمیده! — پهلباس بهدې گنده کاندې اخلاص

« عبدالحمید مهمند »

(c) ketabton.com: The Digital Library

هرباغی او هر سرشوخه هر بی شرمه   همه واړه شکسته کاندي اخلاص
په نیکۍ نوم په عالمګیر لکه افتاب شي   مګر څوك چه همیشه کاندي اخلاص
د نفاق د شپې تیاره به رڼاورځ کا   چه سحر غوندي خنده کاندي اخلاص
که بي پښو لره راتښی ملامت یم   که انسان له درنده کاندي اخلاص

« شمس الدین کاکړ »

۱۱ ــ راز ساتل :

چه بل خبر کړي د زړه راز یه   هوښیار په څه یې و ماته وایه !
هرچه هوښیار دی هنر یې دادی   خبره نه کا چاته بې ځایه

« خوشحال ختك »

د باد شاهانو به راز خبر مه شه   که یې ري خبر شي ځان ته غاورمه شه
رازیې د زړه په صندوق کښېوساته   په ښکاره رول یې چاته لږ برمه شه

« خوشحال ختك »

که چاته و کړي د زړه خبره   تا کېد یږي و کړي چه وبی نغره
که دی خپل ځوی وی ګمان پري مکړه   چه به یې نه کا چاته ظاهره

« خوشحال ختك »

که پېځایه زرکي نه وښکی آواز   نه صبا د ځنې خبرو ، نه شهباز
سکه لیه دي خبر پهسي معلوم یږي   چه خپل صوت دی هر سري لره غماز
د منصور وحال ته ګوره حال ئي څه شو   خدای دې فاش د هیچا نه کاندي پټ راز
در یغه در یغه که وروستی عقل ړومبی وای   د انجام خبر ي نه شی په آغاز
چه منکر پري اعتراض کولی نه شي   دا د شعر دی رحمانه ! که اعجاز

«عبدالرحمان مهمند»

ته چه مایوښتي دیار له حقیقته   څوك دیار خبري کاندي واغیار ته

«عبدالرحمان مهمند»

خاص خاوت د ښکلیو عام په وخت دخط شي   کم فوت سړی له هرچا سره راز کا

« عبدالحمید مهمند »

ځای به ځای به ستا د مال حساب کاوه شي   خپل اسباب د کاله مه ښیه مزدورته

«عبدالعظیم رانړیزی»

هوښیار به هر کله زمانه سازوی   په دانائی به یې د کار اغاز وی
نادان به هیچېري په داخبر نه وی   په هرهر کار به یې بیځایه راز وی

« خوشحال ختك »

زړه بیځایه مه را باسه و بازار ته   وایه نشی په کوڅو دخلوت راز

«عبدالله یوسفزی»

منصور راز ظاهراوه سوئی ته وخوت   د خلا خبري کله په ملا شي ؟

« دالپوري حافظ »

۱۲- زر:

اوس په‌دا دور ما ولیدل خوازه دی
نورو چار وو ته څه ګوري دا ګوره
ځکه‌څه‌چه د آسمان ښایست په‌زر دی
شاهزاده بې زرو ګوښې تنها ګرځي
زور، قوت، حرمت هوري درومي چه‌زروی
هر مراد چه‌د سړی وی، په دنیا کښې

په خیالي کیسه به نرسې تر کامه

که‌هرڅومشکل کارونه در ته‌پیښ شی
ماچه ولیده خوازه دی په‌دنیا کښې

که‌پښتوی په‌اوریخ کښې هم‌ترمیاشتی امر تېری کا

زردی‌چه ز پرمه دننګ وشرم کا
دېر ګران کارونه‌په زر آسان‌شی

زردي هرچاته اعجاز معلوم کا
وینځه میرمن کا خادم‌مخدوم کا

بادشاهان ښه‌دی په‌خوانو زر ښندی
زرسردا دواړه تو ګو دېر ګران دی

زرپه بده ورځ په کار وی
دزر دار بلا په زرو
چه سپروی ګذار په سپر شی

چاوماته نصیحت کړ چه زر ښه دی
چه‌په‌ګور کښې خزانې لری دزرو
هر بادشاه چه خزانه ور څخه نه‌وی
هر سړی‌چه په‌نام لوی په‌دولت کم‌وی
په‌امثال یې دهغې مرغۍ مثال کړه
ګوره مادهغه شر نګ ځواب ور کړ
ماوې مرد لره خونام بویه نادانه

تر پدر تر برا در تر پسر زر
چه صاحب دمسلمان کا کافر زر
ستوری زردی آفتاب زردی‌قمر زر
دهندو سره روان کا اننګر زر
دبادشاه‌په‌سر خوك کښېږدی افسر زر
دطلب په وخت یې ور کا دربر زر
«خوشحال خټك»

څه حاصل که بوعلی شی په قصو!
«خوشحال خټك»

فکر مکړه چه‌آسان به په زر نشی
خوسړی دې یې په مینه کا فرنشی
« خوشحال خټك »

همه‌عالم خبردی چه‌زر ښه‌دی له‌درمه
« خوشحال خټك»

صحبت د هرچا و بلـه ګرم کا
زر په‌فولاد کښېږدی فولادهم‌نرم کا
«خوشحال خټك»

معدوم موجود کا موجود معدوم کا
زر په‌سندان کښېږدی سندان‌هم‌موم کا
«خوشحال خټك»

ځوانان‌پرې ښه کا چه‌ور ته‌سر ښندی
پو پوی و ښندی نه‌یې هر بو ښندی
« خوشحال خټك »

هوښیار ځکه ساتی زر
د ناد ار بلا په سر
چه سپر نه وی لاس شی سپر
«خوشحال خټك»

ته اول به کا دزرو چه خبر دی
هغه کس که‌یك تنهادی زورور دی
عاقبت ورځخه تار پتار لښکر دی
په‌معنا بدر نګه ښځه سپین خادر دی
چه‌سینه یې کشاده تن یې لاغر دی
پرې‌به‌بوه‌شی هرسړی‌چه‌دا نشوردی
نه دزرو تولول چه بد هنر دی

که هندوخځه انبار انبار مهران وی — په مهرانو به ښه نه شي مختصر دی
که په خره باندې دزر و صندق بار کړی — خر به هیڅ پدا ښه نشي خر خوخر دی
چه هنر یې دلویی و پښویه لاس کښې — دهغه وجود پارس شو واده زر دی
«خوشحال خټك»

ځکه نوم یې دزهب وربانديې کېښود — چه د باد غوندې هر دم کا ګذر زر
«عبدالقادر»

که زده سخي اری چه مال یې نه وی — په ځان مې ولید څه حال یې نه وی
که باز داواده هنر د ښکار لري — ښکار به په څه کوی چه بال یې نه وی
«خوشحال خټك»

ددولت اهمیت

ژبه هم ښه وینا کاندې چه یې وینه — دخاوند په لاس کښې زراو درهمونه
ژبور ور له ورځی وینا یې اوری — ددرهم خاوندان تل وی په ویاړونه
که درهم یې ځنې ورك شو شي نتلی — پر ژړی یې وی په خړو پېژندونه
که بلای سونی(۱) و بولی خلق وایی — داوینا ده رښتیاینه له رښتو نه
که بې وزلی ووایی رښتیا خبره — نور خووایی دخوسونی دی تېرونه
هو، درهم ښندی هر چاله لویه برخه — ددرهم دخاوند هر ځای پرتمونه

درهم ژبه ده که خوك ژبور کېږی
ده وسله که څوك به کاندې قتالونه

«ابو محمد هاشم ابن زید السروانی البستی المتوفی ۳۰۰ هـ»

چه نېستګاره شي که څوی داحمدشاه نی — تر تازیات په دبدبه دی تا کرداس
«عبدالله پوپلزی»

* * *

۱۳ ـ خپل قام :

هر سردار چه دخپل قوم دبدو خیال کا — آئینه دې دخپل ځان حال دجمال(۲) کا
پرې کوی تر خیلو ښو لاندې ښاخونه — چه بدی دخپل عزیز په زړه نهال کا
عاقبت هغه سردار شي مردار پاتی — چه یې نفس دخپل بدوته لېوال کا
چه د بلو سرو مال وته هوس کا — تر هغه پخوا به ورك خپل سر و مال کا
هم هغه به یې کښې پر بولی دامتل دی؛ — چه و بل وته کوهی کنی وبال کا
دهغو په خونه پېښ جنګ وقتال شي — چه هوس دچا دجنګ و دقتال کا
چه له خپلو لاس و پښو شي بې مجاله — له غنیم سره به جنګ په کوم مجال کا
په پردو مړانه نه کېږی بې خپلو — له لحده دا اواز جمال جلال (۲) کا
چه تر خپله حده پښه غزوی وړاندې — زمانه به یې جمال غوندې پایمال کا
پردی نجره هیچا نده خپله کړې — بلکه خپله به یې بایلی چه دا خیال کا
«عبدالحمید مهمند»

---

(۱) لغات : سونی : دروغ
(۲) جلال او جمال دوه نوموتوته اشارت دی . «خادم»

١٤ ـ وطن :

دوطن ونې چندڼ اګر دي   خاوري يې واړه مښک و عنبر دي
که سرای ونورو وته سنګپړ دي   کاڼي يې ماته واړه سره زره دي
« خوشحال ختک »

درزي لا ګزلري مقراض سوزن لري   بوجمدر ګوتې خو شحال خبرن لري
کوچ يې اسان دی مشکل هيڅ ندی   غم ديارا نو درد د وطن لري
« خو شحال ختک »

هغه ورځ دهجرغم لره سرا شوم   چه له ياره په ژړا ژړا جدا شوم
ماهله ماتم دځان و کړ په وينو   چه اتلک وته مي شاشو په ژړا شوم
اوس په څه دوطن کاڼي بوتي ژاړم   درخصت سلام مي کړی تري جدا شوم
بوناوک مي په دل لک راووړله کوره   زاروجارمي دباغ ونه کړ خطا شوم
په محنت مي پورباض جوړ کړ په دهر   لا مې ګل بوی کړی نه ځني سوا شوم
شين فلک په خدا سورشو له هوسه   چه هوړی جبل په مځزه ورته شا شوم
بوپاړو په د کن نشبه چه مې دم کا   ګرفتار په ګنج و کاو داژ دها شوم
« اشرف خان هجری »

د وطن په ياد

ستا دعشق له وينو ډك شو ځيګرونه   ستا په لاره کښي بائيلي ځلمی سرونه
تاته را شمه زړ ګی زما فارغ شي   بې له تا مي انديښني دزړه مارونه
که هرڅومې دډنيا ملکونه ډير شي   ز ماهير نشي داستا ښکلې باغو نه
د ډيلي تخت هيرومه چه را ياد کړم   زه د خپلې ښتو نخوا دغرو سرو نه
در قيب دژوند متاع به تاريتار کړي   چه په توروپښتنا نه کا ګذارونه
د«فريد»د«حميد»(١) دور به بيا راشي   چه زه و کاندم په هرلوری تاختو نه
که تمامه دنيا يوخوا ته بل خوا يې   زما خوښ دی ستا خالي تش د ګرونه
(احمد شاه بابا)

خوار غريب او بېنوا وای   خو وطنه ! ستا په خوا وای
وا ته غواړمه له هنده   چه وطن بسر خه زما وای
خو ژوندی په ترمرګه   هم ماغه آب و هوا وای
مېشته خو ښ يم په وطن کښې   نه چه هند واړه زما وای
نه دي هند شی نه دي نوم شي   هما غه بېد بېد يا وای
چېر ها ر کښې کلا شيخ وای   رزق الله ا و مشغو لا وای
« خواجه رزق الله »

بې وطنه نها پروت يم په غربت کښې   نن له ما سره همدم د صنم غم دی
دهواداشنا په ستر ګو ليده نشي   که په خوب راته حاضر شي بس کرم دی
قاصدان له روهه رانغله مدت شو   سلام بادرا رسوی منت يې تم دی
« اشرف خان هجری »

---

(١) فريد : شيرشاه سوری . حميد : سلطان حميد لودين

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتنې جونه‌دې زلفې باد نه نيسي
چه شمال يې بوي راوړي په رنتمبور (۱) کښې
« اشرف خان هجري »

ښو به فخر د کشمير په دوشالو کړي
ښو به خيال کړي په اطلسو دفرنګ
« پير محمد کاکړ »

نسيمه ورشه د « سراى » سواد ته
له هغه پسه افضل آباد ته
سلام مې وکړه په دواړه لاسه
د رود د پوارو ګل و شمشاد ته
« کاظم خان شيدا »

که ګذر به خير ابادو کړې نسيمه !
يادې ګنبت وشي د «سراى» د سيند په سيمه
په وار وار سلام زما ورته عرضه کړه
ور سره زما د لوريه ښو تسليمه
ابا سيند وته ناره وکړه په زوره
و لنډى ته و ينا و وايه حليمه !
ګوندې وي چه بيا مې ستاسې جام روزي شي
په ګنګا جمنا به نه وو له قديمه
چه سرې او به دغره نشته په هند کښې
ترې توبه که واړه ډك وي له نعيمه
خدايه زړه مې په وصال دهغه خوښ کړې
داچه اوس ورځنې لرې دى دوه نيمه
هميشه به په هند نه اوسي خوشحاله
عاقبت به عاصي ووزي له جحيمه
« خوشحال ختك »

نورجهان سقر شو بيا دې سراى دار القرار دى
کله به خوشحال دار القرار لره ور دروني
« خوشحال ختك »

دخوشحال د زړه خوښي نشي بې سرايه
خپل وطن يې په هر چا باندې کشمير کړ
« خوشحال ختك »

دهواد ياران مې هر زمان يادېږي
چه‌نې مخ په خوب کې ووينم وياړم
«خوشحال ختك»

ښه په هند کښې چنبا ګل دى
تر دا ګل د وطن خار ښه
د سراى قدر نور چا نزده
په خوشحال دى ترفر خار ښه
« خوشحال ختك »

درزي لاګزلري بيا نې سوزن لري
پوجه در ګوتې خوشحال خبرن لري
کوچ يې آسان دى مشکل هيڅ نه دى
غم ديارانو درد دوطن لري
« خوشحال ختك »

۱۵ ـ مسلماني :

په دا دوه حرفه مسلماني ده
هر چه نه پسندې په ځان په چامه پسنده
چه يې اوس به تولو نه مرېږي
همدا خپل دولت به وکايه تا شنده
« عبدالقادر ختك »

چه نه پسندې په خپل ځان هغه مه پسنده په بل ځان
همداده که ته يې ګورې په صحې مسلماني
نيکانو سره زيست روز ګار په مهر و محبت کړه
بدانو سره زيست روز ګار هم بويه لساني
«خوشحال ختك»

په قوت به داسلام کړې
د کفار انکر غارت
« دولت لواني »

---

(۱) رنتمبور ديو ځاى نوم دى چه شاعر هلته بندى و « خادم »

دمسلم نښانه داده که یی و یښي ... چه اول په شریعت دي استوار شی
« مرزا خان انصاری »

پسه مسلمو کښی خاصه مسلم هغه دی ... چه یی وشلاوه زنار ددی دنیا
« عبدالرحمان مهمند »

١٦ ـ آزادی :

وهرچاوته چه وګورم فریاد کا ! ... یوزه نه یم د جهان دی سیني خوږي
په جهان به هیڅوك نه وی چه آزادوی ... ځني عشق اندوه بنده کړه ځني لوږي
عقل وهوښ یی وړی وته پیدا کړ ... داچیچل دادل دیرانګ دی یادیږي
«خوشحال خټك »

چه سري شرومې یی چښم په وخت داوړی ... بادشاهی داورنګ زیب زماه غړکه
« خوشحال خټك»

دحاتم دسخاوت خبري مه کړه ... لا به دا کښي هم د طمع نښا نه ده
« خوشحال خټك »

که یی ته به منت مومی وایی مخلـه ... که دچا په باغ کښي بوټی د کیمیاوی
« خوشحال خټك »

دمغل منصب می پرېښودهسي خوښ یم ... لکه خلاص داویه بنده بند یوان شی
دانا دره عقیده لکه زما ده ! ... لا عجب که بل پیدا هسي افغان شی
دمغل وته به هسي کار بنکاره کړم ... چه راضی راځني روح دفریدخان شی
آزادی تر بادشاهی لا تیري کا ... چه بل د حکم لاندی شی زندان شی
« خوشحال خټك»

چه نوکری کاڅوك ډیر ګنده کا ... سړی ازاد وی خپل ځان بنده کا
تر آزا دی نه بهتر هیڅ نشته ... چه څوك یه کور کښي خپله دنده کا
« خوشحال خټك »

طمع بلاده اصیل بنده کا ! ... ښه ښه سړی وی دائی ګنده کا
ماډیر لیدلی دی چه طمع نـه لـری ... یه بادشاهانو یوري خنده کا
«خوشحال خټك»

لکه ونه مستقیم یه خپل مکان یم ... که خزان را باندي را شی که بهار
«رحمان بابا »

که دعقل څه اثر لري وسرته ... لاس یه سرمشه دهر ګیدی ودرته
یه نظر دهغو خاوره سره زر کیږی ... هرچه نه لری نظر و سیم و زرته
بی منته جام دزهرو څکلی ښه دی ... نه هغه چه منت بارشی وکوثرته
دیوسف له حاله زده که دغه پسه ... وایه حال د زماني وبرا درته
دی فلك وچاته هیڅ بخښلی نه دی ... چه یی نه دی را پیرودی ځنی پېرته
که له خدایه دوي خلقوته مخ شی ... له فردوسه به دي مخ شی و سقرته
همیشه به در په در ګرزی رټلی ... داستو ګنني ځای به بیانه مومی چرته
ددي سست بدن منت په رحمان باندي ... چه له خپله دره تلی نه شی بل درته
«عبدالرحمن مهمند»

روغي کلونه : (٥٢٥) ب سردار محمد ح ... ر محمد امین ن رجب علی : ٥ ا ... پښتو ټولنه لیل ١٩ - ١ - ٣٦ ع

زندگي که خوك يوه ښوي حضورده دي آينده و رفته کله دچا ياد وي
« عبدالرحمان مهمند »

نه خوښي کړم داحق سري دمدحې نه مې زده مومى اندوه دده له ذمه
دزلفېڼو تر حلقو دي عذار و ينم که نسرين دي دى په زلفو کښې صنمه
« عبدالقادر »

چه مي شا کړه وښا دېوو ته ښاد شوم چه د زده مرادمى پرښبود په مراد شوم
اوس څه غم نکړم له غمه بې غم ګرزم راضى من چه دازل دويش په داد شوم
چه مي طمع ددنيا ور څخنې پرې کړه هغه کس که کيکاؤس زه کيقباد شوم
ځان بازبه ولى کاروبه دېنړېږ د کا له شېخانو ځکه زه بې اعتقاد شوم
خداى مي بيا په کښې بندى مکړه ترمرګه احتياج عظيم زندان وه ترې آزادشوم
هم يې ځان له غمه خلاص کړهم نيکنام شو دېرمين په وروستنى ضرب دفرهادشوم
بادى بوى عبدالقا دره سحر راوړ شګفته لکه غنچه په دغه باد شوم
« عبدالقادر خټک »

چه خوښ له ګمه دلګيرله خاره دي عشق له دو بينه بى اعتباره دي
نه شکايت کړم لچا ، نه شکر در دمى اهياره درېمان له ياره دي
« عبدالقادر خټك »

له بېخونده آزا دى شوبه دسر وي دګنى پخير پخو بنده بندى بيا
« عبدالحميد مهمند »

وزى تېزى پروت بخېل پوز کى ښه نې . نه په تخت دپاسه ناست دبل کره
دمنت پولاو دي زهرشه ! کي مومي : دمحنت سوى مکړك له سا کت سره
« عبدالحميد مهمند »

تخت وتاج ته په سر کوز د همت نه کا چه په داد ددهر يوه آزاده مرد وى
« اشرف خان هجرى »

دافقير دولت په مرګه هسې هوس کا لکه ستړى مسافر وخپل وطن ته
زينار حلت په هسې ساعت ور کړه چه دنيا وريانې نه وى و کفن ته
« دولت لوانى »

آزادى او کارو بار دى سره اړرى لاس له کار وباره وباسه که کار کړې
« عبدالرحمان مهمند »

هر ګداى چه آزا دەوى ترې قربان شه باد شاهان دشام دروم که دختن وى
ماتول دبت آسان دى مرد هغه دي چه مشغول دخپل وجود په شکستن وى
« عبدالقادر خټك »

١٧ _ انسانيت :

پوې اصل سره دوه او پامنه هبه خدايه څه بنى آدم فريق فرينشو
« خوشحال خټك »

خلق ناديده دي په خبر و پسې تللي — چار تر عار فانو چه په حال دي پوهيدلي
دوه او يا مذهبه پكښې هومره قيل وقال — واړه سر هوا په خپل مطلب پسې دي تللي
د پيردي كتابونه مشتمل په دپيرش حرفونه — كل واړه كه گوري له الفه دي خوولي
سل بهي سل سيبه چه يي مات په يو ه ځاي كړي — سل به بل نه شي سره يو دي ماليدلي
واړه نور نمر دي هم دننه هم د باندې — هر چېرته دا نور دي په هر ښهر په هر كلي
زه خوشحال خټك يم درنداو به مذهب كښې — نور ويل مي نه زده مختصر مي دي ويلي
« خوشحال خټك »

ب : بابېزه خويونه

١ ـ بدعادات :

عادت لا ړ شي عادت له سري نه — خداي دې نه كاندې په بد چار عادت څوك
« عبدالرحمان مهمند »
همېشه وي نرم چوب غذا د كرم — شيدا مشه مرد خالي له سياسته
« كاظم خان شيدا »
سرگي به سوزي دخس له نامردانو — كه همه لنكه ايري آتش نسب وي
« كاظم خان شيدا »

٢ ـ بې پته خويونه :

يو چه ډېر خوري سوگندونه — بل چه ډېر كاندې پور رونو
آشنائي ور سره كم ره — دا بې پته دي خو يونه
« خوشحال خټك »

٣ ـ كوزتيا :

تر هر څه بد كجئي خطر دي ! — كجي به نه كا چه دانشور دي
الف چه سم شي كجي يي نشته — ځكه تر نورو حروفو بر دي
« عبدالقادر خټك »

٤ ـ بدنيتي :

چه د بل په نامرادي كښې مرادغواړي — دا سبب گڼه د خپلې نامرادي
« عبدالحميد مهمند »

٥ ـ بدگوئي :

چواړي د حلال خور په نامه بولي — له بنو خلقو بد گوئي نده ممكنه
ته چه بد له خلقو واي زه و پرېږم — چېري خپله بدي نكړي معينه
له هغو نه به رومبي ستا عيب څرگند شي — چه هر چا و ته دي كړېده څنډنه
« عبدالرحمان مهمند »
مه پرچا غيبت تهمت وايه مه نيوله — مه د بد نامه په هيڅ بڼي آدم زده
« دولت لواني »

٦ ـ بېکاري :

د جمله بلاؤ سرتن اساني ده
فراغت د بېغمۍ په ملک کښ شته

لټ غوبۍ شي خرڅاوه په قصابانو
خه امید د بېغمۍ کړې ظالمانو !
« عبدالحمید مهمند »

٧ ـ ډېر احتیاط :

کل وسواس له احتیاطه پیدا کېږي

زه له ډېرې هوښیارۍ نه لېونی شوم
« عبدالرحمان مهمند »

٨ ـ تذبذب :

کمال د کفر تر ناقص دین ښه دی
چه کلمه د اشي کمه هغه شي

یا درست گمان ښه دی یا درست یقین ښه دی
دا نا ته کلمه مذبذبین ښه دی
« خوشحال خټک »

٩ ـ شخصیات :

دزده غلا په زړه کښ غم ده
هر سردار چه په زړه غل شي

لا به تېره د سردار
ځان رسوا کا خلق خوار
« خوشحال خټک »

١٠ ـ ظلم :

باز چه وینی د ځیگر خوري مرگ یې زړوی
که تر خه دی هم شراب د قهر نغره

له دې وېنو ځان ساته زما ځیگره !
ظلم وجور په چا مکړه ځیگر وره
« عبدالقادر خټک »

چه بېهوشي ډېره گېره پسې نربلي
ماشي مرکاندي هاتي چه سره تول شي
لنزي لنزي او به تولي شي ملک وران کا

ډېر په ظلم کښ خوک مه کوه گبر گوره
په یوه وجود یې کم مه گڼه ډېر گوره
په لنز جبر چېري نه شي دلبر گوره
« عبدالحمید مهمند »

باز کرگس شاهین جوړه تري په هوا شول
بلبلان طوطیان د فکر په تال ځانگی

چه ثابت د عندلیب شو په گلعذار حق
خدای کړ پوره ا دي باغه دمنار حق
« عبدالعظیم رانیزی »

خدای دې نکا چاته وازي د آزار خولي
په گر کښ بخته برج هسې میدان کړي
د یوې خولي له آراره وو پېر پېنزه
چه پېرې راشي د مظلوم د آه سېلي
چه قوصر د آه سر دور باندې لگي
چه اثر د مسیحا لري یې دم کښ
ورځ به شي د غم شپه پهغه خلقو

دغه خولۍ ده په آزار کښ دښا مار خولي
یا توبو بدي خولي دي یا دو یالم خولي
که پهمر دې دعا کا نه دي هزار خولي
کاله خاورو ایرو ډکې د مدار خولي
ور به نشي د هغه چا د پېر هار خولي
خوز وي دې هغه خلق پنگ فتار خولي
چه پیاب بي بد دعا که هر سحار خولي
« عبدالحمید مهمند »

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه داغی یی سپین بشر په اور د ظلم
د مومن د زړه آزار د خدای آزار دی
چه نهال د ظلم کینږدی څنی لاړ شی
آزادی که دي پکار ده شمس الدینه !

هسی خونبر د ظالمی په کار ولاړ دی

ر سید لی تر مطلبه په خود نه یی

۱۱ قهر :

ما نی مه کوه حنا نه صبر بو یه

همیشه غوټه جبین یی پ ك له کینه

د جهان کینی غصی واړه تر شا کا
دا پیدا چه خو د بینی ور څخه نشته
په کینه په حسد هیڅ د چا و نشی

۱۲ ـ تعجیل :

دانا وران کارونه جوړ په دانائی کا

په هنر هنر خبری کره دلبره

۱۳ ـ حرص :

په غم د نورو و غم ته ساز مه شي
سړی په طمعه د بل بنده شی

۱٤ ـ کبر غرور :

دغه زور په چلوي تر کومه پوري
تا چه تېز تېزه سمند د خو د را یی

چه کمال غواړی په کبر احمقان دی
سبره ! هیڅ په تیټو و نو لو یی مکړه

په لاس مه شه باز پرور د ظالمانو
هم آزار دی پیغمبر د ظالمانو
تر ویخ تر زهرو شی ثمر د ظالمانو
له مجلسه کړه حذر د ظالمانو
« شمس الدین کاکړ »
نه به وا یی مرگ یی نشته تل به ژوی
« خوشحال ختك »
چه خوړی د د مظلومو د سر وینی
« عبدالله یوبلزی »

جوړ کارونه خشموران کاندي تلوارهم
« مرزا حنان »
له خپلو او کورو کلی مرور یی !
« ملا جمعه »
که سړی پهوخت دقهر مرگ تر زړه کا
د جهان ننداري څکه دوه اېمه کا
هر سړی چه حسد کاندی ځان او به کا
« خوشحال ختك »

په تعجیل سره نادان کاندي هم کار کج
« عبدالقادر ختك »
تېزی مه کوه په هیڅ کار کښې د سره
« عبدالله یوبلزی »

سیك و عالم نه به خپل آواز مه شي
دعا به دا کرم اخته په آز مه شي
« خوشحال ختك »

چه پوازي دي په ځان تمام جهان خوړ
ما دا ستا دېر پواته هله ارمان خوړ
« عبدالحمید مهمند »
په پلیتو اوبو نه کېږی او د س
ستا به هم دغه قامت کاندي روزگار کج
« عبدالقادر ختك »

۱۵ ـ بیوفائی :

چه یې نه وینې وفا به رنګ وبوی کښې
زر که ځکه مینه نه کا و ګلزار ته
« عبدالحمید مهمند »

چه نه ننګ لري نه شرم مه یې غواړه
توبه وکاږه له یاره د بیوفا
« میرزا حنان »

که یې اوی دزړه به وینو لکه ګل کړې
هم هغه به یې زړه در کاندي شنه تا نده
« عبدالقادر خټک »

۱۶ ـ طمع :

خوک چه طمع له چا کا به حقیقت کښې
که بادشاه د درست جهان شي لا ګدا دی
« خوشحال خټک »

نه دی نفس لره جلب د ورکولو
نور قیدونه و اړه سهل دی حمیده !
امو ختہ در باندې غل او کا سیر مشه
خو به غاړه دي د طمع زنځیر مشه
« عبدالحمید مهمند »

له هغو تر خه ویل شي د حق پاتې
چه په خوله کاندي خوږه حلوا د طمع
« عبدالحمید مهمند »

سړی توب به دي سپېتوب کاندي دا طمع
هسې چارې به حرص در باندې و کا
عزت وساته په صبر که دانا یې
چه به هیڅ شوې نه وې بیا به وایې
« عبدالحمید مهمند »

کهدي زړه وي چه بیا ای شي طمعه برېږده !
خو دي طمعه چاته شته توانګر نه یې
« عبدالقادر خټک »

که یاس له حقه تحقیق حرام دی
اصیل بنده کا خلاص شي بند کا
یاس له مخلوقه د حق انعام دی
طمعه له خلقو د خلقو دام دی
« عبدالقادر خټک »

شرموي هر یو سړی د دنیا طمع
همت ناك سړي که خوار وي دولتمن دی
د هغه د شرم بو زه په مخ نه وي
لکه خوك لوبې به خپله حیا کا ندي
لکه یو سپی چه هیڅ ښتې اسل هغې
د هغو د عزت ښه د ه ښو نیت اسې
تل د خواست لاس به یې نیولی دی کوڅه کښې
د حاتم د سخاوت خبرې مه مکړه
د سپي توب نامه حاصل کا به دا طمع
خاشکې ګوره نه کوي له دریا طمع
چه کوي د نس د پاره له چا طمع
هسې ما و ته ښکار پېژي دا ستا طمع
هسې ده دیو له بل نا صلا طمع
چه به دا زېره له چا کاندي بیا طمع
محمدي چه خوك کا بل ته پیدا طمع
لا پیدا کېښې هم د طمعې نشانې ده
« خوشحال خټک »

۱۷ ـ ریا :

در یا عمل مې طوق شو را تر غاړه
لکه خیور شي به ځیګر د ستار د چا
« شمس الدین کاکړ »

۱۸ ـ بډي :

چه په بډو په رشوت کاندي حکمونه
چه په طمع د دنیا مفتیان فتوی کا

نور مخونه د دوزخ ته قاضیان د رومی
شرمنده به د دوزخ په زندان د رومی
« مطیع الله پیرخیل »

ج: نصایح

دا همه له نا پوهې پیدا کېږی
پېر څو، ښه سلوك، نمانځنه، او بل عدل
کبرجن حریص بی زړه چه دروغ وایی
که وعده یې قیامت وی د غوښتنې
که طالع یې ددولت په شربت ډك کا

خو خشې دعوې ناساري شر و شور
کهدې دا خویو نه شته څه غواړې نور
د یاری لایق نه دی دا خلور
د هوښیار سړی به نه وی په کار پور
بیا آخر شی د کم عقل جام نسکور
«خوشحال ختك»

چه دخلقو نیکخواهی لری په زړه کښې
که یې غوږ د دانشمند په نصیحت وی
د ناصح په نصیحت به اصلاح نشی
د مردانو په معراج به ور تلی نشی
مختورن د دواړو کونو ندی څه دی
نیکبختان به اندېښنه کاندی د نیکو
په هغه هنر کښې تېنګې اوسه خوشحاله

مبارك شه بادشاهی لری په زړه کښې
څه عجبه آګاهی لری په زړه کښې
هر سړی چه تباهی لری په زړه کښې
که دسعی کوتاهی لری په زړه کښې
چه هر چا سره سپاهی لری په زړه کښې
ګمراهان به ګمراهی لری په زړه کښې
هر هنر چه سپاهی لری په زړه کښې
«خوشحال ختك»

په دوستانو تلطف کړه خو په تاشی
د نمانځه تر قضا ګرانه دا قضا ده
نورانی کا هغه ځای چه سره کښېنې
چه په تشه تواضع کښې ګټه کېږی
که حاتم غواړې کرم کړې د مهرانو
خو بدانو سره بدشی هومره ښه دي
که دي سرځی کهدې مال ځی کهدي نورځه
په ظاهر باطن کفران د نعمت مکړه
که راحت غواړې په ځان محنت قبول کړه
که دارو به خواست موندل شی مه یې آخله
که آسمان دې دزمری په خوله کښې ورکا
که ژوندون دی هم هغه دی په جهان کښې

د دښمن سره هم ښه کوه خلقت
چه قضا شی د خلورو مصلحت
دیرینه خلور هو ښیار په مشورت
هومره سود نشته دډك طباخ دست
دیوې دمړی په چا مه زده منت
ولې عفوه کرم ډېر لری لذت
استوار اوسه په کار د رفاقت
هوا خواه اوسه دخپل ولی نعمت
بی محنته هیڅوك نه مومی راحت
که دمرګې وته نژدې کاندي زحمت
دزمری په خوله کښې مه پرېږده همت
چه یادېږی د سړی د خوی خصلت
«خوشحال ختك»

خپل استاد و ماته ووې خو پندونه
وې چه هره بدی کړه هغه بد مکړه
که دې زړه وی چه بدنه موې له چانه

هر یو پندی مرغلرې دی لا لونه!
چه دلاسه دې آزار شی دچا زړونه
اول ته پرهېز ده د بدو خصلتو نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شهوت په غوټه مه ځه شهوت اور دی
ته کینه، رخه، حسد اه هیڅ مه کړه
د هر چا سره د ښو سلوک بایده دی
د دنیا په مال د نیکو نوم حاصل کړه
د هرچا سره نرمي ملایمت کړه !
خپل پردی ته د خپل راز خبره مه کړه
خوشخوئي هر ګوره ښه ده نه دا هو مره
هغه کار چه په آرمي تر سره کېږی !
و هغو وته چه قهر کړي روا دی !
د هغو په مرګ ثواب ګټلی بویه
که دښمن دي ډېر زبون ته ځني ډار کړه
د دښمن په تملق غلطی مه کړه
عاقبت به خپل ورغوی په غاښ پرېکا
چه دي لاس په دښمن برشی پرې یی مېږده
په خپلوانو باندي هومره خشم مه کړه!
د پاد شاه په مهر مینه غلط مه شه !
پاد شاهان چه په چا مخ کا د بدیه
په هغې معشوقې څه باور د کړو دی
د پېلي پانې خوره نه هغه پاستي
د بد خوی سره هیڅ بدی ته مه کړه !
د کمذات په ښو خبرو غلط مه شه !
په هر کار کښې چه دِر پېښ شي ښېره مکړه
په رښتیا که په دروغو سوګند مه خوره
د حرص ستر ګي مړي په قناعت کړه
که هرڅو دي علم ډېر چه عمل نه کړي
د ښه دین د پاره علم، دانش ښه دي
په جهان کښې که مردان دی هم هغه دی
چه بدانو سره ښه کړي قباحت دی
عاقبت به مملکېري در ځني پریکا
که دي ورور وی که دي ځوی وی چه بد کار شو
چه بد فعل، او بد غرض په کوم ځای ناست وی
چه په کالو وی مشران ته یی حرمت کړه
په هغه کور کښې چه ښځه چرګ بانګ کړی
هرچه شرع فرمائی په هغه کار کړه
نیکو کار په فقراؤ خیر خیرات کا
که دي زړه له وینو ډک شی و دښمن ته

پیدا اور د ډېرو سوی دی کورونه
د ازل په ورځ مقسوم دی قسمتونه
په بدی کښې څه فایده د کوم سودونه
تل جهان و چاته نه پرېږدی مالونه
ګنډي وی چه پداخیل کړي د چا زړونه
د بخچی د ننه ښه دی خپل ر ختونه
چه په باغ کښې دي خرتېزی وهی خرونه
څه حاجت چه رساوه شی تر جنګونه
چه اری د بدو فعل بد خو یو نه !
چه پای سوځی له شامته غاړي غرونه
په یوه شجري و سوځی ښا رونه
در ستم غوندي هم مړه دی په مکرونه
هر چه کار کا د دښمن په ور مونه
د ما رانو په غارمه منډه لاسونه
چه پردی ور ځنی تښتی په ملکونه !
زورور په لږ ګناه و هی سرونه!
و سپیندو نوته تېرل نه شی بندونه !
چه په هر لوري یاران لري زر ګونه
چه پې خوري د نو کري په خوشرطونه
غلیمان ور لره بس دی خپل خو یو نه
د ګډه پر ، ونه خوازه لري ګلونه
په تلوار، سره ورانېږي جوړ کارونه
منافق وی چه ډېر ډېر خوري سوګندونه
چه په کور کښې دي انبارشی نعمتونه
ته حمار یې په تا ابېلی کتابونه
نه پیدا چه پرې لوټې پردی کورونه
چه و سختي و ته و نېسي لاسونه
د بدانو خو هم تور ښه وی مخونه
چه په لاري تر تا تېر دروهی ستاملونه
په څېړوی کاږه کړه ور مېږو نه
د هغو د ناستې تښته په ګرو هونه !
بیا هغه چه دي په ځای وی اتکه تر ونه
د هغو خونو نه ځی بر کتونه
مه عمل کوه په رسن دو دونه
هرزه کار په عمارت کاندي خرڅونه!
لږو ډېر په زبان مه راوړه عمونه

به هر کار بدي لاس بروي په ځواني کښې   که طاعت که عبادت که نور کاروونه
په ځواني کښې چه د کار د لاسه ووزي   په پیرۍ به دې ونه رسي لاسونه
همیشه او سه خو له پته لکه ناوې   چه ضرور شي هاله و کړه دوه حرفونه
تر هغه به نا معقول په جهان څوک وي   چه همیش په خنداسپین اري غاښونه
که خبره که خندا کړي جګې جګې !   هره چار تر حساب مه کوه بیرونه
که دې زړه وي چه بې عیب دې ښکاره نه شي   چا ته مه شماره د خلقو پټ عیبونه
که له تا نه په قوت د متو زیات وي   له هغه سره حجت مه کړه بحثونه
چه توانیږي د هغې خبري لاف کړه   او که نه په دروغ مه وهه لافونه
چه دښمنو کښې د جنګو خرخشې وي   ته بې غمه خیل هوس کړه خپل ښکارونه
که دې واوریدل چه بیا و پله روغ شول   نور په خپله وسله ووهه لاسونه
چه دښمنونه بتر دي هغه څوک دي !   چه د ښځو سره کا مصلحتونه !
خدای هغه په دواړه کونه دي نما ښځي   چه په ورځ کا عدل وداد په شپه نمځونه
داصیل شیوه خیل اصل نه اباس دي   تل نیاز منو سره وړی دی نیاز و نه
چه دزړه په تامین دهغو نازوړه   په زربافو کښې پاڼم وی یامرۍ ونه
« خوشحال خټک »

په پیری کښې چه هوس دی د ناب کړي   بیهوده ګمان په صبح د مهتاب کړي
دا سته ګناه کوي توبه و کاږي   لکه بت هسې په غټو ستر ګو خواب کړي
علم و کړي بیاعمل وربا ندې نه کړي   لکه طفل هسې لوبې په کتاب کړي
په شپه پروت بې دهغان په میخانه کښې   او د ورځې مخ په لوري د محراب کړي
له خالقه دې نه شرم نه حجاب وي   له رحمان ګوښه و نیسي حجاب کړي
عبدالرحمان مهمند »

کړ د ګلو کړه چه سینه د ګلزار شي   اغزي مه کره په پښو کښې به دې لار شي
ته چه بل په غشو ولې هسې بوه شه   چه هم دا غشي به ستا په لور ګذار شي
کوهې مه کنه دبل سړي په لار کښې   چېرې ستا به د کوهې په غاړه لار شي
ته چه هر چا ته پخوارو ستر ګو ګوري   لا بو مبې به ستا صورت ترخاور وخوار شي
آدم زاد په معنی واړه یو صورت دی   هر چه بل آزار وی هغه آزار شي
که نه نه کوی نظر دچا و عیب نه   هر سړی به ستا د عیبو پرده دار شي
دمتان کړیه لوړه مځکه باندې هکا   سر کوزی کوه چه پټ دې مرغزار شي
دمات لوښی او از کله ثابت خپږی   د هر چا عمل څرګند پخپل ګفتار شي
واذا حکمتم بین الناس راشه واوره   حق باطل سره جدا کړه معنې نغاړه
مدا ماچه لکه باز غوښې دقام خوری   عاقبت به شي بندی په پښو په غاړه
جوړ وی نوی قصر ونه خبر نه ئې   دن صبا دی ابا دی و ینم ویجاړه
فکر و کړه وخت کو تاه دی وږ لو یږي   د د نیا پر لاندې پاڼړ باندې و لاړه !
« د مرزا حنان »

نن چه صبح دی رڼا شوه لار صحیح کړه   ناګهانه به دا صبح شب تار شي
لږه نیکي مه ګڼه هر څو که ګناه لږه وي   چه لږ لږ وسره جمع کړی بسیار شي
که بل بد کا ته ئې ورسره ښه وکړه   هر یو نخل چه میوه لري سنګسار شي
تل د ښو وته آزار د بدو رسی   هر چنجی و نرم چوب وته دوچار شي
هغه زړه به له طوفانه په امان شی   چه کشتي غوندي د خلقو بار بردار شي
خدای دې بدله لاسه نه کا او که وی هم   درحمان دې له کل بد و استغفار شي

« عبدالرحمن مهمند »

اې مدام د بل په کمه روا دار ره   نیکي نه کوي بدی لره تیار ره
قدم مه ږده پر عاجز میږی په ظلم   نه چه دغه پښه دی و مښلی له مار ره
هر چه ودی صباح به یې راوړی لږ که ډیر وی   دا چه نن ئې پسته اخلي له خوار ره
کبر مه کړه چه کبر پر خدای ښائی   چه رانده پدا شیطان شو له دربار ره
تکیه مه کړه پر مال فرزند ئې بخته!   که دې مال که دی فرزند دی نا پکار ره
دا جل صیاد طلب د استاد روح کا   ته طلب د مال اسباب کړی نا قرار ره
که دا پند د حنان ونیسی په غور کښ   دی بهتر له هغه ګنجه بې شمار ره

« مرزا حنان »

ډیر به ستا په سبب خواب دراحت وکا   که دمهد په شان ورك دخان ارام کړی

« شیدا »

پند دی سو دمن واوره تور زنه   اسانه نشته د سر بند نه
مصلحت مه پریږده د خپله لاسه   هم به خپل راز لری د زړه د ننه

« خوشحال ختك »

همیشه وائي چه خدای مې پیغمبر ندلي په یکی دی   که دی خدای وی پیغمبر ندلی مینه مکړه په باطله
په خپل حسن غره مه شه که په حسن لکه ګل شی   زمانه به دی څېره په یو څو ورځې کا زائله

« خوشحال ختك »

د چاوخوان ته خالی کتل مکړه   که تل دی خوان خوری منت په بل مکړه
چه پری باور نه وی هسی ویل مکړه   چه مال د بل شی هسی بیا تل مکړه

(خوشحال ختك)

منجم که در ته نحسه ادینه کا   یا طبیب وتاته بدی کا شکری
په جمعه به و نمانځه وته و نوزی   له شکرو به هم ګرزي اري لري
په قران کښې چه شراب دی منع شوی   ته یې وایې لکه پی د مور نغري!

« خوشحال ختك »

عاقبت به یې زړه ترلاسه کړي حنانه!   لکه زلفې د نګار تواضع خوی کړه

« مرزا حنان »

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه ځان ژغوری بربنده له تېرو تورو   هسې خپل سر له ښېرو د سحر ژغوره!

« عبدالحمید مهمند »

چه ظاهر غوډوی په باطن سپوروی   په ژبه خوږوی په زړه کښې شوروی
ور سره مه کښېنه تا به تباه کا   سپین زر که سپین وی اثر یې توروی

« عبدالقادر خټک »

له همه واړه عالمه صلح کل شه   وښوېدو خوشبویی ور که وه گل شه
تعلق په تېرېد و نی هوس مکړه   په بهار کښې په ژارو لکه بلبل شه

« عبدالقادر خټک »

څوك چه نرم وېل کا عمل یې گوره   تېګان دم په خوله وېل کا نرم نرم

« خوشحال خټک »

ښمتن مو مل دی   اوس مو یې غل دی   هواد د بل دی
غازیانو گوری،   ښمتن مومل دی
توري تېري کړی،   د ښمن مو پرېکړی،   منگلی سري کړی،
خله به تښتو   ښمتن مومل دی
که ټینگه کړو زړونه   بر بری یو نه   چه زمری یو نه
اسلام راغخه دی   ښمتن مومل دی
غازیانو را شی،   تول شاؤ خوا شی   دشهاب په ملا شی،
دښمن موغوخ کی،   ښمتن مومل دی

« شیخ ملکیار فرشبن ستانه دا شعر په یوه غزا کښې چه دسلطان شهاب الدین غوری سره ؤ، د غازیانو د تودولو دپاره درجزبه رقم ویلی دی . »

دریم باب: پښتو او پښتنوالي

۱- مېړانه او توره:

مرد به نه شي په گفتار — خو پیدا نه کړي کردار
چه دې و ښکنځي مرد نه يې — که له تا نه وي پهدار
چه څه دې خو انتقام دی — د مردانو کار و بار
عفوه هور ته ځای لري نه — چه نه عیب وي نه يې عار
چه عزت ورڅخه نه وي — هغه مرد نه وي په کار
هم مهره لري هم زهر — ښه مردان دي لکه مار
چه هم تندر هم باران وي — تر هغو ځوانانو جار
مرد به غم د خپل هنر کا — نه د زر نه د دینار
مرد به غم کا د خپل شرم — د عزت د اعتبار
نامرد فخر په نسبت کا — مرد نه هور لري نه پلار
د خوشحال خبرې گوره — لعل و در پېيې په تار

«خوشحال خټك»

یا د سپینې توري مرد شه یا عاشق شه — چه یا د ښځې په بدلو په سندرو
د خوشحال خټك خوښي په هغه وخت وي — چه بر ښنا د سپینو تورو شي د زغرو

«خوشحال خټك»

د نامرد، د مرد په دا تفاوت و شو — په نامرد، شرم آسانه دی په مرد گران دی
مست هاتیان خوني زمري توري ونیکلي — که د سرو بره دي نه شي کار آسان دی
کاشکي ته په دا دنیا همېشه پاتې — په احتیاط احتیاط کښې د هر خلق طوفان دی
که د ځان که د ایمان بدخواهي د هر دي — ما په خدای پاندې سپارلي ځان ایمان دی
ننگیالي چه د اخلاص توره په لاس کا — د هر لښکري د همت پوري کاروان دی
په ښادي سره شریك دي اولسونه — غم یوازې د خوشحال خټك په ځان دی

«خوشحال خټك»

مور دی نه شي بانندې پوره — چه مېړو نه د کارزار دی
څوك چه شته تر شرقه غرب په — د توروزنو خدمتگار دی

«خوشحال خټك»

درست پښتون تر قندهاره تر اټکه — سره یو د ننگ په کار پټ و آشکار
په داسې وخت، چه وخت د نام و ننگ دی — دا بې ننگه پښتانه کا څه رفتار
پښتانه چه نور څه فکر کا نایوه دي — بې د توري خلاصي نشته په بل کار
تر مغلو پښتانه په توره ښه دي — که پوهه پښتانه واي څه هوښیار!

«خوشحال خټك»

مېړنو له تښتېدنه شرم دی یو نسه !
د نصیب له پېښېدې ماړوه چلب
« یونس »

څه سړی څه یې تدبېر !
که جهان شي تېر و توره
بې تقدیره به و نه مری
بې اجله مرگی نشته
لکه کار د مړنی دی
د غازیانو شهیدانو
کل گټنه ده د توری
مړنی دی چه یاد ښځی
چه په دروغ د توری لاف کا
توره نجره د خوشحال ده
تر اوو پېړیو پوری
داد ځان ستاینه نه ده

هم هغه شي چه تقدیر
ستا په مرگ شي خلق خیر
نه په توره نه په تیر
تیغ و هه مکره تقصیر
هسی کار نه دی د پیر
پر وا نشته د سعیر
که کابل دی که کشمیر
په سندر و هم په ویر
د هغو نه یم د اسکیر
کال په کال خلق خبیر
واده مړه په تیغ و تیر
حقیقت وایم په ځیر
« خوشحال خټك »

چه په توره یې ځواب ور کړی مردیده
که وجوددی خوك آزار کاندی په چوب
« خوشحال خټك »

چه مین په وسله نه وی
لاس دی سره کا ستر کي توری
مرد دی نه وائی خپل ځان ته
ځان دی و جوړ وی ځوان ته
« خوشحال خټك »

باغ وی سرود وی نقل و شراب وای
مجلس د خاصو کتاب په مینځ کښې
ښې ښې دلبری ښه ښه احباب وای
نقل د تورو و خت د شباب وای
« خوشحال خټك »

د زنانو په حساب دی مردان مشه
شړی ور پښتون به سل په د که یوسی
چه له زیبه له زینته هم آغوش وی
کشمیری چه بفرنگ شالونه یې په دوش وی
« خوشحال خټك »

د بلا نه د اختیار توره په لاس کښې
تند رهم زمانه ذاته نه پیدا دی
وقضا وته تسلیم په شان دمړه یم
په سپین زړه که د باران سپینې اوبه یم
« خوشحال خټك »

چه جنگیالی وی دولت هغه مومی
داد و اده تو کسی سره تړلی دی
چه ننگیالی وی عزت هغه مومی
خوك چه محنت کا راحت هغه مومی
« خوشحال خټك »

چه ځان غواص کا گوهر هغه مومی
دا کا رمې خوځله په ځان راغلی
چه بې ننگی واخلی دلبر هغه مومی
له سر چه تېر شی ظفر هغه مومی
« خوشحال خټك »

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا رقیب کله زما په مخ را تلای شي

چه زړی شي میاشت آخره شپه را خیژي
ښې ورښمني جامې خوی د اژدهار تیږو دی
له یارانو اخلاص تلپلي دی حنا نه !

د میدان په ورځ چه تښته کا له جنګه
له میدانه تښته کار دی د زنانو
چه د توړو په بر ښنا یې وار خطا شي
د ضرور په ورځ به تښته له ګیده کا
د عزت صدقه سر د سر د نیا ده

دمړو و جنګ ته نه د رومي عورتي
«مرزا حنان»

پتوه ځان له عالمه په افلاس کښي
دمېړه مړانه نه ځي په کرباس کښي
ګذران د زماني شو په لباس کښي
«میرزا حنان»

یا تې هیڅ نشي باقي له نام و ننګه
مرد به نه تښتي له غشي له تفنګه
مور یې مه وای په هغه غولا تې انګه
چه همېش کاندي خوښي له نای وچنګه
مړ نی به شرم سرور کا بید رنګه
«یونس»

ملي وحدت

تو له یو دی که غلجي که ابدالي دی
چه عمل یې د نیکۍ وي مېړه هغه

ښه هغه چه یې ښېښه د زړه صفا ده
که اغوستې یې ګدله د خامتا ده
«احمد شاه بابا»

۲ ـ ننګ او ناموس :

چه ننګ کاندی ګیالي دي ورته اېښي دي دوه کاره
یا کام د ننګ حاصل کا یا د دوي مینه سپېرېږي
«خوشحال خټک»

چه د ننګ په چارو نر ندي خوشحال له !
که یې نر وینې په ستر ګو هم ماده دي
«خوشحال خټک»

کاشکي ځوان د پښتانه په ننګ کښې مړوي
چه دقام به ننګ کښې و مړ هغه ځو یه
نه چه ګور لره روان شوم له تلتکه
په عالم کښي دخیل پلار غاړه کا لکه
«خوشحال خټک»

ښه یو ازې ننګ په ما را غلي نه دي
چه ښور وا خوري دمغلو واړه سپي دي
ګور به هم په ژړا سر کړم که یې ور ودم
پښتانه د بېر دي په غرو نه په سمو نه
د سګانو په خو له څه اخلم نو مو نه
زه خوشحال د زړه دا هو مره المو نه
«خوشحال خټک»

چه د بل ننګ و ناموس ساتلي نشي
و به نه ساتي خوك خپل ننګ و ناموس
«عبدالحمید مهمند»

دخپل رنځ د درد علاج را څخه نه شي
د ګلر خو په هوس شپې ر نځو مه
تلخ ویل پر رقیب شو کوي وما ته

په حکمت که ارسطو و افلاطون یم
امو خته لکه شبنم په دا شبخون یم
آخر زه شمس الدین ننګی لرم پښتون یم
«شمس الدین کاکړ»

خو وا نخلي له غلیمه انتقام
چه د ننګ او د ناموس اندوه يې نشته

مرد نه خوب کا نه خواړه کا نه آرام
د هغه سړی به نه وی احترام
« خوشحال ختـک »

نام و ننګ افغاني مې ولاړ بر هم شو

انصاف نشته د خوبانو په بازار کښې
« عبدالله یوپلزی »

واړه ننګ د پښتانه دی ګدا نه څې

حال یې ورځ په ورځ زبون دی ستا په غم کښې
«خوند ګدا »

په جهان د ننګیالی دی دا دوه کاره

یا به وخوری ککری یا به کامران شي
« خوشحال ختـک »

ننګیالی د ننګـډ د یاره
سر به باد د سری پر زړه
چه په نام و ننګ اړ نه وی
د جهان بلا دې کل وی

په هر خه لګوی اور
چه یې نه وی ژو ندون نور
که تل ژوی مخ یې تور
خو دې نه وی ویی (۱) سپور
« خوشحال ختـک »

سر په دار لـاړ شوی ښه دی
نه لاړ شوی په پیغور

---

۳ ـ ټینګښتیا

قول و بول په ژوندون نشی بدلولی

څکه ځان په جهل و ژنی پښتانه
«عبدالحمید مهمند»

ځان به مړ د عشق په جهل کړم ناصحه!

وا به نوډم زه حمید هسې پښتون یم
« عبدالحمید مهمند »

د دنیا ناوې به بیا په نکاح نکړم

که پښتون عبدالعظیم یم په نسب
«عبدالعظیم رانړیزی»

زما خه بی اعتقاد ده عقیده ده

چه له عجزه پر ملا خم و چاته نشو
« شمس الدین کاکړ »

د مرد چه نه وی وینا محکمه
چه یوی ژبه وی بـو ه خبره

په ده به نه شی در غلـه سمه
خلاص وی له همه خلاص وی له غمه
« خوشحال ختـک »

٤ ـ ښه خواني :

جار شم قربان شم دیلار له ښنده
لذت دور کړي تر ساتل ډېر دی

را ته یې ووې زما فرزنده !
خوی خیر ندی ممسك له خونده
« عبدالقادر ختـک »

دلو یې په مقام به ما له کښېني

که د ور کړي دمرانې په ورځې
«عبدالقادر ختـک»

---

(۱) ویی : لفظ ، کلمه .

د خپل ځان د یاره یم درم اسراف دی   چه په بل خونه ښندې بی اسرافی ده
« عبدالقادر خټك »

تو اول کېږول دزرو ښځې کاندې   ور کول بازل یې خوی خصلت دنرو
« عبدالقادر خټك »

چه شجاعت کا دنیا په کف لری   نوم به دنیکو په هر طرف لری
هر چه حاصل کا دا د واړه خویه   هغه میراث دشاه نجف لری
« عبدالقادر خټك »

که څوا نمردی بل آزار مکړه په گلو   ځان د ښو د بدو تیرو ته کړه هدف
« عبدالقادر خټك »

چه گټل خورول بخښل کا ځوان هغه   چه تو ره لری د توري خان هغه
کان دلعل ودیا قوت و گوهر څه دی   چه احسان تري پیدا کیږی کان هغه
چه ئې ته په گېره وخوري حیطه شی   د مجلس سره چه خوړ شی خوان هغه
که د مال دی که دملك دی که د لیچو   چه ئې توان دچا یکار شی توان هغه
په تما مه شپه په ورځی مباشتی کال کښی   چه د خدای په یادو دروی آن هغه
چه د څوك دوړ اندی روستو ځی داخه شی   په تنها وجود چه شان شی شان هغه
و نور چاوته وران مه وایه خوشحاله !   چه قول عهد وران شو وران هغه
« خوشحال خان خټك »

که پښتو ن شی گدا گر د کل جها ن   غگ ئې تللی دړ ودی دی تریو نان
هسی شه مهما ن نوا زه خلك نشته   لکه خدای چه پیدا کړ یدی افغان
که بهر در ته مرزی شی خو یه کور کښی   له ادبه ځانې میر ئې کړی تابه خا ن
ده رچا ځای له چه ور شي بې تکلیفه   کټ بو زی در ته تیار وی آش و نان
« میر احمد شاه رضو انی »

۵ ــ د پښتو نولی غرور :

زه له ځایه د ماغی په جهان را علم   ماد هسي د ماغ سر ندی زا وړی
له اصلی فو لا ده هله تیغ ر غیبز ی   په وار وارچه ځني لاړ شی و سپخړی
« خوشحال خټك »

که زه گوری درد آشامو سره شماریم   خوار هغه چه ئې له ما سره آهنگ دی
هر ملخی دسر بازی هنر څه زده   چه په دا هنر کښې سر ښندی پتنگ دی
لا تر او سه ئې ما غزه په قرار ندی   چا چه ما سره و هلی سر به سنگ دی
د گیندیو په ځیگر کښې ئې گولی دی   که لیدلی چا دما د ښکار تفنگ دی
لا په خوب کښې په لرزه پر یوزی له کټه   چه دچا ترغوز زما د توری شرنگ دی
که په دا د رومی گو ري هغه زه یم   چه مې داغ په خاطر اینبی داورنگ دی
در ست جهان می ومغل و ته خیر کړ   ځای په ځای ئې پښتانه وته فلنگ دی
ځنې څه لو یه دعوی لرم په زړه کښې   ولې څه کړم چه پښتون واړه بې ننگ دی

روهي ګلونه (۰۲۵) پ: سردار محمد : ح : سراج الدین : ر : محمد امین ن : رجب‌علی : ه ، اجرائیه پښتو ټولنه ۲۷-۲-۲۶

خو طالع را سره هسې مدد نه کا — ګڼه تېر تر فریدونه مې فرهنګ دی
دخو شحال دزړه دحال تند اره وکړه — که په تخت دپاچه کېښېنې هم ملنګ دی

« خوشحال خټک »

چه زما د در وېزې په کچکول تخیر شی — دحاتم په زړه به سهم د سوال پرېووت

« عبد الحمید مهمند »

هسې رنګه له دې ها لمه تنها خوښ یم — چه مد ام لکه وحشی په صحرا خوښ یم
تر هغه چه خشک طینت د صحرا و یم — لکه موج او اره په دریا خوښ یم
چه شاړه بې له اقمې و زی مګس شی — کله زه د هغه خوان په صلا خوښ یم
چه په شان د آفتاب نده ګرم رو یه — ستا په سر که په سایه د هما خوښ یم
چه په قید یې د قفس کړم لکه زر که — تر دا هسې خنده ازه په ژړا خوښ یم
که پیدا ر لکه تصویر له خوا به نه شو — په دا حال له خپله بخته شیدا ! خوښ یم

« شیدا خټک »

جهان شرم نام و ننګ دی — که دا نه وی جهان رنګ دی
چه وفا و رخه نښته — ګل به څه کړي چه خوشرنګ دی
چه یې عشق تر سره کړی — نور خوک نښته خو پتنګ دی
په ښا غلیو جهان ارت دی — په غو و لیو بانډی تنګ دی
چه خو شحال باندې ناستی کا — دا یوزی نه دی او رنګ دی

« خو شحال خټک »

اکوړی ، یحیی ، شهباز واړه سره زر وو — په خیل دور واړه و ښه تېر کړ خپل وار
اکوړی ، یحیی ، شهباز واړه زمری وو — زه هم نه یم د ګیدړو په قطار

« خوشحال خټک »

د حاتم غوندې مې خیل و حشم نشته — په عطا کښې له حاتمه برابر یم
سخاوت مې په تقلید په رسم نه دی — زه له ځایه د سخی بابا پسر یم
په وګړی مې خبر ې د مړ دی شته — په همت کښې به هر لوری نامور یم

« خو شحال خټک »

هر چه کاندی نوکری د بادشاهانو — خامخا به د در بانو منت بار وړی

« عبد الرحمان مهمند »

مطیع الله له موره پلاره هم سوال مکړه — سل بلا شر مندګی دی په سوال کښې

« مطیع الله پیر خیل »

در وېزه له در وېزه ګرو ناکسی ده — د فلک کچکول ته مه ګیسه , کچکول
چه رښتینې سیده صاف نه وی حمیده ! — بول لی بول عافلان دا هسې بول

« عبدالحمید مهمند »

هسې فخر شمس الدین کاندې به عشق کښې — لکه فخر کړی پښتون په خپل نسب

« شمس الدین کاکړ »

دروغ ویل هغه کاچه یې وېره وی یا طمع — خوشحال په دا اړ نه دی حق به وایی خو یې سرشته

« خوشحال خټک »

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library